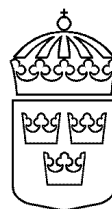

Riksdagens protokoll 1998/99:44

Fredagen den 22 januari

Kl. 9.00 – 13.13

Protokoll
1998/99:44

1 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Sören Lekberg* (s) av sagt sig uppdraget som suppleant i den svenska delegationen till organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet, försvarsutskottet samt OSSE-delegationen

Förste vice talmannen anmälde att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält *Pär Axel Sahlberg* som ledamot i konstitutionsutskottet och suppleant i försvarsutskottet efter *Ingegerd Sahlström* samt *Marie Granlund* som suppleant i den svenska delegationen till organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) efter *Sören Lekberg*.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet
Pär Axel Sahlberg (s)

suppleant i försvarsutskottet
Pär Axel Sahlberg (s)

suppleant i OSSE-delegationen
Marie Granlund (s)

3 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 43)

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Regionalpolitik

Anf. 1 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Regionalpolitiken är temat för dagens allmänpolitiska debatt.

Jag skulle kunna begränsa mig till att uppehålla mig vid problemen i Västernorrlands län och redogöra för avfolkningen, kommunernas nedkörda ekonomi, företagsvarsel och företagsnedläggningar.

Jag skulle kunna tala länge om arbetslösheten i länet på närmare 14 %, som plågar och pinar.

Jag skulle kunna tala om investeringar i biobränsleanläggningar i Sundsvall och Härnösand som omfattar 1 miljard och innebär en rad nya arbetstillfällen, men som förhindras på grund av en felaktigt utformad energi- och miljöbeskattning.

Jag skulle kunna tala om behovet att rusta upp Sandöbron över Ångermanälven. Arbetsplanen är klar för upphandling, men regeringen väljer att inte ge de pengar som behövs för att reparera bron och ge arbetslösa byggjobbare arbete.

Jag kan beskriva den oro som man känner i Sollefteå inför hotet att kanske förlora den militära garnisonen. Det skulle ödelägga staden. Sjukhuset försvinner och detaljhandeln skulle rasa samman.

Men låt oss tala mera principiellt om regionalpolitiken.

Näringsministern hade i går sammankallat till ett krismöte med anledning av utflyttningen av svenska företag. Detta är resultatet av en fullständigt felaktigt förd näringspolitik och ekonomisk politik i Sverige under många år. Hur skall vi kunna få en bra regional utveckling i Sverige, när det som skall regionaliseras väljer att flytta utomlands?

Den socialdemokratiska regeringen bedriver i dag ingen fungerande regionalpolitik. Det syns i befolkningsutvecklingen och i arbetslöshetsstatistiken för de fyra nordligaste länen. Näringslivet varnade för utvecklingen senast för ett par år sedan och föreslog en rad åtgärder. Men de förhånades av framstående socialdemokrater.

När de stora svenska företagen, som sedan decennier byggt upp en egen omfattande verksamhet och en mängd underleverantörsföretag i Sverige, flyttar, får det allvarliga effekter. Vi ser att varslen ökar, inte bara av konjunkturella orsaker, utan på grund av att marknader försvinner när de stora företagen flyttar ut.

Den socialdemokratiska regeringen har åstadkommit stora – icke reparerbara – skador, som får konsekvenser för den regionala utvecklingen.

Herr talman! Låt mig ange ytterligare några saker som försvagar den regionala utvecklingen.

Svensk rederinäring krymper i takt med att svenska fartyg flaggas ut. På det sättet försvinner också alla de serviceföretag med många anställda som är en viktig del av rederinäringen.

Svenska åkerier kan inte längre, med de svenska reglerna vad gäller skatter och arbetsrättslagstiftning, klara konkurrensen med sina åkerikolleger nere i Europa. Vi har redan sett några svenska åkerier som flyttat ut, och detta är bara början.

En felaktig näringspolitik har allvarligt försämrat det svenska näringslivets expansion i Sverige och därmed gjort det omöjligt att regionalisera verksamheter. Det finns med andra ord i dag inte någonting att regionalisera.

Speciellt de unga söker sig aktivt till de regioner – i Sverige eller utomlands – där de kan skapa sig en lyckosam framtid. En undersökning i Sundsvall visar att närmare 80 % av gymnasieeleverna vill söka jobb utomlands. Hur skall det då gå för Norrland och Sverige? Begåvade,

välutbildade ungdomar söker sig utomlands, bl.a. på grund av de diskriminerande skatter som vi tillämpar i Sverige. Idéerna och ungdomarna lämnar landet, i stället för att det skulle kunna vara de som utvecklar idéerna runtom i vårt land.

Hur skall man kunna utveckla företagsklimatet i en kommun, om kommunen själv vill bedriva verksamhet som med fördel skulle kunna överlåtas på det lokala näringslivet? Hur många företagare i en Norrlandskommun har inte konkurrerats ut eller beskurits på en lönsam marknad av de kommunalpolitiska ambitionerna att driva i egenregi och ha egna kommunala bolag?

Jag har konstaterat att de socialistiska kommunerna i Norrlandslänen gärna motsätter sig att sätta äldrevård, skola och barnomsorg på entreprenad. Jag har konstaterat att samma kommuner bedriver en egenregiverksamhet, som omfattar hotell, stugbyar, kaféer, bagerier, bilvårdsinrättningar, restauranger och egen transportverksamhet. Ja, t.o.m. fotvården är kommunaliserad. Kommunerna har egna snickare, målare, murare och rörmokare. Kommunerna har egen matproduktion, trots att privata restauranger i respektive kommun har kapacitet att klara detta. Listan skulle kunna göras ännu längre.

Hur skall en kommun med en sådan inställning kunna förvänta sig att det skall utvecklas en företagarkultur i kommunen? Det vore värdefullt att få näringsministerns kommentarer. Han kan inte vara främmande för detta, eftersom han bor i ett av de län där detta är särskilt väl utvecklat.

Den regionala politiken måste förändras i grunden. Vi måste ställa betydligt hårdare krav på att de kommuner som efterlyser regionala insatser drar ned på sina egenregiverksamheter.

Herr talman! Det går inte att vara så passiv som det nya Näringsdepartementet. Det enda som händer är att man tillsätter en lång rad utredningar. Under tiden förstärks de negativa utvecklingstendenserna. Avfolkningen i Norrlandslänen fortsätter.

Det finns trots allt en lång rad saker att göra.

Vi måste satsa mera på infrastrukturella investeringar i Norrland, som vägar och datakommunikationer. Vi måste öka kapaciteten vad gäller järnvägar och flygplatser.

Vägverket konstaterar att det under den kommande treårsperioden inte kommer att kunna sättas i gång ett enda nytt vägprojekt i Sverige. Är det en bra regionalpolitik, näringsministern?

Den norrländska skogsindustrin ropar på ett bättre vägunderhåll och en höjd bärighet på de vägar där deras skogstransporter skall ta sig fram. Varför inte stödja den basindustri som håller Norrland i gång?

Det finns, herr talman, mycket att göra. Det gäller att handla och inte bara att prata.

Anf. 2 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det var en lång lista och en dyster beskrivning av utvecklingen i Norrland och Västernorrland som Per-Richard Molén presenterade. Jag kan i långa stycken hålla med honom.

Han undrar t.ex. hur det skall gå för Norrland i framtiden och nämner bl.a. diskriminerande skatter. Då vill jag ställa en fråga till Per-Richard Molén. Hans parti har varit med om att höja skatterna för småföretagen i Norrland genom att ta bort den sänkning av arbetsgivaravgifterna som

fanns i det inre stödområdet: Hur skall det gå då? Jag tycker att det är en felaktig politik. Är Per-Richard Molén nu beredd, eftersom han vill sänka en del skatter, att ompröva det beslutet? Då blir det bättre utvecklingsmöjligheter för Norrland.

Anf. 3 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Vi moderater anser att den bästa regionalpolitik som kan föras är att vidta sådana generella åtgärder i vårt land att vi kan få en utveckling av näringslivet. Då är det bättre att verka för att få ned de kommunala skatterna, att få ned inkomstskatterna, så att människor har möjlighet att driva verksamhet av olika slag i olika delar av landet – inte minst den del av Småland Agne Hansson kommer från och även i Norrlandslänen.

Anf. 4 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är förvisso riktigt att det behövs generella åtgärder, inte minst för låginkomsttagarna. Men att öka skatterna på arbete hos i synnerhet småföretagen – och sådana finns det gott om hemma i Småland – kan inte vara en riktig politik.

Moderaterna vill för att finansiera generella åtgärder ta bort företagsstöden. De är i stort sett regionalpolitiskt riktade. Det kan inte heller vara en progressiv åtgärd för att skapa mer jobb i regionalpolitiskt utsatta områden.

Anf. 5 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Centerpartiets *records* från den förra mandatperioden har inte speciellt befrämjat den regionala utvecklingen. Jag tänker på dieselskatter, energiskatter och en del skatter på miljöområdet. De lägger en hämsko på en rad projekt som ändå kan vara intressanta att utveckla.

Välkommen tillbaka till de borgerliga värderingar som kan leda Sverige in på en annan väg än den väg som Centern tillsammans med Socialdemokraterna var med om att välja under den föregående perioden. Den valda vägen leder till en rad utflyttningar. Det hade varit betydligt bättre med en helt annan politik, nämligen en moderat politik.

Anf. 6 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Målet för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för en uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valmöjligheter, så att likvärdiga levnadsvillkor och social välfärd skapas för medborgarna i hela riket.

I första hand måste den stora regionalpolitiken, dvs. närings- och arbetsmarknadspolitik, utbildning, forskning, kultur och andra infrastruktursatsningar kännetecknas av ett helhetsperspektiv. I denna helhet för att skapa en regional balans ingår även jämställdhet, integration, miljö och decentralisering.

Nästan samtliga kommuner i Sverige utanför residensorterna och populära förortskommuner förlorar befolkning och därmed skattekraft. 210 av Sveriges 288 kommuner minskar i befolkningsmängd. Om denna utveckling får fortsätta några år ytterligare kommer de sociala, miljömässiga och samhällsekonomiska kostnaderna för folkomflyttningarna

att bli mycket stora och belasta samtliga medborgare på ett negativt sätt. Vi får en hård geografisk segregering av Sverige som knappast någon får glädje av. Landsbygdens och glesbygdens problem skapar stora problem även i storstäderna. Därför påverkar den lavinartade folkomflyttningen även Carl Cederschiöld i Stockholm, Göran Johansson i Göteborg och Ilmar Reepalu i Malmö. Svenska storstäder får en arbetssökande, bostadslös och bidragsberoende underklass i segregerade och nedslitna bostadsområden.

Alla, regering, riksdag, kommuner, statliga myndigheter, små och stora företag m.fl., har ett gemensamt ansvar att vända flyttlassen.

Herr talman! Jag tror inte att det är en självklarhet för alla medborgare att någon form av regional balans eller rättvis fördelning av våra gemensamma resurser är något viktigt eller önskvärt.

Det finns en relativt utbredd uppfattning om att stora delar av Sverige lever på bidrag från de produktiva områdena i söder och från de större städerna. Även om det sett i ett helhetsperspektiv inte är så i verkligheten, visar det på nödvändigheten av att ständigt diskutera fördelarna med ett regionalt balanserat Sverige kontra nackdelarna med att vi alla blir storstads- och förortsbor i de stora metropolerna.

Den lilla inlandskommunen Sollefteå med 23 000 invånare producerar 15 % av all elenergi ur vattenkraft. Det är ett exempel på produktion för välfärd som sprids i hela landet.

För Vänsterpartiet är fördelarna med ett regionalt balanserat Sverige där statsbudgeten fördelas efter varje regions speciella behov i sammanfattning följande:

- Vi tillgodoser starka demokratiska krav på att alla regioner skall få en chans till en positiv utveckling.
- Vi skapar en mångfald av levnads- och kulturmönster som berikar hela samhället.
- Vi tillvaratar så mycket som möjligt av allt samhällskapital i landet.
- Vi minskar riskerna för en överexploaterad miljö och gör det möjligt att bruka vår naturmiljö och våra naturresurser på ett ekologiskt ansvarsfullt sätt.

Livsmedelsproduktionen som näring behöver en levande landsbygd för att småjordbrukare skall fortsätta att driva sin verksamhet. Jordbruket skapar underlag för många små företag på landsorten och i glesbygd.

Anledningen till nuvarande situation är, som alltid, bristen på arbete och bristande politisk styrning. Hårda rationaliseringar och nedläggningar i den varuproducerande industrin, främst inom basnäringarna, samt neddragningar i den offentliga sektorn har drabbat de flesta mindre kommuner mycket hårt. Dessutom har vissa politiska förslag, t.ex. det kommunala inkomst- och kostnadsutjämnningssystemet, drabbat samma kommuner med förödande kraft.

Herr talman! Regionalpolitik måste, som jag tidigare har anfört, ses som en helhet. Staten måste ta ett tydligare ansvar för en bättre regional balans. Näringsministern är väl medveten om dessa problem, och han har tillsammans med statsrådet Mona Sahlin i en debattartikel i Norra Väs-

terbotten nyårsafton 1998 slagit fast att det behövs en kraftsamling och samarbete mellan en mängd aktörer. De hävdar, helt riktigt enligt min mening, att Sverige skall byggas underifrån. Men de hävdar redan i nästa mening att resurserna redan finns till förfogande. Ja, ännu ett tag finns de mänskliga resurserna och viljan. Vad händer när ungdomar fortsätter att flytta och fyrtiotalisterna blir äldre och behöver samhällets tjänster?

Vi i Vänsterpartiet har en rad förslag på åtgärder som snabbt bidrar till en bättre regional balans och tillväxt i hela Sverige.

- Statliga verk och myndigheter måste konsekvent fatta beslut om strukturförändringar som medverkar i stället för motverkar regional balans.
- Utred vilken statlig verksamhet och administration som absolut måste finnas kvar i Stockholm. Gör en utflytningsplan för resten.
- Utveckla, förstärk och upprusta möjligheterna till tvärkommunikation på järnväg, vägar, båtar och flyg. Det gynnar både företagen, handeln och möjligheter för människor att komma till t.ex. Gotland, Östersund, Storuman och Arvidsjaur. Glöm inte att Norge, Finland och Ryssland ligger närmast i Europa.
- Bygg ut etanoltillverkningen. Vi har råvaran i skogen. Då kan vi sluta att importera. Sänk skatten för etanolbränsle. För miljöns och jobbens skull, lagstifta om att fordonsbränsle skall innehålla 5–10 % etanol innan år 2004.
- Öka kompetensen inom alla nivåer. Ge universitet och högskolor ansvar för regional utjämning inom deras områden, genom att satsa betydligt mer på distansutbildning i de små kommunerna. Yrkeshögskolan, folkhögskolorna och folkbildningen i övrigt har en avgörande betydelse för att lågutbildade skall kunna möta framtidens krav på kompetens, arbete och ha möjlighet att välja var de skall bo och leva.
- Beskatta skogshemman där de finns och inte där ägaren är skriven. Vinst från vattenkraft och skog skall tillfalla den kommun där produktionen sker.
- Posten bör utveckla lantbrevbärarservicen tillsammans med kommuner och landsting. Kreativa och nyskapande satsningar växer inte endast fram ur företag som producerar varor.

Kultur skapar självkänsla och identitet och är en naturlig mötesplats för människor från olika kulturer. Musikens, teaterns, litteraturens, filmens, konstens och dansens betydelse kan inte nog framhållas. En mycket stor andel ungdomar är intresserade av kultur och vill arbeta med kultur. För att motverka avflyttning är det nödvändigt att möta de ungas intresse. Många arbetstillfällen kan skapas, inte minst inom musik-, underhållnings- och mediesektorn.

Flytta ut kulturen i landet och gör fler nationella scener! Ett exempel som vore ett ypperligt tillskott för att förbättra den regionala balansen är att göra NMD och Norrdans i Härnösand till en nationell institution.

Herr talman! Sverige skall bli världsbäst som industrination, har vi hört näringsministern säga i morgonens nyhetssändningar. Javisst, Björn Rosengren, det låter bra, t.o.m. väldigt bra. Men vi har hört det förr, och det börjar låta som ett mantra som upprepas och upprepas.

I onsdagens allmänpolitiska debatt påpekades att det inte är prat som behövs – det har vi haft nog av. Det är inte prat som gör att företag och koncerner väljer att stanna kvar i Sverige när man ställs i en valsituation. Det behövs mer än prat för att en fjärdedel av våra nya civilingenjörer skall stanna hemma i Sverige och medverka till att Sverige blir världsbäst som industrination i stället för att ta med sin entusiasm, sitt kunnande och sin vilja och flytta utomlands. Nej, nu är det handling som behövs för att vända en utveckling, och jag och vi kristdemokrater väntar och spanar ivrigt efter tecken på just handling.

I dag diskuterar vi regionalpolitik. Och det finns goda argument för en aktiv regionalpolitik. Våra mål, som riksdag och regering gång på gång har lagt fast, att alla människor skall ha någorlunda likvärdiga villkor och ha rätt att bosätta sig och möjlighet att försörja sig var de själva vill i vårt långa land, ja, dessa grundläggande mål för regionalpolitiken ställer vi kristdemokrater upp på.

Inom den s.k. stora regionalpolitiken räknas in de stora investeringarna i förbättringar och nybyggnation av vägar, järnvägar och flygplatser och de mångfiliga s.k. IT-huvudvägarna. Hit hör satsningarna på universitet och högskolor, och hit hör kunskapslyftet m.m. När vi talar om resurserna rör det sig i den stora regionalpolitiken om ca 100 miljarder.

Dagarna före jul beslutade vi här i kammaren om 1999 års resurser att satsas i den lilla regionalpolitiken, och då är det storleksordningen knappt 2 miljarder som gäller, med och under ett nätverk av regler och med geografisk styrning i permanenta och i tillfälliga stödområden m.m. Till den lilla regionalpolitiken hör de medel som vi ”köper tillbaka” från EU genom projektverksamheten inom ramen för strukturfonderna och målområdena. Vi har också de s.k. gemenskapsinitiativen. I april förra året hade vi projekt beslutade på tillsammans 26 miljarder, varav EU bidrog med 8 miljarder.

Till detta kommer inom den lilla regionalpolitiken förra årets beslut om de regionala tillväxtavtalen. I varje län i vårt land gnuggas nu geniknölarna i det regionala partnerskapet för att utforma sin landsdels syn på och möjligheter till hur man bäst skall ta till vara och effektivisera de medel man identifierat som det regionala tillväxtkapitalet.

Vid Landsbygdsriksdagen i Linköping lovade statsministern att en utredning skulle se över hur denna rörelses ca 4 000 lokala aktivitetsgrupper skulle få möjlighet att förverkliga sin slogan Hela Sverige skall leva.

Herr talman! Jag har med denna lilla historieskrivning om dagsläget velat teckna bilden av hur nödvändigt det är att de utredningar kommer i gång som beställts av riksdagen och lovats av regeringen. Det är faktiskt angeläget att det händer något och att pratandets tid är över. Nu har det ryktats om att direktiven för den här utredningen skulle finnas. Det sades före jul här i kammaren att de var på delning, men än har vi inget sett eller hört. Inte heller har utredningen tillsatts med de personer som skall göra jobbet.

Nu vill jag fråga näringsministern: Hur är det? Händer det något? Kan vi i dag få veta något om när och hur det kommer att hända något?

Jag ser fram emot att ta del av direktiven. Inte minst är det ytterligt angeläget att vi nu får en genomlysning av konsekvenserna av hur EG-fonderna har påverkat den nationella regionalpolitiken och hur den anorlunda bidragskulturen, detta att köpa pengar med krav på medfinansiering, har påverkat vår nationella regionalpolitik.

Det är också angeläget att vi får en ny och ordentlig genomlysning av stödområdessystemen. I mitt tycke har vi ett förvirrat system, där man först har det nationella och sedan ovanpå det lägger EG-systemet. Hur skall det här se ut i framtiden? Vi skall också komma ihåg att det nu jobbas med EU:s nya system, som kommer att beslutas någon gång i mars/april. Jag ser risken för att det här rafsas ihop snabbt, och så får vi någonting som inte är genomtänkt. Det sade jag också i kammaren före jul. Jag väntar på ett svar under debattens gång.

Jag vill sluta med att slå fast att vår nationella målsättning inte är så enkel att leva upp till. Det vet vi. Men den är därför inte mindre viktig. En för mig oerhört viktig fråga, som för många kanske tycks vara en liten detalj, är hur vi uttrycker oss i debatter och samtal. Alltför ofta hör vi uttrycket ”i det här landet” i stället för ”i vårt land”. Det första uttrycket skapar enligt min mening en attityd av att stå vid sidan om och iakttä och undra vad de egentligen håller på med. Det andra uttrycket, ”i vårt land”, som jag hellre vill använda och försöker använda så mycket som möjligt i sådana här samtal, ger en känsla av delaktighet, att vara med, att ha ansvar för och en vilja att positivt medverka till att vårt land blir bättre på alla sätt, att det skall bli världsbäst att leva och bo i och världsbäst som industrination.

Anf. 8 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det är bra att vi har fått den här debatten om regionalpolitiken. Centerpartiet begärde en särskild sådan debatt vid årsskiftet, men intresset från de andra partierna saknades då. Vår begäran har nu lett fram till denna debatt. Det är bra.

Herr talman! Jag vill börja debatten med att säga att jag är en Stockholmsvän. Häromdagen fick jag en konkret fråga från en ung barnfamilj: Kan inte du som har sysslat med bostadspolitik i så många år fixa oss en lägenhet här i Stockholm? Det är fullständigt hopplöst att få tag i en lägenhet. Får vi tag i någonting så är det svindyrt.

Det här är en vädjan om hjälp från förtvivlade ofta unga människor som har fått jobb med hyfsad lön, men plötsligt står utan bostad. Otryggheten tränger sig på. Det delar de med ungefär 20 000 andra som under förra året flyttade hit till Stockholm. 20 000 inflyttade låter kanske inte så mycket, men på 10 år blir det ungefär lika många som i dag bor hemma i Kalmar län.

På sikt blir detta förödande för både Stockholm och för stockholmarna. Det ger gigantiska trängselproblem med krav på förtätad bebyggelse och ökat tryck på trafik och miljö. En sann Stockholmsvän kan inte vilja Stockholm och stockholmarna så illa. Nu frågar jag om Björn Rosengren är en sann Stockholmsvän eller inte. Han har ju prövat lite olika bostadsorter på senare tid. Om han är det har han möjlighet att påverka genom

ansvaret för regionalpolitiken, som ligger under hans fögderi i Näringsdepartementet.

Den andra sidan av problemet finns där det inte växer. Det är på de flesta ställen i landet. Vid årsskiftet förlorade 210 av landets 289 kommuner befolkning. I flera kommuner föds det inte längre så många barn på ett år så att det räcker till en förstaklass i skolan. Vi kan lätt inse vilka konsekvenser det får för berörda kommuners ekonomi och service. Samtidigt som bostadsbristen i Stockholm ökar står 40 000 lägenheter tomma i landet. Där diskuterar man nu inte *om* man skall riva utan när och hur mycket. Rivningsvågen är redan i gång. Herr talman! Har vi råd samhällsekoniskt med en sådan politik?

Det anser inte Centerpartiet att vi har. Centerpartiet vill att hela landet skall växa. För det krävs en kraftfull regionalpolitik. Under hösten har vi lagt fram en rad förslag. Det handlar om en fortsatt snabb utbyggnad av de mindre högskolorna, ökade resurser för forskning och fortsatt decentralisering av den högre utbildningen. Det handlar om en snabb IT-utbyggnad för att skapa en verklig digital allemansrätt, upprustning av vägnätet och tillväxtfrämjande skatter för småföretagen. Det handlar om rättvisa konkurrensvillkor för landsbygdens basnäringar, som gör det möjligt för svenskt lantbruk att på rättvisa villkor konkurrera inom EU. Men vi har tyvärr inte fått riksdagens bifall.

Frågan är nu vad regeringen tänker göra. I regeringsdeklarationen finns ordet regionalpolitik inte ens med. En regionalpolitisk proposition presenterades för riksdagen i våras. Sedan dess har koncentrationsproblemen förvärrats. Vad har regeringen för strategi för en rättvisare fördelning av tillväxten över landet? Utvecklingen går fort. Det räcker inte att hänvisa till en utredning. Det räcker inte, Harald Bergström, att efterlysa direktiv till en sådan. Nu krävs det snabba och konkreta åtgärder.

Vi vill att staten garanterar alla en grundservice. Det rör sig om att alla skall ha tillgång till post- och kassaservice, teleförbindelser för hastighetsöverföring, bra vägstandard och tillgång till utbildning och kommersiell service. Min fråga är: Är regeringen beredd att införa en sådan garanti?

Det senaste nyhetstillskottet på näringsministerns område är Telenor. Affären gav en del pengar till staten. Det är bra. Kan näringsministern t.ex. tänka sig att använda de pengarna till att investera i ett fibernät av snabbgående telekommunikationer över landet? Det skulle vara ganska logiskt.

När de statliga affärsverken bolagiserades minskade inflytandet över servicens förläggning. Med Telenoraffären går regeringen ett steg till för att avhända sig inflytande. Frågan är hur näringsministern tänker tillgodose kravet på en allsidig service i landet med ett, om jag har förstått medierna rätt, minskat inflytande över detta företag i landet.

Herr talman! Den europeiska integrationen måste också användas i en regionalpolitisk offensiv. Förhandlingarna om EU:s strukturfonder måste ha en klar offensiv inriktning och inte lämna någon del av den regionalpolitiska problematiken åt sidan. Det finns mycket lokal kraft att bygga på hos dem som finns ute i bygderörelser och andra organisationer som inget hellre önskar än att få möjligheter att utveckla sin bygd. Det gäller att ge dem de förutsättningar som är möjliga med hjälp av de projekt inom EU:s strukturfonder som finns.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Det krävs också svensk medfinansiering för sådana utvecklingsprojekt. Ett sätt att skapa sådan medfinansiering kunde vara att återföra en del av vattenkraftsvinsten till fonder som bidrar till denna medfinansiering av EU-projekt, där besluten också kunde decentraliseras till en närliggande lokal och regional nivå. Är näringsministern beredd att medverka till en sådan lösning? Vi är öppna för att resonera om sådana förslag.

Men det finns mer som skulle kunna prövas. Kan vi locka högutbildad arbetskraft genom att avskriva studielån? Skatterna kunde kanske användas på ett effektivare sätt regionalpolitiskt. Kanske skulle man kunna pröva att sänka de generella arbetsgivaravgifterna för småföretagen ur ett regionalpolitiskt snitt i högre grad än vad som hittills har prövats.

Herr talman! Skall de som bor i Stockholm och andra koncentrationsorter få boendekostnader som mer liknar dem som finns i övriga landet, goda sociala förhållanden och en bättre miljö krävs det kraftfulla regionalpolitiska insatser. Jag hälsar fler sanna Stockholmsvänner välkomna i debatten om hur det skall gå till.

Anf. 9 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Vad är Agne Hansson beredd att göra för att hjälpa och utveckla Stockholmsregionen och andra tillväxtområden i landet så att de kan fortsätta att erbjuda sysselsättning till de arbetssökande som kommer från orter med bedövande sysselsättningsproblem och dyster ekonomi? I slutändan måste vi ändå kunna hitta självfinansierande jobb om vi skall överleva.

Anf. 10 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är självklart så, att vi måste se till att de regionalpolitiska åtgärder som vi sätter in är hjälp till självhjälp som genererar jobb inte minst i den privata sektorn. Då gäller det att använda skattesystemet. Jag har pekat på en rad åtgärder, t.ex. sänkning av arbetsgivaravgifterna. Är moderaterna beredda att sänka skatten på arbete genom att sänka arbetsgivaravgifterna för småföretag?

Jag har inte uppfattat det så, men är det så kan vi få fler småföretagare som kan anställa här i Stockholm.

Det är tyvärr inte så att alla som flyttar till Stockholm flyttar till ett jobb. Men vi vill ha en tillväxt över hela landet – även här i Stockholm – med aktiva företag.

Anf. 11 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Tillväxt och expansion är tyvärr sköra växter som kräver stor omvårdnad för att de skall kunna utvecklas vidare. Jag upprepar min fråga: Vad är Agne Hansson beredd att göra för att utveckla och underlätta för Stockholmsområdet att erbjuda dessa möjligheter även fortsättningsvis?

Anf. 12 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har redan räknat upp en rad åtgärder. Jag upprepar att det viktiga är att det blir tillväxtfrämjande skatter för småföretagen.

Det gynnar också utvecklingen i Stockholmsområdet. Om vi får en jämn och balanserad tillväxt fördelad över landet minskar trycket i Stockholm. Och då kan man också här få en bättre miljö och en utveckling för de människor som finns här.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Anf. 13 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Agne Hansson säger till mig att det inte enbart räcker att efterlysa direktiv. Nu är det handling som behövs. Visst är det så att handling behövs. Det sade jag också.

Agne Hansson! Jag tycker faktiskt inte att detta med att man lappar på ett redan stort lappverk av regionalpolitiska åtgärder, regler osv. är särskilt bra. Vi kristdemokrater har diskuterat det här en hel del. Vi vill ha en genomlysning för att få ett mera heltäckande, bättre och förenklat system. Vi behöver förenklingar när det gäller t.ex. företagsregler men också när det gäller de här reglerna.

Det kanske inte är den rätta metoden att smeta ut pengarna som man smetar smör på en brödskiva. Vi kanske skall se på en betesvall på höstkanten. Där växer tuvor eftersom man har gödslat lite extra här och där. Det är kanske det som vi i stället skall göra nu.

Agne Hansson! Det gäller att få fart på hela vårt land, men det kanske inte gäller överallt i de fjällnära skogarna.

Anf. 14 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att förstå Harald Bergströms replik. Jag vet inte vad han menar med att smeta ut pengar lite överallt i landet. Jag har inte förordat den politiken. Den trodde jag att Harald Bergström stod för eftersom han bara pratade om generella åtgärder, precis som Per-Richard Molén gjorde. Och ni ligger ju numera rätt nära varandra.

Jag sade att man, när resurserna är begränsade, skall rikta insatserna just mot de områden som har det regionalpolitiskt besvärligt, som en hjälp till självhjälp som sedan skall generera småföretag och sysselsättning. Om man inte gör det lär våra områden i Småland inte få särskilt mycket regionalpolitiska pengar från EU:s strukturfonder.

Anf. 15 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Agne Hansson! Jag tänker t.ex. på den artikel där Andreas Carlgren medverkade i samband med redovisningen av befolkningsutvecklingen i landet. Det handlade om att ett alltför stort flyttlass går till våra högskole- och universitetsorter. Det kom en rad åtgärdsförslag som innebär att man smetar ut pengar över landet.

Det kanske behövs andra åtgärder. Det finns forskare som pekar på att det kanske finns småorter i t.ex. våra län – Kronoberg och Kalmar – som växer och behöver lite extra stimulans för att kunna gå vidare. Det är sådant jag menar med att man skall genomlysa, få tag i nya utgångspunkter och se vad det finns för möjligheter.

Tack!

Anf. 16 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja höra om en enda konkret åtgärd från kd:s sida. Vad har ni för åtgärder? Jag hörde inte det i något anförande. Jag hörde det inte heller nu.

I den debattartikel som åberopades finns inte en enda generell åtgärd. Varenda åtgärd är regionalpolitiskt riktad. Det gäller återföring av vattenkraftsvinster för att EU:s strukturfonder skall stärkas. De är inte generella över hela landet. Det krävs sänkta arbetsgivaravgifter, och de skall vara regionalpolitiskt riktade. Detta är två verkningsfulla exempel för att få en effektiv regionalpolitik riktad mot de områden som behöver stöd till självhjälp.

Anf. 17 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Jag har alltid upplevt Centern som ett parti som säger nej till mycket. Centern hade en stor möjlighet att under de senaste fyra åren tillsammans med socialdemokraterna bedriva en regionalpolitik och en näringspolitik som skulle gynna det regionala stödområdet. Men det blev högre dieselskatt. Det blev inte några ändringar eller färre regler när det gäller företagande.

Jag skulle vilja komma med en motfråga till Agne Hansson: Kan ni nämna en enda konkret åtgärd som ni tillsammans med socialdemokraterna vidtog för att få en bättre regional balans och mera tillväxtbefrämjande skatter för småföretagande?

Anf. 18 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Vi använde definitivt inte samverkan med regeringspartiet till att höja skatterna för småföretagen i det inre stödområdet. Det är vad moderaterna har lyckats med.

Det finns en rad åtgärder som vi medverkade till för att få en bättre regional balans. Den första förutsättningen är en statsbudget i balans och en tillväxt att hantera. Det har vi nu. Vi har inte tänkt göra budgetsaneringen förgäves med en ökad koncentration. En annan åtgärd var de tusentals nya högskoleplatser som kom till i samverkan mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet. De lokala högskolorna betyder väldigt mycket som motor för den regionalpolitiska utvecklingen. På den vägen är det, och på den vägen vill vi fortsätta. Vi skall inte höja skatterna i de områden som har det regionalpolitiskt svårt.

Anf. 19 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Vi moderater har aldrig gjort oss speciellt kända för att höja skatter. Någonting som vi ägnar oss åt är att försöka bromsa höjningarna av kommunalskatterna, som slår så hårt ute i kommunerna. Centern visar en betydligt större benägenhet, inte minst i Norrlandslänen, att medverka till successiva uppjusteringar av inkomstskatterna.

Jag noterade att Centern, som tungan på vågen under de förra fyra åren, inte kunde åstadkomma särskilt många tillväxtbefrämjande åtgärder för företagen eller färre regler för att skapa en bättre regional balans.

Anf. 20 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att detta innebär att Per-Richard Molén tycker att det är oväsentligt om vi har balans i rikets affärer eller inte för en fortsatt tillväxt här i landet. Jag delar inte den uppfattningen.

Innebär det som Per-Richard Molén nu säger, om moderaternas linje när det gäller att sänka skatter, att han är beredd att ompröva sitt beslut att höja arbetsgivaravgifterna i det inre stödområdet? Om han dessutom är beredd att diskutera sänkningar av arbetsgivaravgifterna generellt eller differentierat kan vi vara överens om det och fortsätta att jobba för det. Jag tror att det är en av flera viktiga åtgärder för att småföretagen skall stimuleras att anställa mer folk.

Anf. 21 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Med hänvisning till det replikskifte som ägde rum alldeles nyss i ämnet "Stockholmsvän eller inte?" tycker jag att det är viktigt att framhålla att vi inte får och bör ställa olika delar av landet mot varandra. Därför tror jag att den regionalpolitiska utredning som skall tillsättas bör börja sitt arbete så snart som möjligt, så att vi i lugn och ro får se över vilka regler vi behöver ha.

Herr talman! Det har inte gått mer än fem veckor sedan riksdagen senast debatterade regionalpolitiken. Särskilt mycket har givetvis inte hänt sedan dess, men en viktig händelse enligt mitt sätt att se var att näringsutskottet, som i höstas tog över regionalpolitiken från arbetsmarknadsutskottet, i förra veckan gjorde sin första resa i landet efter detta övertagande. Resan gick till mitt hemlän Västerbotten. Under den tre dagar långa resan fick utskottets ledamöter belysning av en hel del av de frågor som är viktiga för hela vårt län och andra glesbygdsområden i landet, sådana frågor som redan har tagits upp i debatten i dag.

Det första som utskottets ledamöter fick pröva på var flyget, som numera går från Arlanda direkt till Västerbottens inland. Jag tycker att det är viktigt att vi behåller den typ av flygplatser som finns i Lycksele, Vilhelmina, Arvidsjaur och på en mängd andra platser. Stödet till dessa flygplatser är av vital betydelse.

Vi fick också åka buss på inlandsvägen, riksväg 45, som går från Haland till Norrbotten. Den vägen är bitvis ganska bra, men det finns också många sträckor som behöver rustas upp, och det är också en viktig del av den politik som skall gynna regionerna i vårt land. Vi har E 12 som förbinder norska kusten med Finland och Ryssland via en färja över Östersjön. Även den vägen behöver rustas upp på många sträckor. I dag är det närmast livsfarligt att försöka göra omkörningar av de många långtradare som finns på vägen. Jag tycker att det är någonting som hör till de viktiga områden som vi skall diskutera. Jag vet att det finns många vägar som är mer trafikerade än vägarna i Norrlands inland, men för oss är det livsnerver.

Utskottet hann aldrig åka tåg, men jag vill ändå betona att t.ex. Inlandsbanan är av stor betydelse. Det visade sig inte minst strax före jul när snöovädet i Gävle gjorde att stambanan inte kunde transportera gods. Med dagens företag och det s.k. *just in time*-systemet behöver transportererna gå varje dag. Här kunde omlastning ske till Inlandsbanan.

När utskottets ledamöter mötte företagare fick de klart för sig att investeringsstöden har varit och är av stort värde, framför allt vid nyetable-

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

ringar. Men ännu viktigare är försörjning med riskkapital. Även om vi har ALMI, Norrlandsfonden och andra räcker inte det. Bankerna behöver få en mer positiv inställning till företagen. Det vet jag att vi inte åstadkommer med politiska beslut, men det är ändå viktigt att vi har det med i våra tankar.

Många företag som ligger långt från storstaden, också de som vi mötte under vår resa i Västerbotten, har betonat att ett viktigt område som man skulle behöva hjälp med på något sätt är en form av persontransportstöd. Det prövades för ett antal år sedan men togs bort ganska snabbt.

Jag skulle vilja vädja till näringsministern att låta den regionalpolitiska utredningen belysa om det är möjligt, med tanke på bl.a. EU-regler, att få någon form av stöd för att göra Sverige rundare. Vi pratar ju mycket om det, och har gjort i säkert 20 år: Hela Sverige skall leva, ett rundare Sverige, osv. Men så är det inte riktigt när det kostar mer att ta sig från Norrlands inland till Stockholm än att åka från Stockholm till New York.

Sedan vi förde vår debatt i december har det, som här har nämnts, kommit uppgifter om befolkningsutvecklingen. I över 200 av kommunerna har ju befolkningen minskat, och det är mycket alarmerande. Såvitt jag vet är det, åtminstone i min del av landet, många unga kvinnor som flyttar. Därför är det oroande när man får signaler om att det s.k. nationella Resurscentrum för kvinnor är i farozonen. Jag hoppas att det är falska rykten. Vi behöver detta nationella resurscentrum liksom regionala och lokala.

Men ännu viktigare än speciella, selektiva, stöd är ändå enligt Folkpartiets mening bättre villkor för företagen över huvud taget. Här har nämnts sänkta arbetsgivaravgifter. Det har vi i Folkpartiet föreslagit, och vi står fast vid det. Det behövs enklare regler över huvud taget. Jag vet att det i går kväll hos näringsministern diskuterades att en arbetsgrupp skall börja diskutera vad det är som behövs för att göra det bättre för företagen på olika sätt.

Ett annat område som också har tagits upp är EU:s strukturfonder. Jag har själv suttit med i två beslutsgrupper där vi behandlat ärenden om pengar till olika projekt, och jag har kunnat konstatera att de regler som finns i dag i Sverige är betungande för många framför allt små projektägare: Först måste man göra utgiften, därefter skicka in sin rekvisition och sedan vänta ganska länge på pengar. Enligt uppgifter som jag har fått finns det i andra länder möjligheter att få förskott. Jag hoppas därför att det skall vara en fråga som finns med i diskussionerna när man nu skall förhandla om nästa period för strukturfonderna.

Det här var ett litet axplock bland allt det som är viktigt för oss som bor i de glesbebyggda delarna av vårt land. Men jag vill också betona det som tidigare tagits upp – att Stockholm, Malmö, Göteborg och andra storstadsregioner naturligtvis är lika viktiga. Att man där har stora problem vet vi i Folkpartiet. Därför tror jag att den översyn som har gjorts av skatteutjämnningssystemet måste bli föremål för en mycket noggrann analys. Som det ser ut av de uppgifter vi har fått hittills innebär förslaget hårda slag både för Norrbottenskommuner, som ju näringsministern har lovat en del stöd enligt en artikel som jag såg i Aftonbladet under juluppehållet, och för storstadsområdena. Jag tror därför att det är viktigt att vi tittar på det här en gång till. Kanske är det inte kommuner och landsting

som skall dela med sig till varandra, som nu sker. Kanske är det bättre att staten tar in pengarna och gör fördelningen på annat sätt. Jag har inget förslag i dag, men jag tycker att det är viktigt att vi tillsammans ser över detta.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Anf. 22 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Nu har företrädare från många av de borgerliga partierna diskuterat de problem som finns inom regionen och för regional balans. Det slår mig att samtliga partier inklusive Folkpartiet kräver mer stöd. Då undrar jag: Hur har ni då tänkt finansiera det? På vilket sätt kommer mer stöd att öka den regionala balansen? Hur går det ihop med att sänka skatter? Vad säger ni om lantbrevbärarservicen? Vad säger ni om att flytta ut statliga verk från Stockholm? Vad säger ni om att man skall göra en mycket större översyn av den regionala balansen? Kom med konkreta förslag!

Regionalpolitik

Anf. 23 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Vi har faktiskt inte begärt mycket mer stöd. *Ett* område nämnde jag i mitt anförande, och det är att jag och Folkpartiet anser att vi skall se över om det är möjligt att införa någon form av persontransportstöd. Jag har alltså inte någon finansiering klar för det, utan jag tycker att den regionalpolitiska utredningen skall diskutera den frågan.

I övrigt har vi bl.a. sagt att vi vill ha lägre arbetsgivaravgifter och enklare regler för företagen så att det kan bli mer fart på företagen.

När det gäller lantbrevbärarservice osv. har jag inget konkret förslag i dag, men jag tycker naturligtvis att vi skall se över även detta.

När det gäller utflyttning av statliga verk har jag inte hört något konkret förslag. Det beror på vilket område detta verk arbetar inom. Vi vet ju att en del utflyttningar som har gjorts har fått negativa konsekvenser i form av att nästan alla anställda som berörts har slutat. Då dränerar man verken på kompetent folk. Detta måste alltså bedömas från fall till fall.

Anf. 24 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Vi var på samma utskottsresa i Västerbotten. Jag har byggt mina konkreta förslag på mycket av den kunskap som jag fick när hela näringsutskottet var ute och reste.

Jag tycker att det är viktigt att Folkpartiet, Centerpartiet och Moderaterna, som också värnar om regional balans och ser problemen med obalansen, kommer med förslag och inte säger nej till utbyggnad av järnvägar, vägar och tvärförbindelser i offentlig regi och inte bara talar om att man skall förenkla för företagen. Om man skall förenkla och sänka skatterna för företagen så måste man ju göra det för samtliga företag och inte bara för företag som ligger utanför storstadsregionerna.

Anf. 25 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Genom att få fler företag och fler människor i arbete i företagen så räknar vi med att vi skall få in mer skatter. Och detta skall naturligtvis gälla hela Sverige. Om tillväxten ökar t.ex. här i Stockholm kommer det på sikt att vara bra för hela vårt land.

Jag vet inte om det kom några förslag angående statliga verk under resan till Västerbotten. I så fall har jag inte uppfattat det.

Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag är glad över det stora engagemang för ett levande Sverige som de hittillsvarande talarna har gett ett starkt uttryck för.

Regionalpolitiken är viktigare än på mycket länge. Den står faktiskt inför minst lika stora utmaningar i dag som på 60-talet.

Men låt mig inleda med följande:

Det går bra för Sverige igen. Sysselsättningen ökar, och arbetslösheten minskar. Faktum är att sysselsättningsökningen under hösten var den starkaste sedan 1976 i vårt land. Faktum är att antalet företagskonkurser mer än halverats sedan 1992. Och faktum är att vi för första gången på 25 år har balans mellan utflyttade och inflyttade företag och investeringar.

Sverige växer. Men tillväxten kommer inte hela Sverige till del. Många flyttar till tillväxtregionerna för ett jobb eller för en utbildning. Kvar i utflyttningsregionerna lämnas en alltmer åldrande befolkning, tomma lägenheter och övergivna fabrikslokaler. Den offentliga och kommersiella servicen försämras.

Utvecklingen förstärks av låga födelsetal. Landstingsförbundets prognos över befolkningsutvecklingen är en skrämmande läsning. Sverige riskerar att brytas sönder, och så kan vi inte ha det.

Det skall finnas jobb i alla Sveriges regioner. Det skall finnas utbildning för alla som vill stärka sin kompetens, och det skall finnas en framtid i hela Sverige. Därför utvecklas nu en ny modern regional näringspolitik inom ramen för de s.k. regionala tillväxtavtalen. Jag vill därför deklarera följande:

Alla delar av vårt land skall få möjligheter att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och på egna villkor.

Beslut om den regionala näringspolitikens inriktning skall fattas av dem som berörs. Ansvaret skall tas lokalt och regionalt. Så många människor som möjligt skall engageras.

Statliga myndigheter, näringsliv, kommuner, landsting, länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, högskolor, universitet, arbetsmarknadens parter och andra organisationer skall kraftsamla för tillväxt och nya jobb.

Regionala tillväxtavtal kommer att slutas i varje län och börja gälla fr.o.m. nästa årsskifte. Särskilda förhandlingar kommer att genomföras mellan regeringen och regionerna under året.

Inom arbetsmarknadspolitiken, regionalpolitiken och utbildningspolitiken finns drygt 15 miljarder kronor i regionalt utvecklingskapital. Regeringen är öppen för att dessa resurser används med ny inriktning och kan sättas in där regionerna själva bedömer att de behövs och gör bäst nytta.

Regeringen är också öppen för att pröva förslag till förändringar av regelverk och förordningar. Regeringen arbetar också aktivt för våra nuvarande resurser, de nya EU-strukturfonderna. Men också infrastrukturen används mer effektivt för regional tillväxt.

Regeringen kommer också att bjuda in företrädare för de sju nordligaste länen till en diskussion om den regionala utvecklingen.

Men regeringen tar också ett långsiktigt grepp över den regionala utvecklingen. Vi måste formulera långsiktiga och handlingskraftiga strate-

gier för hur hela Sverige skall växa också i framtiden. Därför beslutade regeringen i går att tillsätta en ny regionalpolitisk utredning. Kommittén med företrädare för samtliga riksdagspartier skall:

För det första: Analysera de senaste årtiondenas regionala utveckling och orsakerna till denna.

För det andra: Analysera regionalpolitikens effekter.

För det tredje: Bedöma den framtida regionala utvecklingen.

För det fjärde: Utveckla en strategi för regional balans och lämna förslag till övergripande mål och effektmål för den framtida regionalpolitiken.

För det femte: Föreslå vilka olika medel som kan behövas för att uppnå dessa mål.

För det sjätte: Särskilt behandla den regionala utvecklingen i glesbygden respektive landsbygden.

Ordförande i kommittén blir Sture Öberg, professor i kulturgeografi vid Uppsala universitet.

Parallellt med detta långsiktiga arbete kommer regeringen inte att tveka om att göra särskilda regionalpolitiska insatser om det bedöms att sådana måste ske nu eller inom en kortare tid.

Herr talman! Sverige är för litet för stora uppslitande konflikter, och vårt land är så stort att vi måste försöka hålla samman. Därför vill jag säga följande:

Jag hoppas att samtliga riksdagspartier kommer att vara konstruktiva i arbetet med den regionalpolitiska utredningen. Jag hoppas att alla de förslag som nu haglar i debatten kan stötas och blötas i detta arbete, och jag hoppas att alla de frågor som ställs skall få svar. Jag hoppas att vi alla orkar upphöra med jakten på lättköpta partipolitiska poäng för Sveriges skull och för regionernas skull. Det ligger faktiskt i folkets intresse. Och jag vill med detta inbjuda alla riksdagspartier och alla konstruktiva krafter, t.ex. Folkrådet, till samarbete, inte strid, om regionalpolitiken. Det är, herr talman, Sverige och svenskarna, och inte minst de som bor i våra glesbygder, värda.

Anf. 27 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att en ny regionalpolitisk utredning äntligen tillsätts. Men vi är inte betjänta av bara utredningar utan det är handling som gäller. De problem som finns ute i regionerna är alltför allvarliga för att en sådan här utredning skall sitta några år och bara fundera.

Det går bra för Sverige igen, säger näringsministern i ena andetaget. I nästa andetag beskriver han tomma industrilokaler och säger att det måste finnas en framtid i hela Sverige, vilket naturligtvis måste tolkas som att det inte finns en framtid i hela Sverige.

Jag tycker att den socialdemokratiska regeringen bedriver någon form av amputationspolitik, där man lagt en grund för i stort sett bara utflyttning av svenska storföretag. På vilket sätt skall vi kunna, näringsministern, bedriva en effektiv och framgångsrik regionalpolitik om man på näringslivets område bedriver en politik som innebär att bransch efter bransch söker sig utomlands, ungdomar och forskningsinstitutioner söker sig utomlands? Hur skall det gå för det Sverige där vi alla skall kunna ha en framtid?

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Anf. 28 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Det jag försökte uttrycka är helt enkelt att vi under de senaste åren haft en väldigt stark tillväxt. Den tillväxten har lett till att många människor flyttat till framför allt de starka tillväxtregionerna – jag tänker inte minst på Mälardalen. Det har skapat en obalans.

Det är de facto så att vi har haft en väldigt stark tillväxt inte minst genom att mycket utländskt kapital investerats här och genom att vi fått ned arbetslösheten och ökat sysselsättningen.

Anf. 29 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Vi har haft en stark tillväxt i Sverige, säger näringsministern. Tillväxttalen har legat på mellan 2 ½ och 3 % och är nu på väg ned. I jämförelse med Finland tycker jag att vi hellre har anledning att skämmas över de tillväxttal som åstadkommits under den socialdemokratiska regeringstiden.

Jag skulle vilja ställa en fråga – jag tog upp det i mitt anförande: Anser näringsminister Rosengren att det är riktigt att de norrländska kommunerna bedriver så mycket verksamhet i egen regi: snickare, rörmokare, målare, matlagning, fotvård och mycket annat? Hur skall vi då ha en möjlighet att utveckla ett företagsklimat i de kommuner som mest av allt behöver kreativa företagare?

Anf. 30 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Vi har i dag en tillväxt som ligger på ca 2 ½ %. Jämfört med de flesta europeiska länder är det faktiskt ganska högt. Än en gång: Det går bra för Sverige fastän vi har den obalans som jag nämnde.

Jag vill erinra Per-Richard Molén om att vi under den regeringstid då Per-Richard Moléns parti satt vid makten hade tre år med negativ tillväxt. I det perspektivet är det väl ganska bra.

Svaret på frågan om kommunernas verksamhet som här beskrevs är att jag delar den kritiken. Jag tycker inte att kommunerna skall syssla med den typen av arbetsuppgifter. Det skall det privata näringslivet göra, om nu den information jag här fått stämmer.

Anf. 31 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar näringsministern för att den här utredningen äntligen kommer till stånd efter ett års väntan från Landsbygdsriksdagen. Men jag vill knyta an till inlandspaketet. Jag läste också i tidningar att det skall bli ett inlandspaket. Det är en Norrlandstidning som tar upp detta. Ett ordentligt paket, står det, en julklapp till vissa Norrlandskommuner. Men jag saknar en del saker i det. Är det inte dags för ett paket när det gäller Inlandsbanan? Inlandsbanan går genom hela det svenska inlandet. Det finns flaskhalsar mellan Arvidsjaur och Jokkmokk som annars skulle möjliggöra en genomgående trafik från Nordnorge och ned till Trodheimsområdet. Fick vi bara de flaskhalsarna lösta och kunde öka på tonnaget upp till 22 ton axeltryck skulle det vara en väldigt fin och god julklapp för hela det svenska inlandet. Är inte en julklapp på gång, näringsministern?

Anf. 32 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! När det gäller den här typen av regionala förslag som handlar om, som i det här fallet, Inlandsbanan tycker jag att det bästa är att ta upp dem i de s.k. regionala tillväxtavtalen. Det var dem jag talade om. Det sker i väldigt hög grad inte minst – det råkar jag veta – i de norrländska länen, där man försöker hitta finansieringsmodeller och också försöker föra från en kostnad i staten till en annan kostnad i staten för att kunna finansiera det hela.

Anf. 33 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Tack för det. Där finns en väg att söka pengar. Men vi skall komma i håg att det här också är ett samverkansprojekt där Norge kan bli inblandat. I dag finns önskemål från Norge, som inte har en sammanhängande järnvägslinje inom sitt eget område, att få knyta ihop till Inlandsbanan och på så sätt underlätta transporter söderut i Norge. Vi vet hur riksväg 45 i dag är överbelastad av norska långtradare. Det vore bättre att göra det här till ett miljöprojekt. Det skulle kunna bli Sveriges största miljöprojekt om man verkligen var beredd att satsa pengar och ta vara på de råvaror som dessutom finns. Det är etanolfabriker på gång som skulle kunna ge etanolbränsle för Inlandsbanan, som nu inte är elektrifierad. Nu när utredningen är i gång gäller det att hitta djärva nya idéer och verkligen ordentligt ta itu med dessa frågor. Inlandsbanan, 130 mil genom det svenska inlandet, finns där. Den kan vi inte strunta i. Här krävs satsning. Tack för tipset.

Är det inte turism i detta också som är intressant? Vad säger näringsministern om turism i inlandet, i fjälltakerna? Banan går ju i fjällkanten.

Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! När jag var landshövding i Norrbotten hade jag långtgående överläggningar med representanter för den norska stambanan om tvärförbindelser. Även här rekommenderar jag att regionen själv tar initiativ via de s.k. regionala tillväxtavtalen och för en diskussion med representanter för den norska regionen och den norska stambanan.

Anf. 35 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att näringsministern har en sympatisk attityd till problemen med en viss insikt. Det är i och för sig bra men räcker inte. Det räcker inte, tycks kd och näringsministern vara överens om, att vi nu får en utredning. Under tiden krävs också åtgärder. Det går inte att hänvisa till att utredningen skall ge svar på alla frågor som jag ställde. Vi är lite otåliga.

En enkel fråga till näringsministern apropå servicen som, vilket näringsministern påpekade, tvinar ut i glesbygdsområdena: Är vi överens om att lantbrevbärarservicen och kassaservicen skall vara kvar? Skall vi garanterna en grundservice åt alla eller inte? Det är en bra början att få besked på detta.

Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Det har nyligen presenterats ett förslag från Betalningsserviceutredningen. Förslaget har nu inkommit till regeringen, och vi får

titta på det. Det viktigaste när det gäller kassaservicen är att den är tillgänglig för alla oberoende av var man bor. Hur det skall organiseras och se ut får regeringen återkomma till.

Anf. 37 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Ett ännu rakare besked hade varit att kassaservicen skall vara kvar alla veckans dagar, men jag tycker ändå att det lutar åt rätt håll. Självfallet är vi från Centerpartiet beredda att arbeta konstruktivt med dessa frågor framöver, men vi är otåliga.

Min fråga kvarstår: Är näringsministern överens med kristdemokraterna om att det inte behövs några konkreta åtgärder förrän utredningen är klar? I så fall är jag rädd att det blir synd om stockholmarna och om dem ute i avfolkningsområdena. Som förutvarande landshövding i Norrbotten borde näringsministern vara en sann Stockholmsvän och försöka att få fram konkreta åtgärder innan utredningen är klar. Använd t.ex. Telenorpengarna till att investera i IT-nät!

Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Som jag tidigare har sagt tror jag självfallet att det är nödvändigt med åtgärder oberoende av denna utredning. Men en gång till: Det är rimligt att den frågan tas upp med utgångspunkt från de olika förutsättningar som finns i de olika länen. Det finns stora möjligheter att ställa krav, formulera dem och föreslå finansiering inom ramen för de regionala tillväxtavtalen.

Nu håller alla regioner i Sverige på med detta. Vi kommer att få in det materialet senast den 15 april, och då kommer vi att bjuda in representanter från länen för att föra en diskussion och – för att använda ett mer progressivt uttryck – förhandla med regionerna. Sedan får vi se vilka åtgärder som vi anser att vi tillsammans med landets alla län bör vidta. Det kommer med all sannolikhet bli fråga om olika åtgärder från län till län.

Anf. 39 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Också jag välkomnar den här utredningen. Samtidigt är det nödvändigt med åtgärder. Jag tycker dessutom att näringsministern verkar vara väl införstådd med de problem som man har ute i regionerna.

Det har fokuserats väldigt mycket på storföretagen och deras problem. Men jag anser att det är minst lika viktigt hur småföretagen har det. Det behövs snabba åtgärder även för dem.

Anser Björn Rosengren att det behövs göras något för att befrämja småföretagen och vad har han i så fall tänkt att göra?

Anf. 40 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! De diskussioner som vi nu för med storföretagen är utomordentligt viktiga för Sverige. Det har att göra med att inget land i världen är så beroende av de stora företagen och så starkt knutet i sin industristruktur som Sverige.

Om vi ser på de framgångsrika små företagen i landet finner vi snabbt att dessa är direkt eller indirekt kopplade till de stora företagen. Därav

följer: Om de stora företagen inte har en bra utveckling i Sverige och i världen kommer detta att drabba också de mindre företagen.

Jag vill även betona att det är viktigt att vi riktar in oss på de små och medelstora företagen, för det är där som vi har framtidens tillväxt och det är genom dem som vi kan bryta oss fria från de stora företagen.

Jag vill tillägga att vi redan har gjort mycket och kommer att göra mera när det gäller regelverk etc. med utgångspunkt från Småföretagsdelegationens förslag.

Anf. 41 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tackar ministern för det svaret, att det finns akuta åtgärder när det gäller småföretagen.

Jag vill också ställa en fråga om turism som är en stor näring, om det finns några konkreta åtgärder och när ni har tänkt att lägga fram dem.

Anf. 42 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Även här handlar det om regionernas egen förmåga. Man kopplar turism med t.ex. mat och erbjuder något som är speciellt för det lokala eller det regionala området.

Det är ni ute i länen som med er förmåga skall skapa resurser och marknadsföra er turism. Varken staten, regeringen eller Näringsdepartementet kan ge klara besked om åtgärder för att få hit turister. Det är ni som skall göra det med er förmåga.

Anf. 43 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det gläder mig att det nu är på gång med denna utredning, som jag har efterlyst vid två tillfällen. Jag saknar några ord om hur regionalpolitiken skall jämkas ihop med EU:s regionalpolitik, men det får jag väl läsa senare i direktiven. Det skulle vara kul att höra bara ett par ord om det.

Om man beräknar sysselsättningen i antalet arbetade timmar i stället för antal personer blir resultatet tyvärr inte riktigt så positivt som näringsministern vill låta påskina.

Till Agne Hansson vill jag bara säga att bara för att jag inte nämnde något om åtgärder i mitt anförande betyder det inte att jag inte vill att det skall vidtas några åtgärder. På samma sätt kan jag säga att Agne Hansson inte bryr sig om utredningens långsiktiga arbete, eftersom han inte nämnde något om det.

Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Det står i direktiven – och det är också en självklarhet – att EU:s strukturfonder skall kopplas till vårt lands regionalpolitik.

Anf. 45 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det är tydligen så att alla skall tala om att de är glada för att utredningen kommer till stånd, och då gör också jag det. Jag är också beredd att säga att vi i vårt parti naturligtvis kommer att göra allt vi kan för att vara konstruktiva.

I mitt anförande nämnde jag Resurscentrum för kvinnor. Jag vill gärna höra om det har förts någon diskussion om begränsningar på det området.

Frågan om turismen togs nyss upp. Det är gott och väl att vi ute i länen skall jobba för att marknadsföra oss, men det finns saker som vi inte kan bestämma själva, t.ex. momssatserna. Det finns stora skillnader mellan vårt land och andra EU-länder, och det finns en märklig skillnad inom landet. Om man åker buss är momssatsen – om jag minns rätt – 12 %. Hyr man däremot en bil är momssatsen 25 %. Detta gör att det blir en något märklig konkurrens mellan olika trafikslag.

Jag vill gärna fråga: Finns det tankar om att försöka att förändra detta så att vi hamnar på en mer Europamässig nivå?

Anf. 46 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! När det gäller resurser till Resurscentrum för kvinnor måste jag erkänna att jag inte kan svara på den frågan. Jag har inte haft den på mitt bord.

När det gäller momsfrågan förekommer det, som kammarens ledamöter är väl medvetna om, överläggningar mellan riksdagspartierna och regeringen om alla skatter. Folkpartiet får driva den frågan vid dessa överläggningar.

Anf. 47 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag skall framföra det till vår företrädare vid skatteöverläggningarna.

Att näringsministern i dag inte har något svar på min fråga om Resurscentrum för kvinnor hoppas jag innebär att det bara är ett falskt rykte som säger att man diskuterar om det skall finnas kvar eller inte. Det är ju NUTEK som har hand om detta, och vi får väl se vad som händer framöver.

Anf. 48 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Jag törs knappt säga att jag tycker att det är fantastiskt bra att diskussionerna kan komma i gång, men det måste ske snabbt. Det måste finnas en tidsplan, därför att flyttlassen måste vända redan nu.

Jag tycker också att satsningen på tillväxtavtalen är bra och att man får ett samarbete inom olika delar av kommunerna och inom länen mellan olika delar av näringsliv och offentlig sektor.

Näringsministern säger att det finns pengar, 15 miljarder för att skapa en bättre regional balans. Men det kommer ju inte att komma fram pengar för att rusta upp järnvägar och bygga nya tvärförbindelser. Är näringsministern öppen för att man skall kunna få nya pengar för att satsa på nya stora projekt för att få en bättre infrastruktur och en modern kommunikation även i glesbygd och där man har långa avstånd?

Sedan undrar jag också om näringsministern är beredd att arbeta tillsammans med kollegerna i Utbildnings-, Kultur- och Finansdepartementen för att komma till rätta med frågorna.

Anf. 49 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Utredningen skall arbeta till augusti 2000, men det står utredningen fritt att förelägga delbetänkanden och komma med förslag avsevärt tidigare om utredningen så anser.

Det görs i dag väldigt stora infrastrukturella investeringar. Den som kanske är mest spektakulär för den norra delen av landet är Botniabanan, som är en stor investering. Det görs också många stora investeringar när det gäller vägbyggen. Men det finns ju alltid en gräns på grund av att vi inte har så mycket pengar som vi skulle vilja ha för detta. Jag tycker ändå att vi har en bra framförhållning.

När det gäller kollegerna i de departement som nämndes är det självfallet regeringen som förelägger dessa direktiv. Vi samarbetar med samtliga departement som berörs av regionalpolitiken.

Anf. 50 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Herr talman! Botniabanan är en fantastiskt bra satsning som äntligen har kommit till skott. Men det som behövs för att verkligen utnyttja Botniabanan är ju att tvärförbindelserna utvecklas och att det blir en snabb plan för detta.

När Per-Richard Molén från Moderaterna tidigare tog upp frågan om privat och offentlig verksamhet i glesbygd lät det som om näringsministern inte alls tyckte att offentlig verksamhet ensam skall stå för t.ex. fotvård, läkarvård och skola. Då kan man ju undra: Hur tror näringsministern att det skall kunna fungera med privata fotvårdsspecialister eller privata läkare i små kommuner som har 3 000–5 000 invånare och mycket långa avstånd? Hur skall ett privat cateringföretag kunna distribuera mat till pensionärer och dessutom gå med vinst? Det är ju denna samhällsservice som kommunerna står för för att garantera människor en samhällsservice i form av mat, fotvård och sjukvård. Det finns ingen marknad för den privata verksamheten.

Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag nämnde i mitt anförande att man kan omfördela resurserna mellan de olika statliga verksamheter som finns, mellan Vägverket och andra. Det är också en diskussion som bör tas upp i de regionala utvecklingssamtalen.

När det gäller företagen i kommunerna uttalade jag mig principiellt. Jag sade också att om den beskrivning som vi fick av Per-Richard Molén stämmer, delar jag uppfattningen att kommunerna skall vara försiktiga med att ta verksamheter där privata företag kan ha en marknad. Finns det inte någon marknad måste kommunerna i vissa lägen självfallet göra det, eftersom det är en service som är nödvändig och efterfrågad. Detta var min principiella hållning i frågan, och den tänker jag inte rubba.

Anf. 52 STIG ERIKSSON (v):

Herr talman! Den stora utflyttningen från landsbygd och glesbygd under de senaste åren är både allvarigare och värre än de s.k. 60-talets flyttlass. Utflyttningen sker i dag till ett fåtal storstäder eller s.k. tillväxtcentrum. I de fyra nordligaste länen, som under 1998 tappade ca 7 000 personer, är det enbart Umeå som ökar. I mitt hemlän Norrbotten minskar t.o.m. Luleå, vårt tillväxtcentrum, trots universitet, vilket naturligtvis

gör mig en aning knäsvag och darrig inför framtiden. Den regionala balansen är i fara. Frågan måste också naturligtvis ställas om vi verkligen har råd med den kraftiga omflyttningen från glesbygd till storstäder. Samtidigt som kostnader i form av tomma bostäder, skolor osv. finns kvar i utflyttningsskommunen behövs nya stora satsningar i storstäderna.

Analysen av denna sjukdom är ganska enkel: Det råder brist på jobb. Att medicinera sjukdomen är kanske inte helt lätt, och det krävs flera olika samverkande mediciner.

Herr talman! Gunilla Wahlén har visat på en rad kraftfulla mediciner, och jag vill lyfta fram ytterligare en medicin som vi från Vänsterpartiet anser kan vara med och råda bot på sjukdomen, nämligen regionala och lokala fonder. Dessa fonder kan skapa förutsättningar för jobb och utveckla regioner med stor arbetslöshet.

Fonder i ett regionalpolitiskt syfte är inget nytt i sig. Ett gott exempel finns i Kanada. När delstaten Quebec under 1980-talets början förlorade 150 000 arbetstillfällen bildade fackföreningsrörelsen där Quebecs arbetares solidaritetsfond. Det var en del problem i början, men regeringen ställde sig positiv till fonden genom att bl.a. införa skatterabatt för dem som köpte andelar eller ville använda fonden som ett pensionssparande.

Fonden har sedan under 1990-talet bidragit till att starta branschfonder, regionala fonder och lokala fonder. De lokala fonderna kom till genom ett samarbete mellan Solidaritetsfonden och kommunförbundet och är en investeringsfond för sysselsättningsutveckling.

De regionala fonderna finns i dag i Quebecs alla 16 regioner. Styrelsen har en majoritet av ledamöter från regionen. Regionfonden har bl.a. att ge lån till företag som befinner sig i en start- eller uppbyggnadsfas eller som omstruktureras. Det handlar med andra ord om riskvilligt kapital.

En utredning som gjorts av Nationella institutet för vetenskaplig forskning, knuten till Quebecs universitet, visar att fondens viktigaste insatser faktiskt skett i områden med svag ekonomi och sysselsättning. Det har också visat sig att resultatet i form av sysselsättning genom just Solidaritetsfondens satsningar har varit betydligt bättre än sänkta skatter.

Herr talman! Med detta som bakgrund vill jag gå över till hur en form av svenska regionala eller lokala fonder skulle kunna bidra till att skapa förutsättningar för en utveckling av utsatta regioner. Det går naturligtvis inte att rakt av plocka in den kanadensiska modellen, men den kan onekligen vara en inspirationskälla.

Makten och beslutanderätten över fonderna bör enligt Vänsterpartiet flyttas så nära verksamheten som möjligt. Vänsterpartiet ser gärna att kommunerna, fackföreningarna och de lokala företagen finns med. Det är trots allt ute i regionerna, såsom näringsministern också säger, som vetenskapen finns om vad som krävs och vilka satsningar som är riktiga för att öka antalet arbetstillfällen.

Från Vänsterpartiet tror vi däremot att resurser som en plattform för fondernas förverkligande måste skapas av staten, eftersom detta knappast går att dra i långbänk utan måste ske relativt snabbt.

Vänsterpartiet har i tidigare motioner visat på att bl.a. en återföring av vattenkraftsvinster och en fondskatt på stora vinstrika företag kan vara en väg för att skapa den här typen av fonder. Eller varför inte ta en del av vinsten från försäljningen av Pharmaciaaktierna till dylika fonder?

Herr talman! Hur kan då dessa fonder skapa förutsättningar för en bättre regional balans? Jag skall här visa på tre aspekter där jag tror att medel ur fonderna kan vara avgörande för utvecklingen i regioner med stora problem.

För det första: riskvilligt kapital till framför allt småföretag. Det finns stora problem för företag i regioner långt från de s.k. tillväxtcentrumen att få del av riskvilligt kapital. Utsatta regioner hamnar i underläge. I samtal med småföretagare i bl.a. Norrbottens inland framstår detta som en av de absolut nödvändigaste frågorna, betydligt viktigare än den fråga som de borgerliga partierna så ofta hörs föra fram, nämligen arbetsrätten eller den s.k. turordningsregeln. Den nämns över huvud taget inte av småföretagarna i inlandet.

Många småföretag vill utveckla sig och har idéer om en utveckling av sina företag som skulle få till följd att fler arbetstillfällen skapades. Men de saknar medel själva eller har svårt att få fram kapital. Även under en investeringsfas skapas arbete, och en positiv atmosfär skulle spridas i området.

Näringslivet behöver också breddas i många regioner och framför allt bygga mer på regionens eller kommunens förutsättningar och t.ex. vara knutet till regionens naturtillgångar. Det är dessutom en fördel att satsa på befintliga företag i regionen jämfört med satsningar på företagsraggning, som tyvärr oftast får den konsekvensen att kommuner med stark ekonomi vinner.

För det andra: utbildning. Det är direkt nödvändigt för att näringslivet skall kunna möta ny teknik och för att höja den totala kunskapen i företagen så att man kan fortsätta att utvecklas. Det kan också vara utbildning som ökar företagets möjlighet att samverka och på så sätt ta på sig större arbetsuppgifter. Nätverksbyggande mellan små företag har också visat sig vara väldigt framgångsrikt, i Sverige inte minst i Gnosjö.

För det tredje: mindre infrastruktursatsningar som går utanför de s.k. ordinarie – stora – satsningarna men som kan vara väsentliga och avgörande för t.ex. besöksnäringen. Jag tänker då på att bygga vandringsleder osv.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag uttrycka min förhoppning att riksdagen och regeringen, här i form av näringsminister Björn Rosengren, ser allvarligt på sjukdomen och inser att det knappast räcker med ett vackert skrivet recept. Nu måste vi också ha råd att ta fram medicinen.

Anf. 53 KERSTIN KRISTIANSSON (s):

Herr talman! Efter år av hård och tuff sanering av den svenska ekonomin har nu utvecklingen äntligen vänt. Tillväxttakten är stabil. Investeringarna är fortsatt höga, och räntan är låg. Alla de här konstaterandena är naturligtvis positiva, och de utgör grunden för en fortsatt välfärd. Även jag vill i den här debatten understryka detta faktum.

En annan positiv faktor är att arbetslösheten sjunker generellt sett. I det län som jag kommer från, Västernorrland, sjunker visserligen också arbetslösheten, men i betydligt blygsammare takt än i exempelvis storstadsregioner. Fortfarande är det så i våra trakter att arbetslösheten är oacceptabelt hög.

Kanske är det också en av orsakerna till den stora utflyttningen från länet. Denna utflyttning tenderar att öka rejält, enligt Landstingsförbun-

dets nya befolkningsprognos. Prognosen säger att Stockholms län får 150 000 nya invånare fram till år 2010 medan skogslänens befolkning minskar med nästan lika många.

Då kan man fundera över vilka det är som lämnar våra län. Jo, i första hand är det de unga som flyttar, och i synnerhet de unga kvinnorna mellan 20 och 30 år. För vissa av dessa unga människor handlar det naturligtvis om att de som unga vill se sig om i Sverige och i världen. Detta är ju sunt och berikande i sig och skall inte ses som något hot. Problemen kommer när dessa unga människor senare i livet önskar återvända utrustade med nya kunskaper och erfarenheter. Då finns inte jobben. De kan inte, fast de så gärna vill, återvända till sin hembygd.

Men en stor grupp unga utflyttare utgörs ändå av sådana som på grund av brist på arbete i sin hembygd tvingas flytta till storstadsregioner där möjligheterna att få ett arbete är större.

Det här har, som också nämnts tidigare, många följder både för storstäderna och för landsbygden. Trafikkaos, bostadsbrist samt brist på sjukhus och vårdpersonal hotar storstadslänen. Minskad skattekraft, åldrande befolkning och risk för minskad samhällsservice hotar utflyttningslänen.

Därför måste vi, av omtanke om såväl skogslänen som storstäderna, se till att utflyttningstrenden från län som Västernorrland snarast stoppas, detta för att ett underlag skall ges för ett socialt välstånd i hela vårt land. För att skapa tillväxt, utveckling och nya jobb måste hela landets resurser tas till vara, såväl glesbygdens som storstadens. Vad det ytterst handlar om är jobben, och med dessa möjligheterna för unga människor att bo kvar i ett län som Västernorrland.

Den regionalpolitiska proposition som lades fram våren 1998 har i sig många vällovliga syften och är ett första steg i riktning mot att ta bort de regionala obalanserna. Men vi behöver gå vidare. Vi behöver se över stödområdesindelningen. Vi behöver få ett skatteutjämningsystem som upplevs som fördelningspolitiskt rättvist. Vi behöver också ytterligare vässa de regionalpolitiska satsningarna i syfte att skapa jobb och att stoppa utflyttningen från Västernorrland och övriga skogslän.

I dag har vi fått höra att det kommer till stånd en regionalpolitisk utredning. Jag tycker, liksom många andra som har varit uppe i talarstolen i dag, naturligtvis att detta är mycket positivt. Vi fäster stort hopp vid denna och förutsätter att alla goda krafter där försöker att samverka så att vi får ett bra och konstruktiv resultat.

Nu ser jag att näringsministern har lämnat kammaren. Det tycker jag uppriktigt sagt är synd, för jag skulle vilja lyfta fram ytterligare en fråga som har tangerats tidigare av bl.a. Agne Hansson. Det handlar om det mycket viktiga utredningsförslaget om postens försämrade kassaservice. Det gäller alltså lantbrevbäringen.

Det här förslaget har ju oroat många ute i glesbygden. Det är inte mindre än 700 000 människor som blir drabbade av denna neddragning om den skulle komma till stånd. Detta är ju en grundläggande service för de många människorna ute i glesbygden. Dessutom vill jag understryka att detta först och främst handlar om de många gamla som finns ute i våra glesbygder, de som oftast inte är bilburna där kollektivtrafiken är dåligt utbyggd. Det här förslaget skulle vara förödande för glesbygden

och för de människor som lever där. Det skulle vara ytterligare ett dråpslag mot strävan att få en regional politisk balans.

Jag hade tänkt fråga ministern ytterligare om huruvida han har någon viljeinriktning i den här frågan. Men det får jag alltså avstå från eftersom näringsministern inte finns i kammaren. Men jag vill ändå understryka vikten av att denna service får bli kvar i glesbygden.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Anf. 54 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Kerstin Kristiansson som representant för Västernorrland redogör för den höga arbetslösheten och många andra av de problem vi har i Västernorrland. Hon kommer dock från det röda Ådalen, och det hade väl varit på sin plats med något av självkritik.

Jag tycker att det vore intressant att få veta vilken inställning Kerstin Kristiansson har till all den egenregiverksamhet som Kramfors kommun bedriver, antingen direkt av den kommunala förvaltningen eller av de kommunala bolagen. Den undanrycker naturligtvis möjligheterna för enskilda företagare i Kramfors kommun och i Ådalen att utveckla egna verksamheter. Det kan inte vara rimligt att städning bedrivs av den offentliga sektorn i privata verksamheter.

Anf. 55 KERSTIN KRISTIANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kommer, som Per-Richard Molén mycket riktigt påpekade, från det röda Ådalen. Vi har ett ideal hemma i mina trakter att alla människor skall ha en liknande grundservice. Därav kommer också att vi icke har privatiserat i den utsträckning som Per-Richard Molén är anhängare av.

Det är viktigt för mig som bor i glesbygd att alla människor, oavsett om man bor i tätort eller i någon av de byar som finns i utkanten av kommunen, skall ha samma grundläggande service vad gäller de mest elementära behoven i livet. Där viker vi inte ett dugg från våra ideal.

Anf. 56 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Herr talman! Då kan kommunal grundservice uppenbarligen bara bedrivas av kommunen själv.

Innebär det här att Kerstin Kristiansson mer eller mindre slår igen dörren för potentiella företagare som skulle kunna vara beredda att ställa upp och erbjuda en sådan verksamhet – i konkurrens och kanske på ett bättre och billigare sätt för de konsumenter som är angelägna att ha grundservice?

Anf. 57 KERSTIN KRISTIANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att alla får samma grundservice utifrån samma villkor. Finns behoven skall också servicen ges.

Jag tror inte att det är lönsamt att åka ut till Bönhamn, Norrfällsviken eller Nordingrå. Jag tror inte heller, som Gunilla Wahlén har sagt här tidigare i debatten, att man privat är beredd att åka dit eftersom man vet att vinsten är ganska minimal. Det får nog kommunen sköta för att trygga servicen för samhällsinvånarna.

Anf. 58 ROY HANSSON (m):

Herr talman! Jag kommer i detta anförande att uppehålla mig vid Östersjöregionen och frågan om vilka samarbetsmöjligheter och förutsättningar för utveckling som finns. Inledningsvis vill jag även ge en kort återblick för att förtydliga de svårigheter som kan finnas med detta arbete och som tidigare har förhindrat samarbete.

Därutöver kommer jag att beröra vilka särskilda förhållanden som gäller för öregioner och vilka åtgärder som är nödvändiga för att få likartade möjligheter för dessa regioner.

Avslutningsvis ges konkreta förslag som gör det möjligt att förverkliga en positiv utveckling och framtid för våra öar och för Östersjöområdet.

Herr talman! För mindre än tio år sedan användes rubel som valuta i våra grannländer på andra sidan Östersjön. Dessa våra grannar levde i ett stelt och omänskligt politiskt system. Det gynnade naturligtvis inte på något sätt en god utveckling för människorna som tvingades leva i systemet. I stället präglades området av misstänksamhet och fientlighet.

Ett annat grannland, Polen, var i stort sett stängt. Människor som bodde i Polen kunde enbart med stora svårigheter lämna sitt land, och att resa dit var ett visst äventyr.

Naturligtvis var detta inte några eftersträvarsvärda grannförbindelser, och självfallet hämmade dessa förhållanden en positiv utveckling i hela regionen.

När så Berlinmuren föll och hela det politiska socialistiska systemet rasade, uppdagades en ofattbar fattigdom och omänsklighet i vår omedelbara närhet.

Herr talman! Före julen 1998 hade jag tillfälle att vara i vårt grannland Litauens huvudstad Vilnius några dagar. Det var ett trevligt besök, och de människor jag hade möjlighet att möta var öppna och glada och såg framtiden an med tillförsikt.

Ett bestående minne av min vistelse i Vilnius var att jag fick tillfälle att besöka KGB-museet. Detta museum var inrymt i det tidigare KGB-fängelset i Vilnius. Där visades hur det socialistiska systemets ockupationsmakt under 1945 till 1991 utsatte människor för förnedring, tortyr, omänsklig behandling och avrättningar. Jag rekommenderar alla att besöka detta museum för att få del av hur detta politiska system kunde behandla människor.

Borde inte de som var politiskt ansvariga för dessa förhållanden nu lagföras när gränser är öppna och det finns förståelse för att komma till rätta med förtryckare? Vilka bär ansvaret för att detta kunde hända?

Herr talman! Dessbättre är vi nu inne i en ny tid som präglas av önskemål om samarbete och öppenhet. Jag är övertygad om att vi kommer att se ett uppsving i hela Östersjöområdet. Människor i länder runt Östersjön är kontaktsökande och önskar samarbete över nationsgränser på alla områden. Detta innebär möjligheter men ställer också krav på vår förståelse till samarbete. Är vi inte tillräckligt bra och snabba kommer tillfället att gå oss förbi. Jag anser att vi har ett stort ansvar för att stödja demokratisträvanden, handel och utbildning.

Jag kan här nämna ett exempel på ett samarbete som i dagarna firar tioårsjubileum. Det är ett samarbete mellan Gotland och Ösel. Det startades således redan under sovjettiden och har skett på många plan. Det

finns ett stort intresse för att utveckla dessa kontakter, och vi har just påbörjat detta och hoppas få till stånd reguljära förbindelser.

Ett annat bra exempel på nationsöverskridande samarbete i detta område är det som pågår mellan Östersjöns sju största öar. Det kallas B 7-samarbetet, där B naturligtvis står för *Baltic*. Inom detta samarbete bedrivs ett antal projekt med stöd av EU, och det är till för att utveckla öregioner i Östersjön.

Det underlättas av den nya teknik som nu möjliggör samarbete över nationsgränser. Jag har vetskap om ett, som jag ser det, mycket lovande datanätverk som planeras. Förverkligas detta öppnas helt nya möjligheter för samverkan och samarbete i Östersjöregionen. Det drivs nu av några eldsjälar som är värda all uppmuntran i detta arbete.

Herr talman! Inom EU finns också ett övergripande samarbete mellan öar och maritima områden genom Konferensen för perifera maritima regioners ökommission, CPMR. Jag är övertygad om att detta arbete, som mer har karaktären av politisk bas för att utforma politiska och rättsliga bestämmelser för öar och öregioner, kommer att ha stor betydelse framöver, naturligtvis i första hand för berörda regioner men även för samarbete och utveckling av hela Östersjöområdet eller i vart fall de kustnära delarna.

Låt mig först konstatera att öar är annorlunda. De har både fördelar och nackdelar i förhållande till andra landsdelar. Av naturliga lättförstådda skäl är väl fungerande kommunikationer särskilt viktiga. Ett annat kännetecken är att den lokala marknaden är liten, ja kanske mycket liten. Ofta är ju antalet människor som bor kvar året om ganska litet. En annan betydande nackdel är att näringslivet ofta är ensidigt. Här krävs insatser och satsning på framför allt ny teknik som möjliggör en ökad diversifiering av arbetsmarknaden.

Möjligheterna är många. Inte minst är den goda livsmiljö som finns en betydande tillgång. Ett ytterligare kännetecken är att människor som bor på öar som regel är beredda och har som tradition att syssla med olika arbetsuppgifter och utnyttja möjligheter och alternativ.

Naturligtvis, vilket säkert alla inser, har öar och öregioner en form av isolering och är därför mer beroende av väl fungerande kommunikationer. Detta har på olika sätt uppmärksammats inom EU-samarbetet, och det finns nu överenskommelser om hur det skall vara möjligt att få en ökad positiv utveckling för dessa regioner. Jag återkommer till detta senare.

Samarbetsorganet för maritima områden inom EU, det tidigare nämnda CPMR, har presenterat underlag för beslut vad gäller strukturfonder och faktorer för ekonomi och geografi.

Herr talman! Vad gäller EU:s lagstiftning och särskilda regler för öar kan en indelning göras vad gäller fördrag, lagstiftning och strukturpolitik. Dessa regler är ingalunda enhetliga, utan tidigare juridiska, historiska och politiska förhållanden påverkar i hög grad dagens förhållanden. Jag kan här nämna skillnaderna mellan Åland och Gotland. Det synes inte rimligt att dessa stora skillnader mellan likartade geografiska områden skall finnas kvar.

Inom EU har detta uppmärksammats vid olika tillfällen, och här kan nämnas att i Maastrichtfördraget, artikel 154, framhålls möjligheten att förbinda öområden med gemenskapens centrala områden.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

I Amsterdamfördraget gjordes ett tillägg som ytterligare understryker medlemsstaternas ansvar vad gäller samordning av den ekonomiska politiken i syfte att uppnå de mål som angetts i artikel 158.

Det måste framhållas att när nuvarande strukturprogramperiod utgår är det viktigt att det kommer något annat som väl möjliggör högtidliga deklarationer från tidigare uppsatta målsättningar. Självfallet har den nationella regeringen ett övergripande ansvar med att utarbeta förslag som tillgodoser och så långt möjligt likställer näringspolitiska förhållanden för dessa regioner.

Det finns anledning att erinra om att den ekonomiska utvecklingen kan vara olika även där likartade förhållanden är vid handen, beroende på nationell lagstiftning och den grad av självständighet som gäller.

Det gäller nu för Sverige att ta stöd i Amsterdamfördraget, som ger rättslig och politisk möjlighet att utforma särskilda bestämmelser för öar i den europeiska lagstiftningen. Inför EU:s kommande programperiod är det viktigt att lägga fram förslag

- om att Sveriges öar tas upp som s.k. målområden
- om att det upprättas ett särskilt gemenskapsinitiativ för ösamarbete med syftet att lindra effekterna av öarnas insularitet och att skapa rättvisa förutsättningar för öars möjligheter att utveckla näringsliv, behålla befolkningstal och vårda unika kultur- och miljövärden
- om att verka för högre medfinansieringsgrad från EU:s strukturfonder
- om att verka för att det inom ramen för Jordbruksfonden tillskapas högre flexibilitet i riktlinjerna för det nationella stödet till öar.

Därutöver är det nu hög tid att ta upp diskussioner om hur Amsterdamfördragets artikel 158 skall omsättas i svenska förhållanden.

Fru talman! Jag har tidigare nämnt att det råder skillnader mellan EU:s medlemsländer vad gäller regelverken för öar och andra geografiska områden. Det borde nu vara dags att, med stöd av internationella överenskommelser, på allvar diskutera omfattande förändringar som kan möjliggöra inrättandet av särskilda utrymmen i den nationella lagstiftningen för att säkra öarnas intressen och skapa ett positivt utvecklingsklimat. Sådana förändringar är till gagn såväl för öarna som för berörda nationer.

Anf. 59 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Roy Hansson i sitt anförande tog upp Östersjöpolitiken och Östersjösamarbetet, något som utan tvivel är viktigt för Gotland. Men något som gör mig lite förundrad över det positiva som han sade är hur frågan behandlats i budgetdebatten. Man yrkade där från moderat håll avslag på de 50 miljoner kronorna just till det viktiga arbete som Roy Hansson tog upp.

Anf. 60 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Det som jag tog upp här gällde inte mer pengar utan frågan hur vi utnyttjar EU:s strukturfonder. Eftersom Sverige numera är medlem i EU har vi inflytande över detta. En period går ut 1999, och

omförhandling skall ske. Jag framhöll att man bör beakta detta. De signaler som nu finns på detta område är dessvärre negativa, vilket jag framförde i mitt anförande.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Anf. 61 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är oerhört viktigt att se till att vi får ett bra Östersjösamarbete, inte minst för den demokratiska utvecklingen i den här regionen. Men det är också viktigt med egeninsatser för detsamma, och jag tycker inte att anförandet i den delen riktigt gick ihop med den övriga moderata politiken. Roy Hansson har dock all anledning att jobba i den här riktningen inom Moderata samlingspartiet.

Anf. 62 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Det går alldeles utmärkt ihop. Det är säkert bekant att man regionalt med medfinansiering av EU gör de här insatserna. Vi har sedan lång tid tillbaka på Gotland avsatt erforderliga medel för att klara det här. Vi tillhör just nu 5 b-programmet, och ett bekymmer är att vi inte har hittat tillräckligt bra projekt. Förhoppningen är dock att vi när programperioden går till ända skall ha hunnit i fatt med detta.

Det som jag efterlyste var en fortsättning efter den programperiod som slutar med innevarande år, och den nationella regeringen har ett ansvar för att utforma de här programmen.

Anf. 63 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Min fråga skulle lika gärna ha kunnat ställas till Per-Richard Molén, Harald Bergström eller Yvonne Ångström, men det får bli till Roy Hansson. Deras tre partier har gått ut i något som de kallar en jobballians, och man har sagt att man har en rad konkreta förslag för att få fart på sysselsättningen och öka arbetstillfällena i Sverige.

Jag har nu suttit och lyssnat på företrädarna för de här tre partierna. Det spretar än hit, än dit, och jag undrar: Finns det något samordnat konkret förslag från de här tre partierna som gör att sysselsättningen i de utsatta regionerna kan komma i gång?

Anf. 64 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag är tacksam för att Stig Eriksson vände sig till mig. Självfallet finns det sådana förslag. I valrörelsen presenterades den s.k. jobballiansen, som hade tagit fram ett antal nya förslag. Det var klara och konkreta punkter. Dessvärre har kammaren avvisat dessa förslag under höstens budgetbehandling.

Det kan inte vara obekant för Stig Eriksson att det nu börjar brinna under skosulorna. Så sent som i går kväll samlade näringsministern företrädare för företag för att prata just om det här. Kanhända tycker han att det är viktigare än att följa den här regionalpolitiska debatten i kammaren.

Som sagt: Det fanns ett tydligt gemensamt förslag, och förhoppningen är att det skall utvecklas och utbyggas ytterligare.

Anf. 65 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Om sådana finns, måste jag säga att de lyser med sin frånvaro när vi här i dag debatterar regionalpolitik.

Anf. 66 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Dessa tydliga gemensamma förslag har tidigare lagts fram i kammaren, och de kommer att föras fram igen. Såvitt jag förstår har det i dag inte kommit fram någon avvikande syn på detta. Det är klart att vi måste förbättra företagsklimatet i hela Sverige. Vi torde allihop vara överens om detta. Det är inte rimligt att en halv miljon människor står utanför arbetsmarknaden i Sverige.

Anf. 67 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Att skapa förutsättningar för en livskraftig landsbygd med människor i alla åldrar och med arbetsmöjligheter, god service, bra miljö och rik kultur är ett centralt mål för regionalpolitiken. Statsmakterna har i första hand ansvar för att skapa grundläggande och goda förutsättningar för detta genom att garantera utbildning, infrastruktur och goda villkor för företag och företagande.

Möjligheterna att decentralisera verksamheter och lokalisera företag i glesbygd förbättras i dag mer och mer genom modern informationsteknik, även om utbyggnaden går för långsamt på landsbygden och i glesbygden.

De mindre och medelstora högskolorna har visat sig kunna anpassa utbildningen till de olika regionernas särskilda förutsättningar, och det pågår goda satsningar inom högskolan.

En medveten regionalpolitik kompenserar näringsliv och offentlig sektor för långa avstånd, små lokala marknader, brist på utbildad personal m.m.

I dag är en levande landsbygd en vacker dröm, trots att vi under tio års tid ständigt talat om att hela Sverige skall leva. Trots Folkrelserådets goda arbete, med dess nästan 4 000 utvecklingsgrupper och flera landsbygdsriksdagar, och trots glesbygdsmyndigheternas arbete rullar flyttlassen allt tätare bort från landsbygden.

Landsbygden avfolkas, och vi är alla här medvetna om den tragedi människor upplever när de tvingas lämna hus och hem och bege sig till storstadsregionerna för att kunna försörja sig själva och sina familjer. Det skapas då dessutom ett hårt tryck på olika regioner, kanske främst på Stockholmsregionen.

Så bistert är läget också i mitt hemlän Dalarna. Driftiga människor flyr, barnafödandet är extremt lågt och inflyttningen minimal. Nu är det dags att vakna. Nu är det dags att återerövra landsbygden.

Men hur skall det ske? Svaret har vi åtminstone på en punkt delvis fått här i dag. Äntligen har vi fått besked om att den stora landsbygdspolitiska utredningen nu skall dras i gång.

Kristdemokraterna säger att det nu är dags att alla goda krafter samlas till gemensamma tag. Låt följande motto ljuda över vårt land under 1999, inför millennieskiftet: Vi skall erövra landsbygden på nytt. Det finns egentligen ingenting att förlora men allting att vinna. Nu krävs nya djärva idéer och nya djärva tag.

Fru talman! Basen för landsbygdsutvecklingen är aktiva jordbrukare och lantbruksföretag i hela landet. Många beslut har på senare tid missgynnat svensk jordbruksnäring. Det handlar om avskaffad avbytartjänst, införande av avgifter för kartor och djurdatas liksom förändrade båspallsmått, som leder till nedläggning av mjölkproduktion. Det handlar också om att man inte fullt ut tagit till vara de möjligheter som EU-inträdet gav.

I regeringsförklaringen den 6 oktober 1998 redovisade statsministern att jordbruket skall ges villkor som är likvärdiga andra näringars. I den jordbrukspolitiska debatten i riksdagen den 18 december gav Socialdemokraternas talesman besked att skattesänkningar för jordbruksnäringen skulle komma i början av 1999.

Huvudproblemet för jordbrukssektorn är i dag den konkurrenssnedvridande skatteryggsäck med bl.a. energi- och dieselskatter som Sveriges bönder bär på. Det gör att svensk jordbruksproduktion och svenska jobb inom livsmedelsindustrin slås ut av konkurrenter som inte har de skatterna. Statsministerns uttalande har gett visst hopp, men det hastar om svenskt jordbruk nu skall ges den injektion som kan skapa framtidstro och hopp på nytt.

Fru talman! En viktig del i infrastrukturen är en fungerande postgång som är heltäckande och omfattar hela landet. Inte minst för mindre företag i glesbygd är posten en viktig del av infrastrukturen, bl.a. för att företagen skall kunna sälja och leverera sina varor. Den senaste tidens tendens med allt sämre postservice måste brytas. Eventuella besparingskrav måste klaras av genom en ökad samordning med andra verksamheter. Sådana goda exempel finns. Människors och företags tillgång till postservice måste säkerställas även i glesbygd.

Kristdemokraterna har resolut sagt nej till höjningen av de sociala avgifterna för jord- och skogsbruk m.m. inom stödområdet. Likaså har vi protesterat mot det borttagna transportstödet zon 1-bidrag inom stödområdet. Det är inget annat än att gå på tvärs mot företagande i glesbygden att inte acceptera att någorlunda lika villkor skall gälla i hela landet.

Det svenska inlandets möjligheter måste på ett speciellt sätt mobiliseras. Det är i det närmaste bortglömt av politiska företrädare i Stockholm. Det tycks mest handla om kustremsan när man talar om planerna för de norra delarna av landet.

När Norrlandsfonden bildades var ett viktigt syfte att stötta just Norrlands inland. Inte minst med tanke på befolkningsströmmarna från inlandet ned mot kusten borde Norrlandsfonden på ett särskilt sätt bevaka behoven av riskvilligt kapital för att stötta näringslivet och möjliggöra kvarboende. Trots behov av riskvilligt kapital är mycket pengar fortfarande utlånade beroende på att man inte är tillräckligt riskvillig i sina bedömningar. Huvudkontoret vet vi ligger i Luleå, och när ett nytt kontor öppnades i södra Norrland förlades det till Sundsvall. Vart tog inlandet vägen?

Jag hade en fråga till näringsministern, om han nu hade varit kvar: Vilka åtgärder avser näringsministern att vidta för att Norrlandsfondens resurser på ett bättre sätt skall komma just Norrlands inland till del? Den frågan får jag återkomma till.

Fru talman! Botniabanan är möjligen en positiv satsning när det gäller framtiden och kommunikationerna i hela Barentsregionen. Men den

kostar pengar. Bara den första etappen slukar ca 10 miljarder kronor. Underlåtenheten när det gäller en mer aktiv satsning på Inlandsbanan däremot är anmärkningsvärd. Denna bana passerar rakt igenom det svenska inlandet, från Kristinehamn i söder till Gällivare i norr, en sträcka på 130 mil med stora framtidsmöjligheter. Här finns naturresurser i form av skog, malm och mineral. Intressanta prospekteringsprojekt pågår. Här finns också vildmarken med framtida stora turistiska intressen. Parallellt med banan ligger hela fjällkedjan med huvudsakligen orörd natur och många kulturella värden.

Om man tog åtminstone en miljard och plockade bort de flaskhalsar som omöjliggör transporter från Nordnorge ned till Trondheimsområdet och som omöjliggör transporter och samarbete med den norska sidan, hade det varit en framtidssatsning som hade hjälpt det svenska inlandet, och vi hade sluppit de tunga miljöfarliga transporterna på riksväg 45, på inlandsvägen.

Till näringsministern, och till oss alla, skulle jag också vilja säga: Det är dags för ett åtgärds paket till det norra inlandet, där Inlandsbanan kan vara den sammanhållande länken, kanske Sveriges längsta miljöprojekt. Här finns biobränslet. Här finns möjligheter till etanolfabriker. Här finns möjlighet att verkligen hjälpa till att rädda en bygd och att ta vara på de naturresurser som här finns.

Fru talman! Den kommande landsbygds politiska utredningen måste bli avstampet som ger nytt liv och nytt hopp åt den svenska landsbygden. Det är hög tid att tillsätta den. Det är dags att återerövra landsbygden!

Anf. 68 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet ju att Ulf Björklund är väl insatt i de problem som vi har i de här regionerna, bl.a. i Dalarna. Det har också framkommit flera bra förslag här från t.ex. Centerpartiet men också från Vänsterpartiet, t.ex. att bilda regionala fonder som då skulle konstrueras så att de styrs regionalt och lokalt med inflytande från förtroendevalda, kanske fackmedlemmar. Jag undrar om Ulf Björklund och hans parti är beredda att stödja sådana här fonder.

Anf. 69 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Helt klart är ju att regionala fonder kan vara *en* sådan möjlighet som bl.a. kommer fram i den utredning som nu skall tillsättas. Jag är övertygad om att ifall vi kan hitta en modell för regionala fonder är säkert Kristdemokraterna beredda att stödja den. Vi har pekat på sådana möjligheter. I stället för att plocka ett eller två öre per kWh från elsidan finns det ju möjligheter till det vi från kd har föreslagit skall vara den kommunala fastighetsavgiften. Man kan hitta kombinationer här där man kan hitta pengar som kan bilda fonder, så jag tror att det här är en positiv sak som vi kan fortsätta diskutera kring.

Anf. 70 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det där låter väldigt bra. Då har jag ytterligare en fråga till Ulf Björklund som både Centern och Vänsterpartiet har motionerat om, och det gäller att avskriva en del av studielånen för dem som flyttar tillbaka till de utsatta regionerna. Är det också någonting som kd kan tänka sig att ställa upp på?

Anf. 71 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det låter bra. Det är väl en typisk sådan sak som den här utredningen också får titta på. Alla tänkbara djärva idéer måste, som jag sade, stötas och blötas i den utredningsgrupp som nu kommer till stånd. Det här låter intressant, och jag är beredd att vara med och diskutera det.

Anf. 72 MICHAEL HAGBERG (s) replik:

Fru talman! Ulf Björklund tar upp lantbruksföretagens utveckling, och jag håller med honom: Det är oerhört viktigt att de verksamheterna har goda förutsättningar att utvecklas och påverka miljön och utvecklingen i glesbygden.

Men jag hör också att Ulf Björklund kritiserar t.ex. de båsmått som djuren skall ha i ladugårdarna. Han talar om de miljösatser som har gjorts och de avgifter som tas ut på konstgödning och annat. Svenskt lantbruk som primärproduktion och livsmedelsproduktion har haft stora framgångar vid försäljning av sina produkter ute i Europa av den anledningen att man har haft en stämpel på sig att man har haft en god miljöprofil. Det har varit det främsta försäljningsargumentet, och vi har kunnat öka exporten av livsmedelsprodukter de senaste åren, sedan vi kom med i EU. Är det så att kd tycker att vi skall göra avkall på de krav som vi i vårt land har när det gäller god djurhållning, bra miljötillsyn och i övrigt hård press på företagen för att de skall satsa på miljön? Är det avkall vi skall göra?

Anf. 73 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Naturligtvis skall vi inte göra avkall på det som har med miljö, miljövard och riktiga livsmedel att göra, självklart inte, och det är viktigt. Däremot får vi inte glömma bort att jordbruksnäringen håller på att utplånas i vissa delar av det här landet. Är det nu så att jordbruksnäringen är en viktig basnäring för en levande landsbygd får man faktiskt hitta andra möjligheter att finansiera den här typen av avgifter som vi under senare år har lagt på bönderna. Vi kan inte både kräva världens bästa livsmedel och dessutom lägga den ena pålagan efter den andra på bönderna och tro att man skall klara det här. Det finns andra möjligheter. Det är inte stora pengar det rör sig om, men det drabbar en näring som i vissa delar av landet håller på att dö ut.

Anf. 74 MICHAEL HAGBERG (s) replik:

Fru talman! Nu handlar det om god miljötillsyn, god djurhållning och att inte ge medicin till broilrar och svin i förebyggande syfte. Det är den stämpel som svenskt lantbruk har ute i Europa. Det är bra för lantbruket. Det låter ändå som om kd bara talar om pengar. Här handlar det om god miljö och djurtillsyn. Det är viktigt, och det är ett försäljningsargument. Om vi inte fortsätter med detta, fortsätter utveckla det och ställer krav på varandra stannar ju miljödelen till, och då stannar också exporten av livsmedelsprodukter till. Det är ett hot mot svensk landsbygd.

Anf. 75 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att vi skall ha Europas och världens bästa och hälsosammaste livsmedel. Men vi måste också ge jordbruksnäringen likvärdiga konkurrensmöjligheter med omvärlden. Klarar vi inte det har vi snart ingen jordbruksnäring kvar i det här landet.

Anf. 76 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Den här regionalpolitiska debatten – som är ett resultat, som Agne Hansson påpekade, av en begäran om en extradebatt som Centerpartiet framställde vid årsskiftet – visar att det är väldigt många av oss här i kammaren som är starkt bekymrade och mycket engagerade för att få en vändning till stånd så att hela Sverige kan leva och utvecklas.

För många av oss som bor och verkar i Landsortssverige tror jag att årsskiftets mest betydande händelse var den nya påminnelse vi fick om de alarmerande befolkningstalen. Återigen har väldigt många kommuner runtom i landet tappat bortåt 1 %, och en del ännu mer, av sin befolkning. I mitt hemlän Gävleborg var det minus i samtliga tio kommuner, sammanlagt minus 2 433 människor.

För ett år sedan var situationen densamma. Siffrorna var nästan på pricken likadana. Under året som har gått har regeringen lagt fram en regionalpolitisk proposition som riksdagen antagit. Statsministern har högtidligen deklarerat att hela Sverige skall leva och utvecklas.

Men i praktiken förefaller den socialdemokratiska ledningen tämligen oengagerad i den här frågan. Man har i stället i regeringsdeklarationen börjat tala alltmer om storstädernas fortsatta expansion. Samtidigt förtvinar landsbygden, och jordbrukets lönsamhet, som fortfarande är motorn i en stor del av landsbygden, undermineras och gårdar läggs ned.

I det sammanhanget vill jag gärna säga till Michael Hagberg att det är självklart att den miljöprofil som det svenska jordbruket har skall utvecklas och värnas. Men man måste också ha rimligt betalt för produkterna om man skall kunna fortsätta verksamheten. Det går inte att leva på bra miljöstämpel. Det skall var ett säljargument, men man måste också se till att lönsamheten som helhet är väldigt bra.

Sverige håller alltså på att kantra. Stockholmsområdet växer med en storlek motsvarande en normalstor Norrlandskommun, ca 20 000 människor, varje år. Samtidigt avfolkas stora delar av landet och främst glesbygden i en allt snabbare takt. Om vi leker med tanken att Stockholmsområdet hade hämtat hela sin tillväxt under 90-talet från mitt hemlän Gävleborg och Stockholm fortsätter att växa i samma takt in på 2000-talet, fortfarande med människor från mitt hemlän, skulle hela detta län, Gävleborg, vara bortsopat år 2010. Stockholm ökar enligt prognoserna med nära 300 000 människor på 20 år.

Paradoxen i detta är att en befolkningsomflyttning av det slaget är till stor skada för både storstad och landsbygd, precis som Agne Hansson i sitt tidigare inlägg har sagt. I överhettade storstäder blir nackdelarna väldigt påtagliga med stor miljöbelastning, nya bilköer, bostadsköer och bostadsspekulation, enormt tryck på nya dagis och skolor, och segregationen blir större och de sociala problemen allvarligare, för att bara nämna några avigsidor. Samtidigt uppstår kapitalförstöring av stora mått när utflyttningskommunerna tvingas riva väl fungerande bostäder och ställa

skollokaler tomma. Småföretagens och handelns kundunderlag försvinner, och den onda spiralen är i gång.

Trots att sambanden är så tydliga och problemen så stora både i landsorten och i storstäderna tycks man inte på alla håll förstå detta. Det finns t.o.m. de som gläds åt utvecklingen och tycks vilja tömma Landsortssverige ännu snabbare. Inte ens när överhettningen blir påtaglig i storstadsområdena tycks somliga förstå sambandet mellan utvecklingen här och utvecklingen där.

Så sent som i tisdags hade jag det tvivelaktiga nöjet att i den här kammaren höra en socialdemokratisk ledamot aningslöst tala om hur bra det blir för hela landet om Stockholm kan växa ännu snabbare. Lyssnar man på det moderata finansborgarrådet i Stockholm Carl Cederschiöld får man ännu värre signaler.

Detta illustrerar i klartext den enorma laddning som ligger i den här frågan. Det är nog många fler än jag som undrar hur länge till vi skall acceptera att Norrlandslänen betraktas som ett kolonialland med pålitliga leveranser inte bara av skogsråvara, vattenkraft, malm och stål utan också av tusentals unga produktiva människor. Det är inte undra på att det man tidigare mer skämtsamt talat om, att dela av Sverige vid Dalälven och bilda eget på den andra sidan, alltmer framstår som en tanke som mer allvarligt borde prövas.

Gävleborg och andra Norrlandslän behöver minsann inte be om ursäkt för sig. Vår skogsindustri genererar mer exportintäkter än den omhuldade bilindustrin i söder. Hur skulle Sverige klara sig utan den norrländska vattenkraften? I själva verket bidrar varje norrlänning genomsnittligt med ett nettoexportvärde som är 21 000 kr högre än det för genomsnittssvensken enligt de beräkningar som Norrlandsförbundet har gjort. Ser man till den potential för etanolproduktion för miljövänliga bränslen som också finns i Norrland är det ytterligare en enorm utvecklingsmöjlighet.

Det måste dock till ett antal viktiga politiska beslut för att skapa rättvisa och utvecklingsmöjligheter. En god och likvärdig grundläggande samhällsservice av typen post- och teleförbindelser och myndighetsservice av olika slag borde vara en självklarhet men är det knappast. I många län har i stället statliga myndigheter, verk och företag närmast gått i spetsen för att dra bort och lägga ned verksamhet. Bra och snabba kommunikationer på både väg och järnväg är en annan överlevnadsfråga där löften har svikits.

Ett förslag som har funnits länge men som hittills inte blivit verklighet är tanken att återföra något av vattenkraftsvinsterna till de bygder som genererar kraften. Åtminstone några öre per kilowatt av priset på vattenkraftsel borde gå tillbaka till de kommuner och regioner där vattenkraften finns för utveckling av just den bygden. Det är ett oerhört viktigt förslag, och det är egendomligt att det inte har genomförts för länge sedan.

Sänkning av arbetsgivaravgifterna är ett annat viktigt förslag. Som första åtgärd kan beslutas om återställande av den höjning som moderaterna och socialdemokraterna drev igenom förra året när det gäller Norrlands inland. Men det behövs en ytterligare sänkning av arbetsgivaravgifterna riktad mot landsbygdsregionerna. Det gäller faktiskt inte bara Norrlandskommunerna utan också områden i mellersta och södra Sverige.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Den dramatiskt ökande regionala obalansen påverkar många människor i deras vardag. Då är det oacceptabelt att näringsminister Björn Rosengren – som föredrar att tala med journalister utanför kammaren i stället för att vara aktiv och delaktig i den här debatten – nu ser ut att begrava alla förslag som kan hejda denna utveckling i den kommande regionalpolitiska utredningen. Om vi skall få tillväxt i hela landet krävs akuta insatser. Men vad vill Björn Rosengren? Vill han vara tillväxtminister i ett land där tillväxten begränsas till några fläckar på kartan, eller vill han vara tillväxtminister i ett Sverige där hela landet växer och utvecklas?

Fru talman! När Landsortssverige undermineras och riskerar att falla samman kan man inte tala om att utreda och vänta på förslag till hösten år 2000. Då är det akut risk för en katastrof. Förslag finns, och vi har redovisat ett antal av dem från Centerpartiets sida. Nu gäller det att Socialdemokraterna och regeringen inte längre vilar på hanen och begraver alla förslagen i en utredning. Nu behövs det åtgärder akut. Centerpartiet bidrar gärna med fler förslag för att åstadkomma en ändring av utvecklingen nu och inte på hösten år 2000.

Anf. 77 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Sven Bergström. Både Agne Hansson och Sven Bergström har sagt att den här debatten är ett resultat av en begäran från Centerpartiet. Det gör mig lite fundersam.

Så vitt jag kan minnas – och det är långt tillbaka som jag minns – har alltid sista dagen av den allmänpolitiska debatten handlat om regionalpolitik. Tidigare kallades det hemvändardagar. Jag vill därför fråga: Är det verkligen ni som har åstadkommit den här debatten? Jag vill ha ett ärligt svar.

Anf. 78 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Låt oss inte tvista om vem som är upphov till debatten. Faktum är att Centerpartiet vid årsskiftet begärde en särskild debatt om regionalpolitiken med hänsyn till de akuta befolkningssiffrorna.

Om jag förstår det rätt bestämde talmanskonferensen att lyfta fram den här frågan särskilt under den allmänpolitiska debatten och i stället för att anordna en särskild debatt avdela en del av tiden till detta. Om det sedan har funnits samma typ av debatt tidigare är det gott och väl.

Jag tycker att det är viktigt att vi är ense om att dessa frågor är så viktiga att man nu är beredd att ta dem på allvar och föreslå konkreta åtgärder så att vi får en vändning till stånd.

Anf. 79 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Debatten har funnits under samma rubrik i väldigt många år. Jag tycker att det är viktigt att det blir sagt.

Anf. 80 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara ställa en fråga till Sven Bergström. Vad tror Sven Bergström skulle hända med arbetslösheten i landet om vi förbjöds att ta vara på ökande sysselsättningsmöjligheter i Stockholmsområdet för att folk skall få arbete?

Anf. 81 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag är ledsen om jag, Agne Hansson och andra centerföretagare uttrycker oss så bristfälligt att inte Carl-Erik Skårman riktigt förstår vad vi säger. Vi har ju understrukt att det är av största vikt för hela landet, både storstäderna och landsorten, att vi har en balanserad utveckling i hela vårt land.

Det kan aldrig vara till nytta för den Stockholmsregion som Carl-Erik Skårman kommer ifrån att vi får växande befolkningsköer och att vi tullar på den nationalstadspark som är en enorm tillgång för den här regionen. Jag har själv bott sex år i Stockholm, och jag gillar Stockholm. Stockholm är värt ett bättre öde än att drabbas av nya spekulationsvågor på bostadsmarknaden, nya växande bilköer och social segregation.

Är det så svårt att förstå att detta är två sidor av samma mynt?

Anf. 82 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Sysselsättning är en bristvara i Sverige. Vi måste ta fram de möjligheter vi har. Jag frågade Agne Hansson vilka förslag han hade för att utveckla Storstockholmsregionen så att vi kan fortsätta att erbjuda jobb. Han hade inget svar på det. Sven Bergström har inget svar på hur han skall plocka fram sysselsättningen på andra håll heller. Vi är beroende av självfinansierade jobb för att kunna försörja oss.

Anf. 83 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis så, Carl-Erik Skårman, att ett allmänt gott företagsklimat är bra både för Stockholm och för landsorten. Jag hoppas att Carl-Erik Skårman och jag är överens om det.

En åtgärd som Centerpartiet bejakar och som är bra för Stockholmsregionen och hela landet är t.ex. den nya Arlandabanan. I fyrpartiregeringen var Centerpartiet med om att driva fram nationalstadsparken och värna de gröna ytor som finns i Stockholm. Det är av godo för människorna som bor här, och det kommer att gynna Stockholmsregionen långsiktigt.

Men att låta befolkningskoncentrationen fortsätta med 20 000 människor om året ger ju problem både för Stockholmsområdet och för Landsortssverige. Jag hoppas att Carl-Erik Skårman också så småningom skall inse det.

Anf. 84 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! När man lyssnade på Sven Bergström kunde man inte tro att man lyssnade till en ledamot från det parti som var med och röstade fram det för Norrlands inland så grymt orättvisa inomkommunala utjämningsystemet. Det är ju så, Sven Bergström, att detta system på inget sätt uppmuntrar kommuner som befinner sig i en avfolkningssituation att anstränga sig för att få lägre arbetslöshet, skaffa fram fler jobb eller ta på sig kostnader som leder till ekonomisk tillväxt. Dessa åtgärder fungerar i så fall som en Ebberöds bank och straffar kommunen inom ramen för det systemet. Det leder ofta till att kommunerna sitter förhållandevis passiva och har en ganska hög arbetslöshet. Sedan drabbas de oerhört hårt när människorna plötsligt flyttar från kommunen.

Är Sven Bergström beredd att ändra på detta system för att få lite mer incitament i t.ex. Norrlandskommunerna?

Anf. 85 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lennart Hedquist riktar en väldigt grov anklagelse mot de engagerade kommunalpolitiker som jobbar i Norrlands inland och på andra ställen för att rädda sysselsättningen och få en god utveckling i sina kommuner.

Det kommunala skatteutjämnningssystemet skall naturligtvis vara rättvist. Jag hoppas att det nya förslag som nu har kommit genom landshövding Lars Eric Ericssons utredning skall bidra till detta.

När det gäller Norrlands inland tror jag nog att Moderaterna skall vara lite försiktiga. Så sent som den gångna riksdagsperioden röstade de, tillsammans med Socialdemokraterna, igenom ett förslag om att höja arbetsgivaravgifterna i den del av landet som är mest utsatt.

Anf. 86 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Faktum är ju att de kommunalmän i Norrland som anstränger sig för att skaffa nya jobb och verka för en ekonomisk tillväxt drabbas av det inomkommunala systemet. Det är väl bra om det förekommer, och det gör det säkert, kommunalmän i Norrland som anstränger sig i det hänseendet, men det inomkommunala utjämnningssystemet fungerar ju så att de straffas av detta. Det är ett fullständigt genomruttet system i det sammanhanget.

Anf. 87 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag tror att Lennart Hedquist och jag kan sätta oss ned och studera det förslag som nu är aktuellt, det som landshövding Lars Eric Ericsson har producerat, för att se till att inte det förslaget innehåller några sådana befarade snedeffekter som Lennart Hedquist talar om.

Som norrlänning vet jag att kommunalpolitiker där uppe anstränger sig till det yttersta för att faktiskt utveckla bygden och se till att småföretagen kan leva och expandera så att man slipper leva på statsbidrag och nådegåvor från Stockholm eller Bryssel. Men om vi låter den befolkningsomflyttning som nu pågår få fortsätta undermineras kommunernas ekonomi och handels och småföretagens möjligheter att bedriva verksamhet, eftersom marknaden försvinner.

Anf. 88 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Som jag tidigare sade, och som näringsministern också sade, finns det en bred regionalpolitisk kunskap hos riksdagens ledamöter. Sven Bergström är ju ett utmärkt exempel på det.

Jag skulle vilja ta fasta på hans diskussion kring etanol. Är ni i Centerpartiet beredda att arbeta för att vi får en lagstiftning som gör att etanoltillverkningen kan komma fram i Sverige? Är Sven Bergström beredd att sänka skatten på etanolbränsle? Är han beredd att se till att cellulosaindustrin jobbar för att etanol skall kunna tillverkas i Sverige så att vi slipper importera råvaran från Spanien?

Anf. 89 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag är tacksam för att Gunilla Wahlén tog upp den frågan. Jag vet inte om Gunilla Wahlén, liksom jag, var på ett seminarium häromkvällen där man berörde just etanolens och de alternativa bränsle-

nas stora möjligheter ur miljösynpunkt, ur industriutvecklingssynpunkt och ur regional synpunkt. Jag tror att vi är alldeles överens om att det är oerhört viktigt att snabbt se till att skapa bra förutsättningar för att utveckla detta.

Det är nämligen så att i dag lämnar vi kvar rester i skogen som skulle kunna ersätta bortåt 30 %, och kanske ännu mer, av de miljöstörande bränslen som vi använder i våra bilar och fordon i dag. Jag och Centerpartiet är mycket positiva till att diskutera alla åtgärder för att så snabbt som möjligt få fram detta. Det är sorgligt att den etanolfabrik som har planerats i Norrköping och de planer som har funnits för Roma på Gotland går i stå och inte kommer någonbart samtidigt som vi ser hur man i Sydeuropa utvecklar just det här bränsleslaget.

Anf. 90 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi var på samma information. Den kunskap som jag fick där var att cellulosaindustrin är en aktiv motståndare till att bygga ut etanoltillverkningen. Jag hoppas verkligen att Centerpartiet, som har stor förankring i skogslänen och hos företagare som driver skogsbruk, tillsammans med dem driver att företag som har etanolanknytning skall kunna etableras i Sverige.

Hur ställer ni er till att lagstifta om att etanol skall finnas i bränslet fram till år 2004?

Anf. 91 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag är glad att Gunilla Wahlén har sådana förhoppningar på Centerpartiet. Det har jag också. Vi är mycket intresserade av den här frågan och är beredda att vara med i alla diskussioner för att stimulera den här utvecklingen.

Vi kan också resonera om huruvida man skall behöva ta till lagstiftning för att skynda på utvecklingen. Men jag hoppas verkligen att man över alla partigränser inser vilken enorm potential en satsning på alternativa bränslen innebär för miljön, för industriutvecklingen och för den regionala utvecklingen.

I Centerpartiet har vi talat om en nollvision för att mönstra ut de miljöstörande bränslen som vi använder i dag i form av bensin och diesel. Då har etanolen en enorm potential som kan lyfta Landsortssverige. Det tror jag att vi är överens om.

Anf. 92 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Det här är mitt första inlägg i Sveriges riksdag, och jag förmodar att många i likhet med mig har känt en viss nervositet inför debuten. Det är många i våra hemorter som har mycket stora förväntningar på oss ledamöter. Förhoppningsvis skall vi uppfylla dessa.

Jag är medveten om att de flesta orter har problem som man av naturliga skäl vill framföra i den här församlingen.

Alla har ställt upp på kampanjen Hela Sverige skall leva. Det är också många som har nämnt det i dag. Det är lätt att instämma i en så allmänt hållen slogan. Men vi måste nu visa att vi menar någonting med dessa ord.

Västernorrlands län är ett av de län som minskar i befolkning. Härnösand är den enda residensstaden som minskar. Västernorrlands län har

under 90-talet minskat med ca 9 000 personer och Härnösands kommun med ca 1 000.

Så sent som i måndags fick vi besked om att det näst största industri-företaget i kommunen skulle läggas ned. Det är ett dråpslag mot en kommun som redan tidigare har en mycket låg andel personer sysselsatta inom industrin. Det här är mycket allvarligt, och kraftfulla åtgärder måste vidtas. Men vi klarar inte av det själva. Vi kan inte hejda den negativa trenden, utan här måste staten hjälpa till och vidta erforderliga åtgärder.

Fru talman! Jag noterade att näringsministern i sitt inlägg sade att om det behövs har man möjlighet att vidta särskilda åtgärder.

Fru talman! Om befolkningsminskningen fortsätter i samma takt är länet avfolkat om 100 år.

Samtliga kommuner har problem med ett stort antal tomma lägenheter, som naturligtvis kostar kommunmedborgarna stora pengar. Samtidigt råder det brist på bostäder i t.ex. Stockholmsområdet. Det kan inte vara vettigt att det förhåller sig på det här sättet.

Vi har lokaler, men verksamhet saknas. Vi klarar det inte utan hjälp. Det är en allvarlig utveckling att flyttlassen i en allt stridare ström går söderut.

Västernorrlands län är det mest produktiva länet per capita. Vad får vi kvar? Varje gång vi har fått besked om miljardinvesteringar, t.ex. i skogsindustrin, vet vi att det försvinner hundratals arbetstillfällen.

Fru talman! Det finns också positiva händelser. Jag tänker då på Mitthögskolan, som är mycket värdefull för vårt län. Men de som stude-rar där måste också finna någonting efter avslutade studier.

Även Botniabanan kommer att betyda mycket för vår region. Men dessa insatser räcker inte. Vi fortsätter att minska i befolkning, och här måste det föras en kraftfullare regionalpolitik än man hittills har gjort.

Fru talman! Jag tror inte att vi kan stoppa storstädernas expansion. Men man bör med lite vilja kunna bromsa ökningstakten. Några frågor som vi måste ställa är: Är det nödvändigt att de flesta stora myndigheter och verk skall vara placerade i tillväxtregionerna? Tar de statliga myn-digheterna och verken regionala hänsyn när de fattar sina beslut? Ett exempel är beslutet att flytta flygledarna från Midlanda. Jag skulle kunna göra listan betydligt längre, men jag stannar där.

Fru talman! Vi vädjar om förståelse för vår oro. Sverige måste göras ”rundare” genom konkreta beslut av regering och riksdag.

Vi kräver:

- att statliga verk och myndigheter tar regionalpolitiska hänsyn när de fattar sina beslut,
- utlokalisering av statliga verk och myndigheter och
- att skatteutjämningsystemet – det förutsätter jag – inte förvärrar en redan dålig situation.

Fru talman! Jag hoppas att Sveriges regering och riksdag förstår all-varet och problematiken och vidtar erforderliga åtgärder. Tack!

Anf. 93 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Fru talman! Göran Norlander är välkommen i den här kretsen och har all heder av sitt första anförande i riksdagen.

Det måste dock vara lite bittert för Göran Norlander som socialdemokrat att efterlysa statliga åtgärder samtidigt som hans eget parti har medverkat till att man lägger ned KA5. Man har flyttat regionkontoret för Samhällsföretag från Härnösand. Man har flyttat länsskattekontoret till Östersund, och man har medverkat till att flygledarna på Midlanda successivt kommer att försvinna. Jag vet också att socialdemokraterna i Härnösand är emot att lägga ut entreprenader i större utsträckning.

Skulle det inte, Göran Norlander, ändå vara välkommet för företagskulturen och -klimatet i Härnösand att lämna ut betydligt mycket mer än man gör i dag när det gäller kommunal egenregiverksamhet?

Anf. 94 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Per-Richard Molén för de vänliga ord han inledde sin replik med.

Någon bitterhet känner jag inte mot mina partikamrater som har varit med och fattat de här besluten. Däremot hoppas jag att jag skall ha möjlighet att påverka mina partikamrater så att de kan fatta beslut som hjälper oss i Härnösand.

Huruvida vi i kommunalpolitiken i Härnösand skall lägga ut vissa saker på entreprenad eller inte är en sak som ständigt pågår och diskuteras. Jag har ingenting emot att vissa delar av den kommunala verksamheten läggs ut på entreprenad.

Anf. 95 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Fru talman! Om jag vore i Göran Norlanders kläder skulle jag nog vara väldigt besviken på mitt parti om det hade medverkat till att klä av i det här fallet Härnösand sådana väsentliga verksamheter som är nästan avgörande för att Härnösand med dess detaljhandel och mycket annat skall kunna fungera. Jag skulle i den situationen reagera betydligt mycket häftigare än vad Göran Norlander gör. Man kan inte tala med dubbla tungor, tycka att partiets politik på riksplanet är okej samtidigt som det får de här konsekvenserna. Någon måtta måste det väl ändå vara.

Anf. 96 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Per-Richard Molén vet inte hur jag reagerar i andra lokaler.

Anf. 97 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag beklagar naturligtvis att ministern har gått. Men jag hoppas att han läser protokollet.

I debatten har vi fått reda på hur det förhåller sig med befolkningsminskningen. Jag anser inte att det enbart är ett regionalt problem utan att det är en angelägenhet för hela nationen.

Samtliga kommuner i mitt län, Dalarna, utom Falu kommun, visar negativa siffror. Detta är mycket allvarligt, tycker jag. Flytten sker till storstadsregionerna. Det skapar också problem hos dessa.

Men det finns trots allt optimism och framåtanda i dessa utflyttningskommuner, i olika intressegrupper. Som exempel vill jag lyfta fram en turismkommun som min egen, Malung. Den är inte unik. Det finns fler kommuner med liknande problem, hög arbetslöshet och ekonomiska påfrestningar.

Den arbetande befolkningen ökar i kommunen under vinterhalvåret med ca 25 %. Det finns ca 4 000 fritidsfastigheter. Kommunen har gjort betydande insatser i form av infrastruktur, VA-lösningar, utökad räddningstjänst, dagisplatser m.m. Detta är givetvis en stor kostnad för kommunen, samtidigt som en hel del pengar levereras in till statskassan.

Det ser ut som om denna kommun skulle vara lyckligt lottad. Men problemet är att allt detta kostar. Alla dessa säsongsarbetare, ca 2 000, betalar i stort sett inte en krona i kommunal inkomstskatt på sina inkomster som säsongsanställda i Sälenfjällen. De allra flesta är skrivna i andra kommuner och betalar kommunalskatt dit. Detta resulterar i att en turistkommun med säsongsanställda missgynnas. Men om den som säsongsarbetar skulle vilja skriva sig i den aktuella kommunen säger regelverket ifrån. Så är det faktiskt: Säsongen är inte tillräckligt lång.

Detta kan regionerna inte själva göra någonting åt. Här krävs det att riksdag och regering griper in för att skapa förutsättningarna.

Anta att dessa säsongsanställda skulle vara skattskrivna i den kommun de jobbar i. Det skulle innebära betydande inkomster för kommunen. På många håll har man kanske inte uppfattat vilka problem dessa turismkommuner har. Därför vill jag lyfta fram detta exempel.

Turismen är speciell såtillvida att den i de flesta fall är säsongsbetonad. Kommuner med sommarturism har säkert samma problem med säsongsanställda. Turistnäringen i Sverige sysselsätter ca 133 000 personer omräknat i heltidstjänster. Det är en näring på frammarsch, som utvecklas och skapar tillväxt. Detta kräver bl.a. att kommunerna kan bistå med god service, t.ex. skola, vård och omsorg.

Jag har inte några färdiga lösningar på problemet. Men jag vill uppmärksamma det. Många kommuner med turistnäring ligger i dessa utsatta regioner. Därför behöver dessa kommuner stöd av olika slag. Det kan t.ex. vara farbara vägar och järnvägar.

Sälenfjällen är Sveriges största vintersportort med ca 60 000 bäddar och som hela tiden expanderar. Det är positivt. Fjällen besöks inte enbart av svenskar, utan har också blivit ett resmål för andra skandinaver. I dessa tider av miljötänkande och arbetslöshet – t.o.m. Vasaloppet planeras att miljöanpassas – är det väl märkligt att det inte finns möjlighet att åka tåg till Sälen? En järnväg till Sälen skulle vara ett lyft för turister, näringsliv, befolkningen och miljön i Västerdalarna – i hela Dalarna – samt skapa många arbetstillfällen.

Det finns naturligtvis andra sätt att skapa förutsättningar för fler arbeten i dessa utsatta regioner. Min partivän Stig Eriksson har nämnt regionala fonder, och Gunilla Wahlén har nämnt en hel del annat. Men det finns fler bra förslag från Vänsterpartiet. Det kan vara att satsa på småföretag, t.ex. med hjälp av skattelättnader inom den privata tjänstesektorn, lättnader vad gäller sjuklöneperioden samt regelförenklingar.

Det är också viktigt att stärka ekonomin för kommuner och landsting, så att bra vård, omsorg och skola finns och därmed nödvändiga jobb säkerställs.

Vi tycker också att det är angeläget att satsa på fler högskoleplatser. Det skall också vara möjligt att få en del av studielånet avskrivet om man flyttar till dessa utsatta regioner.

Detta var en del förslag till regional rättvisa.

Fru talman! I debatten om företagsflytt är det de små företagen som är kvar och vill vara kvar. Dem skall vi satsa på. Turismen blir kvar. Det är i princip omöjligt att flytta vår storslagna natur.

Anf. 98 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Låt mig kasta ut följande påstående: Det går alltid att göra lite till!

Motsatsen till detta enkla påstående vore beklämmande, att jag skulle ställa mig i denna kammars talarstol med ett anförande om vår miljö och säga: Det går inte alls att göra mer!

Då skulle vår debatt vara helt utan värde. Ingen av oss skulle sitta kvar i kammaren. Än mindre skulle vi avsätta medel i statskassan för en fortsatt vård och förbättring av miljön, som vi alla ansvarsfullt skall förvalta.

Beklagligt nog måste jag konstatera att våra företrädare åsamkat oss ett och annat ont i miljöhänsende. Vi måste försöka se detta med ett visst överseende, även om det skedde i okunskap. Vi konstaterar dock, gång på gång, att man belastat jord, vatten och luft med främmande och giftiga ämnen. Detta har skadat vår miljö.

Det borde således inte vara aktuellt att vi ännu i vår tid fortsätter med och påbörjar projekt som belastar miljön med gifter och annat orent material. Den kunskap vi tillgodogjort oss under åren borde komma till pass och tillvaratas så att vi åt våra barn kan lämna över en ännu renare miljö än den vi ärvt av våra företrädare och förfäder. Det är möjligt att rätta till övertrampen.

Det går alltid att göra lite till!

Som kristdemokrat har jag förvaltarskapet som en av mina drivkrafter i politiken. Jorden är *en*, och dess resurser är ändliga och skall förvaltas! Vi kan inte tillåta en belastning som undergräver ett samhälles bestånd oavsett om det gäller djurriket, växtvärlden eller andra naturtillgångar.

Jag skall lyfta fram Öresund i mitt anförande. Jag har växt upp i Helsingborg, och jag har som liten grabb sett fiskebåtarna landa stora tonfiskar i hamnen. Den tiden ligger emellertid bakom oss. Tonfisken trivs inte längre i dessa vatten. Jag ser emellertid fram emot den tid när vi åter kan konstatera att Öresund är ett rent vatten, befriat från miljöbelastande aktiviteter. Beviset blir när fiskbeståndet åter blir normalt i det vackra Öresund.

Som en tidigare bromotståndare – tro nu inte att jag ändrat åsikt, det tänker jag inte göra, men att strida mot detta projekt är värre än att säga i betong – måste jag erkänna med tacksamhet att brokonsortiet tillvaratagit miljöintresset och värnar den miljö som temporärt är en extremt stor byggarbetsplats. Tacksamt nog konstaterar vi att miljöörelsen, och andra som engagerat sig i dessa frågor, har lyckats med en utmärkt behandling av Öresunds vattenmassor under såväl byggtiden som, vad jag förstår, även efter det att bron står helt färdigbyggd. Öresundsbron kommer inte att skada faunan och miljön mellan Danmark och Sverige. Vad biltrafi-

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

ken eventuellt kommer att åsamka är en annan fråga som jag inte ämnar beröra i dag.

Brobygget har sedan starten 1995 varit mycket noggrant kontrollerat. Stora summor har investerats till förmån för en miljösäker konstruktion och byggnation. Det känns tryggt för oss som bor och bygger på båda sidor om brons landfästen.

Fru talman! Med denna bakgrund som inledning vill jag aktualisera ett annat pågående projekt i Öresundsregionen.

Samtidigt som brobygget påbörjats har från kusten i Malmöregionen gjorts påfyllnader i Öresund på ca 100 hektar. Öresund har alltså blivit bestulet på 100 hektar vattenyta och dessutom dess levande botten.

Öresund är i denna region en betydande lekplats för torskyngel. Vegetationen är livsviktig som skydd och näringstillskott för fiskbeståndet. Det är då mycket märkligt att konstatera vad som dagligen pågår i södra Öresund. Samtidigt som man anmärker och framför rädsla över att bropelarna skall hindra vattenflödet genom Öresund, dämmer man upp ca 100 hektar mark i Öresund utanför Malmö.

Detta är inte bra. Vi vet att Öresund har ett alltför litet och svagt genomflöde. Hela Östersjön skall syresättas genom detta smala sund. Därför är det oändligt viktigt med ett öppet vatten som kan ge fritt lopp för det syrerika vattnet från Kattegatt.

Beklagligt nog är det inte bara vattenflödets begränsning som oroar mig. Fyllnadsmassorna som transporteras med flera lastbilar i timmen till Öresund tippar sin last i vattnet utan någon extern kontroll. Detta skall inte på något sätt förväxlas med Öresundsbrobygget. Till skillnad från brobygget, som hela tiden har en extern och professionell miljökontroll, har dessa fyllnadsmassor som dagligen dumpas i Öresund ingen extern kontroll. Fyllnadsmassorna kontrolleras endast av en intern kontrollant.

Vid byggandet av bron eller vid andra insatser i miljön är det inte ovanligt att man tvingas bygga barriärer för att hindra urlakningar från fyllnadsmassorna att sprida sig ut till övriga naturen. Men så är inte fallet i detta dumpningsprojekt.

Fru talman! Jag vill aktualisera detta ännu en gång. Vi måste förändra beteendet så att vi får trygghet i regionen om vad som dumpas i Öresund. Miljöministern är informerad om detta, men jag tvivlar på att problemet tas på allvar, beklagligt nog. Vi kan inte acceptera att detta fortgår. Det måste omgående till ett beslut och spelregler om hur vi använder vår natur.

Som kristdemokrat anser jag det vara nästintill straffbart att stjäla 100 hektar av Öresunds yta till förmån för landytor, speciellt när vi från riksdagen dessutom har anslagit medel till att bygga våtmarker på land. Om vi hårdrar detta, bygger vi konstgjorda dammar och sjöar på land, dessutom med statliga bidrag, samtidigt som vi anlägger industriområden och torrlägger stora ytor i Öresund.

Öresund mår inte bra! Även om syrgashalten har förbättrats, speciellt i de kustnära områdena, får vi inte slå oss till ro. Det måste till förbättringar även på djupt vatten.

Vid mätningar i Öresund, vilket sker med professionella dykare regelbundet, har det framkommit mätbara skillnader på den ständigt växande svarta och döda dy som är förödande för all vatten- och bottenvege-

tation. För några år sedan låg denna svarta nivå på ca nitton meters djup, och i dag visar mätningarna att den höjts till sju meter på vissa områden.

Vad skall det bli av Öresund? Det måste gå att göra lite till! Vi måste få stopp på miljöförstöringen i Öresund!

Fru talman! Det skulle vara intressant att veta vilka åtgärder vår miljöminister ämnar vidta för att förbättra förutsättningarna för Öresunds miljö.

Även om vissa värden blivit bättre konstateras att halten av närsalter i de vattendrag som mynnar ut i Öresund har varit extremt hög och att det tidvis även har varit onormalt höga halter av både fosfor och kväve. Det går att rätta till detta.

För cirka ett år sedan var syrgashalten förhållandevis låg längs hela Öresundskusten. Bottenvattnet var mycket salt, och vid mätningarna kunde man konstatera både lägre syrgashalter och syrgasmättnad. Tack-
samt nog har detta rättats till.

Avslutningsvis vill jag säga att Kristdemokraterna, en gång hånfullt kallat Vatten- och luftpartiet, var tidigt ute med miljöfrågorna och även nu kräver att vattnet skall vara rent. Öresund måste återigen bli ett sunt sund!

Anf. 99 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Jag är en typisk stockholmare. Jag kommer nämligen från markerna mellan Skara och Falköping. Det är inte så att jag menar att alla stockholmare kommer från Skaraborgs län, saligt i åminnelse. Däremot visar det sig att om man skrapar lite på en stockholmare träder det vanligen fram en person med stark känsla och med starka bindningar till någon mer eller mindre exotisk del av landet. Egentligen är vi stockholmare, åtminstone någon generation bakåt, lantisar allihop.

Det är inte så konstigt. När andra delar av landet har drabbats av arbetslöshet har Stockholms expansivitet varit ett möjligt och bra alternativ för den arbetslöse från Ö-vik, Borlänge, Ankarsrum osv. Detta har också medfört att stockholmare ofta har goda kontakter med olika delar av Sverige. Uttryckt på ett annat sätt, ger älgjakten i Värmland även utslag i antalet tillfälligt tomma kontorsstolar i Stockholm.

Stockholmarna tycker inte att det är fel att större och mindre orter i landet blir starka och utvecklas – tvärtom. Vi tycker att det är jättebra om det finns goda vägar till Torsby, så att industrin kan utvecklas där eller om det skapas nya IT-arbetsplatser i Lycksele. Alla självfinansierade arbetstillfällen välkomnas.

De personer som flyttat till Stockholmsområdet har nämligen inte gjort det av elakhet gentemot den gamla hemkommunen, utan de har gjort det därför att de behövde arbete, i stället för att vara arbetslösa på orter som ofta varit hårt drabbade av arbetslöshet. Att man, som vissa samhällsdebattörer på senare tid föreslagit, med rent prohibitiva metoder skulle stoppa inflyttningen till Stockholm vore grymt mot dem som har nog av problem med uteblivna inkomster beroende på arbetslöshet och sjunkande värden på egna hem i glesbygden.

För arbetslöshetskommunerna har det dessutom ofta varit angeläget att minska trycket på kommunens sociala resurser. När de som behövs för att lokalt administrera arbetslöshetskassan redan är rekryterade och när tjänsterna på socialkontoret är besatta finns det inte mycket kvar av

sysselsättning, men de sociala kostnaderna ökar ständigt. Då talar man inte om att stoppa avfolkningen eller stoppa inflyttningen till de delar av landet där det kan erbjudas arbete. Det förstår jag.

Det är viktigt att huvudstaden och andra tillväxtregioner utvecklas på ett sätt som är bra, inte bara för att kunna bereda arbete för dem som flyttar hit.

Görel Thurdin, tidigare centerpartistisk planminister, konstaterade efter en tur genom det som senare skulle bli Stockholms nationalstadspark, att Stockholms utveckling var viktig även för henne som norrlänning. ”Stockholm är ju även min huvudstad”, sade hon.

Och visst är det så. Stockholm har betydelse för stora delar av vårt land på många olika sätt. Om Stockholm har så stor attraktionskraft att vi når goda kontakter runt Östersjön kan det få stor betydelse för många orter i landet i form av nya marknader för avsättning av svenska produkter.

Stockholmsområdet måste få en utveckling som medför att exempelvis Ericsson och andra stora företag stannar i Stockholm. Det stöder hela landet, och det stöder underleverantörer runtom i Sverige. Hur mycket Stockholmsnegativa krafter än önskar det kommer ingen att få Ericsson att flytta sitt huvudkontor till någon svensk småstad. Om Ericsson flyttar så inte flyttar de till Tidaholm, Hallsberg eller någon annan småkommun. Vi har lika stor anledning att slå vakt om en god utveckling i huvudstaden, som vi har anledning att göra det i Luleå, Kiruna eller Tidaholm.

Samspelet mellan storstad och landsort måste fungera så att vi tar vara på alla möjligheter som var och en av de här orterna har för att kunna bidra till folkförsörjningen. Vi måste vara rädda om de områden som visar tillväxtkraft. De behöver exempelvis få möjligheter till goda utbildningstillgångar och goda kommunikationer. Med en lämplig skötsel är det de här områdena som kan ge dragkraft i framtiden.

Stockholm är inte utan problem. Några har nämnts här tidigare. Enligt uppgifter som jag har fått från Stockholms universitets studentkår slogs 47 000 sökande om 15 500 platser vid Stockholms universitet hösten 1998. Två av tre sökande blev alltså utslagna.

När det gäller trafiken har vi problem i Stockholm, och det har medfört att staden och landstinget på ett unikt sätt tar del i statens finansiering av de regionala kommunikationerna. Detta sker trots att stockholmarna i genomsnitt bidrar till statsbudgeten med 100 000 kr per person, medan den genomsnittlige svensken bidrar med 45 600 kr.

Det aktuella utredningsförslaget om kommunalekonomisk utjämning är synnerligen oroande, tycker jag. I dag bidrar stockholmarna tillsammans med ca 5 miljarder kronor till finansiering av kommunal verksamhet i övriga landet. Nu föreslås det i det aktuella utredningsförslaget att stockholmarna skall öka sitt bidrag med ytterligare 3,5 miljarder kronor till 8,5 miljarder kronor.

Jag säger bara: Var aktsam om Stockholm och dess tillväxt! Vi klarar inte vad som helst. Den dag då Ericsson och andra stora företag beslutat att flytta till orter utanför Sveriges gränser är det för sent att göra något åt saken.

Anf. 100 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Carl-Erik Skårman talade om de exotiska delarna av landet. Vi som kommer från andra ställen än Stockholm, vilket är en majoritet av Sveriges befolkning, vill inte bli betraktade som en exotisk del av det land som vi kommer ifrån, på samma sätt som Sverige inte vill bli betraktat som en exotisk del av världen utan som en fullvärdig kompetent handelspartner i hela det internationella samfundet, så att vi kan utbyta kultur och verksamheter med varandra.

Vi vill inte att de ställen vi bor på skall vara ställen dit stockholmare åker enbart för att bedriva älgjakt. Vi vill ha samhällen där invånarna kan leva på skogsbruk, jordbruk, jakt och fiske.

Ser Carl-Erik Skårman inga problem med att folkomflyttningen sker så snabbt som den nu gör när det gäller bostadsbristen? Han tog själv upp t.ex. studenter. Det är en enorm bostadsbrist bland studenter i Stockholm, medan det finns bostäder ute i landet. Varför kan man inte se till att fler bor och studerar där det finns bostäder?

Anf. 101 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag menar att jag kommer från en exotisk del av landet. Områdena mellan Skara och Falköping har många stora turistiska värden som är trevliga att utnyttja. Men vi har problem med sysselsättningen, och vi måste leva på någonting. Vi kan inte bara leva på kärlek och mossavatten, som ett uttryck från den aktuella regionen säger.

Folkomflyttningen medför problem även i Stockholm. Visst gör den det. Dem måste vi komma till rätta med. Först som sist måste vi se till att vi har någonstans att jobba. Vi måste försörja oss. Vi måste ha självfinansierade jobb. De möjligheterna måste vi ta till vara och utveckla. Det gäller både i Norrland, Mellansverige och Sydsverige.

Anf. 102 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Både Carl-Erik Skårman och jag är medvetna om att det är problem ute på landsbygden och att det blir problem för Stockholm. Men på vilket sätt kan Moderaterna bidra till att få en regional balans som gör att det skapas riktiga arbeten, att de riktiga arbetena stannar kvar ute i landet och att den koncentration och den snabba inflyttning till Stockholm som nu sker upphör?

Vi har en gemensam syn. Skatteutjämningsförslaget är, precis som Carl-Erik Skårman säger, ett problem. Där tror jag att vi skall kunna samarbeta med storstadsregionerna och se till att vi får en förändring av skatteutjämningsystemet. Vi ser det kanske lite grann från olika synvinklar, men jag tror att vi tillsammans skulle kunna få fram ett förslag som gynnar flera delar av landet.

Anf. 103 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Visst måste företagsamheten i landet som helhet få bättre villkor och bättre möjligheter att utveckla sig, oavsett geografisk hemvist. Men vi kan också göra som man har gjort i Stockholm. Man har samarbetat med kommuner i Bergslagen i ett projekt som kallas för Regnbågsprojektet för att möjliggöra ett utnyttjande av Stockholms marknadsföringsmöjligheter, så att tillverkare av komponenter och andra

industriella produkter i Bergslagen skall kunna nå ut på en större marknad utan att behöva flytta till Stockholm.

Anf. 104 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Carl-Erik Skårman pratar om samspel mellan landsbygd och Stockholm i ena ändan. I andra ändan säger han att man inte skall komma med förslag om att flytta ut t.ex. Ericsson och att det är fel om skatteutjämningen drabbar Stockholm hårt. Jag funderar över vad detta samspel mellan landsbygd och Stockholm då skulle röra sig om.

Anf. 105 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag behöver bara hänvisa till mitt alldeles nyss gjorda inlägg.

Anf. 106 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Då har jag en fråga till Carl-Erik Skårman. Är det så märkligt om vi i Norrland, t.ex., tycker att Vattenfalls huvudkontor gärna kunde ligga någonstans i övre Norrland, där Vattenfall trots allt utvinner de miljarder som det gör?

Anf. 107 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Nej, jag tycker inte att det är så konstigt, men jag tycker också att Vattenfalls kontor skall vara beläget där det på bästa sätt tillgodoser den totala sysselsättningen i landet.

Anf. 108 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag har förstått att Carl-Erik Skårman tror sig vara Stockholmsvän. Jag har förstått att Skårmans tal var färdigskrivet långt före denna debatt, men vad jag inte kan förstå är att Carl-Erik Skårman och många moderater inte inser att det finns ett samband mellan besvärigheter och överhettningsproblem i Stockholmsområdet när det flyttar hit för många människor på kort tid och den tvinsot och utarmning och de bekymmer på grund av bristande befolkningsunderlag som finns i andra delar av landet. Rent intellektuellt borde företrädare för alla partier i denna kammare kunna förstå detta samband och att det är ett bekymmer om vi får en obalanserad tillväxt i detta land.

Anf. 109 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det är en olägenhet om vi får en obalanserad utveckling i landet. Visst är det så. Men vi behöver också utveckla Stockholms- och Mälardalsområdet på ett sådant sätt att vi kan erbjuda sysselsättningsmöjligheter till folk i Bergslagen som inte har några jobb kvar. Det är därför som vi behöver kommunikationer. Det är därför som det är olyckligt att den socialdemokratiska regeringen bröt Dennisöverenskommelsen. Om vi har kommunikationer som gör att vi inte behöver tränga ihop oss i Stockholms innerstad eller bygga skyskrapor på nedre Norrmalm påverkar det hela Storstockholms utveckling.

Anf. 110 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag vill rikta ett tack till Carl-Erik Skårman för det lilla erkännandet att det är en olägenhet för Stockholm om man växer för snabbt. Det är det många av oss har försökt säga i denna debatt. Det är till gagn för hela vårt land om vi har en balanserad utveckling i hela landet. Då borde alla inse att det är ett bekymmer om Stockholm växer med ett helt Malmö plus Landskrona på 20 år. Jag sade i mitt inledande anförande att man växer med ett helt Gävleborg – 290 000 människor på 20 år.

Det är självklart att det leder till segregation, bostadsspekulation, bilköer, miljöproblem och allt vad det kan vara. Därför borde alla partier kunna medverka till en bra och kraftfull regionalpolitik, som ser till att balansera utvecklingen så att vi får tillväxt i hela vårt land.

Anf. 111 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det är därför som det är viktigt att Sven Bergström, Agne Hansson och andra bidrar till att underlätta för Stockholmsregionen att utvecklas så att vi inte får problem av den för snabba tillväxten och så att vi fortsättningsvis också kan bereda de arbetslösa från Bergslagen och andra delar av landet en sysselsättning. Här finns en tillväxtmöjlighet att ta vara på när det gäller att bereda en bättre utkomst för folkhushållet.

Anf. 112 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Det krävs nytänkande, erfarenhetsutbyte, många aktörer, utbildning, kompetensutveckling och inte minst visioner för att man skall klara av framtidens arbetsmarknad och därmed också få en utvecklad välfärd för alla. Arbetslösheten är fortfarande alldeles för hög, och tryggheten för dem som har ett jobb är långt ifrån acceptabel för alla.

Man kan givetvis inte strunta i ekonomin. Landets statsfinanser är en förutsättning för en positiv utveckling. Såväl små som medelstora företag måste ges möjligheter att överleva och växa där växtkraften är befintlig. De regionala tillväxtavtalen och de direktiv som näringsministern i dag har redovisat inför den regionalpolitiska utredningens kommande arbete ser jag som mycket viktiga för att vi skall få en bra balans och positiv utveckling i hela landet. Om vi blickar tillbaka 20 år i tiden ser vi att de regioner som hade bekymmer när vi införde regionalpolitiska insatser fortfarande behöver en hel del stöd och hjälp.

Fru talman! En av de kanske allra största utmaningarna för svenskt välfärdssamhälle är att bryta den växande sociala och etniska segregationen, som onekligen är mest framträdande i storstäderna. Segregationen hotar att undergräva den grundläggande förutsättningen för varje stadsbildning, medborgarnas känsla av gemensamt ansvar för varandra och för sin stad, sin bygd. I många storstäder runtom i världen existerar inte längre detta grundläggande ansvar. Resultatet av en sådan utveckling är förödande: social utslagning, kriminalitet, miljömässig kollaps och i förlängningen en total likgiltighet inför det demokratiska systemet.

Storstadsregionerna har inte generellt svårare än andra regioner att skapa ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Det är precis tvärtom. Storstäderna utgör tillsammans med vissa entreprenörstata regioner, t.ex. Gnosjö i Småland, motorer när det gäller återhämtningen i Sveriges ekonomi. Det finns dock ett antal uppfattningar och mytbilder som skapar

politiska problem för storstäderna att spela rollen som samhällsekonomiska motorer.

Först och främst florerar det en myt om Sverige som en statisk marknad. Tillkomsten av ett nytt jobb i Stockholm antas leda till förlust av ett arbetstillfälle någon annanstans i Sverige. Detta sätt att resonera innebär att det blir politiskt svårt för regering och riksdag att bidra till investeringar för tillväxt i storstadsregionerna. Men sanningen är naturligtvis betydligt mer dynamisk än så. Historien visar t.ex. att tillväxt i Stockholm också har lett till tillväxt och ny sysselsättning i andra delar av landet. Stockholm saknar t.ex. nästan helt byggmaterialindustrier, vilket leder till att varje byggprojekt i Stockholm genererar ett stort antal arbetstillfällen i andra delar av landet som har bättre förutsättningar för sådan industri. Jag säger alltså att man måste tänka på att verksamheterna skall kunna vidareutvecklas och leva där de har störst möjligheter till det.

Varje region har unika resurser och unika konkurrensfördelar. Det är därför viktigt för nationen i dess helhet att också storstadsregionerna får utnyttja de fördelar som deras storlek, befolkningssammansättning och geografiska läge ger.

Fru talman! Ett annat perspektiv som ofta saknas i den svenska regionalpolitiska debatten gäller internationaliseringen av ekonomin. Sverige utgör inte längre ett avgränsat ekonomiskt system där företagen väljer mellan olika svenska städer när de skall lokalisera sin verksamhet. I själva verket står valen oftast mellan t.ex. Stockholmsregionen och ett antal andra städer i norra Europa: Köpenhamn, Hamburg eller Amsterdam. Det innebär att Stockholmsregionen måste vara konkurrenskraftig för att Sverige som nation skall kunna dra till sig så mycket investeringar som möjligt.

Fru talman! Stockholmsregionen har också förutsättningar att spela en huvudroll i den svenska Östersjöpolitiken. Bara i Baltikum, S:t Petersburgsområdet och norra Polen bor närmare 50 miljoner människor. Det handlar om en enorm potentiell marknad. Det handlar också om utbyggnaden av ett nödvändigt mellanmänniskt, kulturellt och demokratiskt utbyte. För att regionens insatser skall vara framgångsrika krävs emellertid att de ingår i den större nationella Östersjöstrategin, som regeringen ansvarar för. Det är väsentligt att regeringen definierar de olika svenska regionernas viktigaste uppgifter i Östersjösamarbetet och att de nationella investeringarna används för att förstärka de regionala insatser som görs.

Fru talman! Det finns mycket att säga om kompetensutveckling, utbildning, vidareutveckling osv. Det gäller inte minst forskning: spetsforskning, grundforskning och tillämpad forskning.

Jag vill också säga några ord om integrationspolitiken. Det är viktigt att ta fram nationella mål som sätter en grundläggande ideologisk ram och är styrande för de statliga myndigheterna. Det räcker inte med enbart den nyinrättade integrationsmyndigheten.

Regionalpolitik och regional utveckling måste syfta till att ge likvärdiga levnadsvillkor för människor i olika delar av landet. Det skall vara möjligt att arbeta och bo i hela vårt avlånga land. Det måste skapas en uthållig tillväxt och en jämn fördelning av välfärden i hela landet, så att regionala obalanser motverkas. Vi har inte haft tillräckligt bra regional-

politiska insatser. Det kan historien utvisa. Nu är det oerhört viktigt att de analyseras, så att vi också får bättre verktyg för dem.

Tack, fru talman!

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Anf. 113 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Man kan naturligtvis instämma i mycket av det som Sylvia Lindgren sade. Företag skall naturligtvis hellre vara i Stockholm än någon annanstans ute i Europa. Tendensen har snarare varit att vi har förlorat det ena företaget efter det andra. De försvinner ut till Europa.

Man kommer ju också från landsbygd och glesbygd till Stockholm för att ragga tjänsteföretag, inte minst på datasidan. Det finns ett antal lyckade exempel på det både i inlandet och längst uppe i norr. Vad säger Sylvia Lindgren om den typen av raggning i Stockholm? Är det något som man kan tänka sig, eller är det vansinne?

Anf. 114 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Ulf Björklund! Jag ser inget negativt i det. Jag har själv varit både i Värmland och i Västerbotten och tittat på olika typer av sådan verksamhet. Det handlar också om ny verksamhet som sätts i gång, bl.a. dessa callcenter. Det är helt fantastiskt att British Airways finns i Hagfors när man bokar biljetter. Det är alldeles utmärkt att man kan hitta sådant.

Jag talar i mångt och mycket om övrig verksamhet som andra vill investera i vårt land. Skall vi säga nej till dem som vill investera i Mälardalsområdet, eftersom det inte är glesbygd? Vi måste ta upp den problematiken.

Jag är så trött på detta evinnerliga ställningstagande när det gäller storstad och glesbygd. Jag ser mycket positivt på tillväxtavtalen. Vi måste ta till vara respektive områdes speciella resurser och utveckla dem.

Anf. 115 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Tack för detta! Det lät i alla fall positivt för oss ute i landsbygden. Jag vill bara komplettera med att säga att det är viktigt att man satsar på ISDN-kopplingar, utveckling av bredbandsteknik och allt detta. I den yttersta glesbygden får man trots allt den här typen av utrustning sist. Det är viktigt att just IT-satsningar prioriteras. Då kan vi åtminstone få de chanserna till nya arbetstillfällen. Detta är ändå på något sätt gjort för att också kunna användas ute i landsorten.

Anf. 116 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Självklart tycker jag att de förutsättningar måste finnas. Men man får inte säga att man inte kan vidareutveckla Stockholmsområdet därför att man nu måste satsa ute i landet. Man får inte se tillväxten i Stockholmsområdet som något negativt. Den kan naturligtvis också vara en förutsättning för att man skall kunna lägga ut verksamheter till övriga delar av landet. Vi måste ta av varandra och ge till varandra. Därför är också den regionalpolitiska kommittén oerhört viktig.

Anf. 117 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Det har här i dag talats mycket om avfolkning i olika delar av landet. Detta fenomen tycks nu också ha drabbat kammaren så här på fredagseftermiddagen.

Jag vill ägna mitt anförande åt något som har stor betydelse för regional tillväxt, nämligen informationstekniken i det svenska samhället. Jag vill peka på några saker som regeringen borde förändra i sin eventuella IT-politik.

Om man i dag skulle bygga ett nytt datasystem – skulle man då ägna en tanke åt att det om ca 8 000 år behövs ytterligare en siffra i datumet? Det blir ju då år 10000 efter Kristus – ”år hundrahundra” kanske det skall uttalas i konsekvens med ”år tjugohundra”, vad vet jag? Nej, några sådana tankar skulle man knappast ägna sig åt. Lika lite ägnade man i databranschen någon tanke åt att det skulle bli problem år 2000 när man på 60-, 70- och 80-talen byggde datasystem.

Det finns självklart förklaringar till detta. Det var inte av okunskap man uteslöt århundradets två siffror utan helt enkelt för att man oftast var tvungen att spara minnesutrymme i datorerna. Likaså var man fast övertygad om att inga datasystem kunde överleva mer än tio år. Verkligheten har sedan visat att många gamla system kunnat byggas på efterhand, och nu, i slutet av 90-talet, krävs det oerhörda insatser för att säkra systemen inför tusenårsskiftet. Kostnaderna kan knappast mätas, men det välrenommerade konsultföretaget Gartner Group uppskattar kostnaderna för att lösa hela världens 2000-problem till 8 biljoner kronor, alltså 8 000 miljarder kronor.

Regeringen har nyligen kommit ut med en skrivelse om 2000-problematiken i det svenska samhället. Vi kristdemokrater har med anledning av denna skrivelse lämnat en motion till riksdagen. Vi kräver tuffare tag i jakten på ”millenniebuggen”, som problemet kallas ibland. Regeringen redovisar en bred kartläggning av samhället i sin skrivelse, men vi saknar ”stinget”. Detta är ju inte ett problem som kan lösas när vi har tid. Tiden rinner ut för oss medan vi pratar.

Fru talman! Jag vill inte sälla mig till dem som konstruerar domedagsprofetior på grund av 2000-problematiken. Men jag vill allvarligt varna för att ta för lätt på frågan. I Norge har man nu erkänt att man inte har grepp om situationen. Vår svenska regering är väldigt sent ute med kartläggningen, och i de fall man har upptäckt uppenbara problem har man sällan någon åtgärd att vidta.

Ta t.ex. finanssektorn. Vad händer om ett eller flera banksystem rasar? Vad händer om aktiehandeln stoppas under en längre tid? Vad händer om inte företag kan få in betalningar och om privatpersoner inte kan betala sina räkningar?

Ta t.ex. energisektorn. Vad händer om eltillförseln stängs av? Ja, det vet vi av erfarenhet: Samhällena lamslås. Människor fryser i sina hus. Skolor måste stängas. Fabriker upphör att fungera.

Just på dessa viktiga områden har regeringen inga svar på hur det egentligen står till med datasäkerheten runtom i landet. Det är till svavende och sist kommunerna och staten som har det yttersta ansvaret för att samhället fungerar med energitillförsel och kommunikationer och att människor kan handla varor och få sin lön och därigenom betala sina räkningar.

Vad skall man då göra för att väcka dem som inte vaknat och skynda på dem som är sent ute? Kanske man skall göra som i Kina, där man beordrat ansvariga chefer att boka flygbiljetter den 1 januari år 2000 och ge sig upp i luften. Det blir ju då ett verkligt test på att dataproblemen är lösta.

Nu tror jag inte att vi behöver oroa oss för att flygplan kommer att störta, men det är nog så allvarligt om eltillförseln eller finanssystemet vacklar. Därför efterlyser vi krafttag från regeringen. Klockan tickar.

Regeringens IT-politik över huvud taget är inte mycket att komma med. Det finns ljusglimtar – personal-pc:n är en sådan – men jag får en känsla av att man drivs framåt på det här området, inte av visioner, utan för att man är tvungen att försöka hänga med i utvecklingen.

Vi framhåller gärna vårt land som främst i världen på Internet och mobiltelefoner. Finland lär dock vara det land som tar täten. Jag bevisade nyligen en internationell konferens, ”Politik & Internet”, i Helsingfors. Där deltog Finlands president, och finska ministrar och parlamentariker visade stolt upp sina idéer om hur man skall kunna utnyttja IT till medborgarnas fromma. Det fanns deltagare från hela världen; det var näringslivsfolk, professorer, parlamentariker – men från Sveriges riksdag kom endast två ledamöter, och svenska ministrar lyste med sin frånvaro, precis som här i dag. Men det är väl för mycket begärt att man på det nya superdepartementet skall hinna med att bevaka vartenda område. I Finlands parlament har man inrättat ett framtidsutskott som sysslar med dessa frågor.

Man skall inte underskatta betydelsen av ett framtidsinriktat ledarskap. Hur skall skolbarn, lärare, föräldrar, pensionärer ta till sig den nya tekniken, om inte landets ledare går i spetsen? Snarare andas de ibland ett förakt för datorer och Internet. Man bidrar på detta sätt till att göra klyftan djupare mellan dem som har och dem som inte har – tillgång till Internet vill säga.

För att hela folket skall kunna dra nytta av Internet och datatekniken över huvud taget krävs det att det finns en infrastruktur som är användbar. Lite förenklat skulle man kunna säga att det som behövs är optisk fiberkabel till hushållen. Eller populistiskt uttryckt: Fiber åt folket! Detta låter nu regeringen utreda, och frågan är om inte verkligheten hunnit förbi utredningen när den väl är klar. Precis som järnvägen och telenätet en gång byggdes ut till i stort sett hela landet, så bör staten ha ett övergripande ansvar för att även snabba datakommunikationer görs tillgängliga överallt. Därmed inte sagt att staten behöver betala allt.

Blekinge är ett län som visat framfötterna på IT-området. Föreningen IT-Blekinge har hjälpt till att starta s.k. Bit-världshus på tio platser i länet. Det innebär att även människor utanför tätorterna kan träffas och använda Internet och få hjälp med att söka information. Denna idé håller nu på att spridas runt hela Östersjön med hjälp av EU-stöd. Hela Sverige skall ju leva, som bekant, och med en klok IT-politik kan denna målsättning lättare uppnås. Informationstekniken kan också underlätta tillvaron för många handikappade människor, och det är viktigt att dessa positiva sidor av IT också lyfts fram.

Summerat riktar jag alltså kritik mot regeringen för tre saker:

- Se till att infrastrukturen kommer på plats snabbt!

- Ta tuffare tag för att undanröja problem inför 2000-skiftet!
- Visa ett framtidsinriktat ledarskap på IT-området!

Anf. 118 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka kammarkansliet för att vi har den allmänpolitiska debatten i enlighet med en tradition som vi har haft i många herrans år. Det är väl i första hand riksdagens organisation som är ansvarig för det och inte något enskilt parti, som någon sade under debatten.

Det har varit en mycket spännande och väldigt givande debatt i dag. Det betyder oerhört mycket. Vi kan aldrig bli så fattiga i vårt land att vi inte kan ha en levande landsbygd. Vi kan ha en glesbygd där det bubblar av verksamhet av olika slag. Jag tänker t.ex. på damerna på Kärringön, som det var ett TV-program om för lite sedan. De hade bildat ett handelshus och åstadkommit fem nya arbetstillfällen på Kärringön, och det hade de gjort med hjälp av informationsteknik och annat. De ansvarade för "förkärrningen" av sjöräddningens material för hela landet, förlagt till just Kärringön. Det hade gett fem nya arbetstillfällen.

Därför hyser jag stora förhoppningar om den här landsbygdspolitiska utredningen som skall påbörja sitt arbete. Det finns faktiskt många goda exempel på många områden och på många platser här i landet. Jag tycker att det är roligt att betala telefonräkningen, och jag skall få skicka den till Kiruna. Jag tycker att det är väldigt bra att jag, om jag är i England, kan beställa min biljett någonstans uppe i norra Sverige, vilket Sylvia Lindgren talade om. Den utvecklingen kommer att fortsätta, det är jag helt övertygad om.

Det finns alltså möjligheter i storstadsregionerna att förlägga verksamheter ute på landsbygden och i glesbygden. Skandinaviska Enskilda Banken flyttade nyligen hela sin IT-verksamhet från Stockholm till Eskilstuna. Och naturligtvis är det politiken som i viss mån har haft betydelse för att skapa förutsättningar för att den verksamheten skall komma till.

Svealandsbanan invigdes nyligen och fungerar. Den har gjort att det har blivit lättare att ta sig från Stockholm till andra platser i landet – i detta fall Eskilstuna. Det är därför som vi med politikens hjälp måste se till att fortsätta att skapa goda kommunikationer, så att vi kan förhindra de problem som överhettningen i storstadsområdena ger. Därför är det i detta fall viktigt att E 20 byggs färdig från Stockholm mot Eskilstuna och västerut i landet. Det är mycket viktigt att vi ser till att vi får de förbifarter som skall göras i många av våra städer för att underlätta kommunikationerna och komma till rätta med de stora miljöproblem som finns i tätorterna. Förbifarterna i Katrineholm är ett exempel på ett projekt som vi måste driva på för att få igenom.

Det talas i debatten om överhettningsproblem i Stockholm. Det måste jag hålla med om. Det är inte nödvändigt att man styr alla transporter genom Stockholm. Man kan faktiskt använda sig av flygplatser som ligger utanför Stockholm och hamnar i andra delar av landet. Man behöver inte använda Värtahamnen och Stadsgårdskajen inne i Stockholm. Man kan använda sig av det stora samarbetsprojekt som östgötarna och sörmlänningarna gjort i fråga om hamnar. Exempel på det är Oxelösunds hamn och Norrköpings hamn. Jag talar då inte om persontransporter –

det är okej att bedriva den typen av transporter från i detta fall Stockholm – utan om godstransporter, de godstransporter som i dag sker från Värthamnen och genom staden via Valhallavägen. Dessa transporter borde kunna styras på ett sådant sätt att Stockholm inte ansträngs av den typen av miljöförstörande verksamhet. Dessa transporter kan ske från Oxelösund i riktning mot E 4 mot Norrköping och Mellansverige och därmed försörja den industri som finns med råvaror och produkter.

Det är mycket viktigt att vi tar upp detta vid debatterna i våra olika partigrupper när vi skall påbörja arbetet med vårpropositionen, så att vi ser till att fortsätta att förädla kommunikationssituationen och på det sättet ger förutsättningar för en mer aktiv verksamhet ute i landsbygden. På det sättet kan vi få glesbygden att blomstra med hjälp av de goda exempel som jag hoppas kommer att redovisas i den landsbygdspolitiska utredningen.

Anf. 119 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! I dag är det många som har talat om utflyttningen, och det är naturligtvis, när det gäller regionalpolitik, allvarligt.

Under tre år har ungefär 5 000 personer flyttat ut från Norrbotten, som jag kommer från. Det är klart att det finns många orsaker till det. Men en orsak är givetvis den höga arbetslösheten, men det är inte den enda.

I mars 1997 redovisade en statlig utredning orsakerna till den utflyttning som skett under ungefär tio års tid. Utredningen hade analyserat de regionala konsekvenserna av förändringar när det gällde den statliga sektorn. Det framgick också av utredningen att olika rationaliseringar, besparingar och nedläggningar hade fått en viss effekt. Det hade naturligtvis i första hand drabbat försvaret, polisväsendet, domstolarna, posten, m.m.

Under 1997 och 1998 har olika politiska beslut också lett till negativa konsekvenser för glesbygden. Framför allt handlar det om olika typer av skatter som har trätt i kraft.

Bränsle- och energiskatter påverkar hushåll och företag i norra Sverige betydligt hårdare än motsvarande i de södra delarna av landet. Klimatet innebär väsentligt högre energiförbrukning, och bristen på kollektivtrafik kräver två bilar per hushåll, bilar som ofta körs flera tusen mil per år. Man kan faktiskt tala om en omvänd regionalpolitik.

I norra Sverige hämmas dessutom företagens konkurrenskraft av skillnader mellan svenska och finska punktskatter och mellan svensk och finsk lagstiftning. Många jordbrukare, skogsbrukare och entreprenörer tvingas betala 4:60 kr per liter diesel plus moms, medan motsvarande pris på andra sidan Torne älv i Finland är 1:65 kr. De finska företagen har därmed ett inte obetydligt försteg i konkurrensen om jobben i Tornedalen där den högsta arbetslösheten i landet finns. Och befolkningen i Tornedalen har minskat med 800 personer enbart under 1998.

Fru talman! I vårt västra grannland Norge har man varit aktiv och prövat nya former av regionalpolitik. Det har handlat om differentierade arbetsgivaravgifter som har avvecklats helt högst upp i Nordnorge. Men man har också prövat ett helt annat system i en liten nordnorsk kommun vid Lyngenfjorden och Kåfjord där arbetslösheten var mycket hög. Man har där förändrat verksamheten på temat: Hur överlever vi? Hela byg-

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

dens invånare diskuterade de gemensamma problemen och bildade en organisation som kallades KAM, kultur, arbete och miljö. Efter diskussioner med kommunen, statliga myndigheter och länsarbetsnämnd fick man överta en del av lokaliseringstödspengarna och en del av länsarbetsnämndens insatser. Detta skulle man sköta själv i denna lilla kommun. Det lyckades man med väldigt bra. Man startade många små företag, och varje mantalsskriven ung människa som kom tillbaka till Kåfjord fick en minskning med 15 000 kr per år av sin studieskuld. Detta har även diskuterats här i kammaren i dag. Det visade sig att den tidigare arbetslösheten på 20–25 % efter bara något år var nere på 7 %. Det finns alltså möjligheter att pröva olika modeller, och det kanske skulle vara möjligt att pröva detta i någon svensk inlandskommun.

En annan stor potentiell tillgång för Norrbotten som inte utnyttjas är ju Barentsregionen. Här i riksdagen har det talats mycket om Östersjö-samarbetet, och en och annan miljard har avsatts också för detta. Men det är sällan man hör någon diskussion om Barentssamarbetet. Inte heller näringsministern tog upp det i dag. Det finns faktiskt stora möjligheter att göra något åt det. Den 11 januari 1993 startades Barents Arktiska Region, ett råd där Sverige, tillsammans med Norge, Finland och Ryssland, deltar. Under de sex sju år som nu har gått har man talat mycket, men det har inte hänt så mycket. Jag tycker att det vore viktigt att vi, precis som Norge och Finland, etablerade ett konsulat i nordvästra Ryssland, t.ex. i Murmansk, ett handelskontor som skulle hjälpa företagen med visioner, olika typer av administrativa åtgärder och handelsutbytet över gränserna.

Jag kan säga att Norge, som startade detta tidigt, har ökat sitt handelsutbyte otroligt under de senaste åren. 1997 var det 133 fler norska företag som hade handelsutbyte över gränsen i nordvästra Ryssland. För 1998 har jag inga siffror.

Det är oerhört viktigt att man i glesbygden tar till vara alla de möjligheter som finns. Här har vi försummat en hel del av möjligheterna. Givetvis krävs det vissa infrastrukturella insatser från Sverige och Finland för att detta fullt ut skall vara möjligt. Även om transporter pågår i dag behövs mera för att klara av det här. Framför allt ser vi att länderna både på den västra och den östra sidan av norra Sverige har lyckats bättre. Då måste man titta på vad orsaken är till att dessa länders norra delar klarat sig bättre när det gäller regionalpolitiken än vad vi har gjort.

Jag vill ändå understryka det som sagts i dag, att det är viktigt att hela landet skall leva. Naturligtvis är det som är bra för Stockholm också bra för hela landet. Likaväl anser jag att det som är bra för Norrbottens residsstad Luleå är bra för hela glesbygden. Men man kan inte komma ifrån att vissa delar av verksamheten påverkas mer, vissa mindre. Framför allt är Barentsregionen viktig för Norrbotten.

Anf. 120 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Olle Lindström. Han säger i sitt anförande att det är viktigt att ta till vara alla intressen som finns. Vi vet att byautvecklingslagen växer ganska starkt i vår region och att det bildas kooperativ där man har ett stort demokratiskt inflytande. Är det här med kooperativ och möjligtvis socialekonomin någonting som Olle Lindström kan tänka sig att stödja?

Anf. 121 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Självklart får man i en glesbygd ta till vara alla möjligheter. Det finns många kooperativ i dag som fungerar väl. Men det finns andra alternativa lösningar. I min hemkommun har vi ett par kooperativ som sköter en del uppgifter som kommunen skötte tidigare. Det fungerar jättebra, och alla är nöjda. Utifrån min utgångspunkt är det inget problem.

Anf. 122 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är positivt att Olle Lindström stöder det. Jag undrar hur stort hans inflytande är över partikamraterna inom Moderata samlingspartiet.

Anf. 123 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag inte har några problem med det. Det är klart att vi mest värnar fri företagsamhet men också olika typer av kooperativ. I en glesbygd får man försöka hitta de alternativ som är möjliga. Framför allt säger vi att det är viktigt att det finns en konkurrens. Ofta är det så att man på det sättet får lägre kostnader. Otvivelaktigt är det så. Dessutom är det viktigt att man får en valfrihet så att folk får välja de företag och den service som man helst vill ha och också kan få det oavsett vem som utför arbetet.

Anf. 124 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag tror inte att jag har varit närvarande tidigare vid någon av motsvarande debatt dagar som jag vet lite felaktigt och förkallande kallas hembygdens dag. Jag tycker att det har varit mycket intressant att höra alla infallsvinklar som har kommit upp under det här ämnet.

Fru talman! Vi har en statsminister som i en nyårsintervju sagt att vårens kanske svåraste politiska fråga för regeringen är den om den inomkommunal kostnadsutjämningen. Ett förslag skall lämnas i samband med vårbudgeten. I den frågan är spänningarna, som vi har sett, mycket stora inom regeringspartiet. Regeringens problem är i hög grad självförvållat genom att man utformat ett system – det fick vi 1966 – i vilket man byggt in nästan olösliga konflikter och öppnat för ständiga förhandlingar och utredningar i ett slutet system, ett nollsummespel snarast, som också förstärks av att det gjorts tillväxtfientligt.

Vi fick en ordning där kommunerna de facto skall betala pengar till varandra i detta gigantiska omfördelningssystem. Varje förändring i det skapar en vinnare som skall motsvara en förlorare i andra ändan. Men värst av allt är att man avskaffat alla incitament för den enskilda kommunen att själv ta itu med sin situation och medverka till ekonomisk tillväxt i hela landets intresse.

För en kommunalman som ser kortsiktigt och enbart till den egna kommunen innebär det här systemet att det är så tillrättat att man bör försöka arbeta för att få ut så mycket som möjligt som finansieras av andra kommuner. En ekonomisk tillväxt av den egna skattekraften utöver riksgenomsnittet tas nämligen omedelbart om hand av utjämningssystemet och leder inte till någon extra intäkt för den kommun där den här tillväxten åstadkommit. Det här gäller oavsett om det är en fattig eller en rik kommun. Systemet är så i grunden fullständigt orimligt att det enda

som möjligen gör att det fortlever är att så få begriper hur genomruttet det är.

Jag skall i den här debatten, som handlat om regionala frågor, ta ett litet exempel. Möjligen skulle Sven Bergström ha behövt upplysas om detta då han tog upp det tidigare i debatten. Jag har noterat att en rad kommuner i Norrland sagt att man borde få räkna in skatteinkomster från t.ex. vattenfallen i sin kommunala skattebas. Den frågan kunde naturligtvis vara värd en diskussion. Jag vill dock påpeka att det med dagens inomkommunala skatteutjämnningssystem inte skulle leda till någonting för just de kommuner som berörs av vattenfallsinkomsterna. De skulle inte alls få en förbättrad situation. I stället skulle de skatteintäkterna inom ramen för det inomkommunala systemet smetas ut över hela kommunkollektivet, precis vad som händer i dag om någon enskild kommun lyckas öka sin skattekraft. Att det här systemet leder till orimligheter och begränsar incitamenten till ekonomisk tillväxt måste påpekas så ofta som möjligt. Det är därför jag tar tiden i anspråk att göra det även här.

Men om många socialdemokratiskt styrda kommuner nu råkar i luven på varandra kanske det underlättar att få till stånd en förändring. Jag vill påpeka att regeringen under våren när den skall söka sig fram i den frågan kan få koka i sin egen soppa under propositionsskrivandet.

Vad finns det då för alternativ? Det finns många alternativ, och nästan varje alternativ till dagens grundlagsvidriga system innebär säkert en förbättring. Vi moderater har fastlagt några principer.

För det första: Kommunalskatten måste vara kommunal. Det som man tar upp i kommunalskatt i en kommun måste gå till den egna kommunens lokala uppgifter. Börjar man att tumma på den principen har man i praktiken infört en statsskatt eller en statskommunal skatt.

För det andra: Man måste självfallet tillföra medel till de kommuner och landsting som har otillräcklig skattekraft för sina uppgifter. Men det är en statlig uppgift, och den skall finansieras genom statliga medel.

För det tredje: Det måste finnas incitament i ett nytt system som stimulerar alla kommuner, oavsett om de har låg skattekraft, medelhög skattekraft eller hög skattekraft att medverka till en ekonomisk tillväxt i hela landets intresse, och inte som nu gör kommunerna intäktsmässigt opåverkade av hur de sköter de egna kommunen.

Det är förhållandevis enkelt att skapa detta incitament, inte genom att ändra utjämningsgraden i dagens system eller i något framtida system utan i stället genom att under ett antal år frysa utjämningsbidragets storlek och därefter låta alla kommuner bli hundra procentigt delaktiga av förändringar i skattekraft. Det kommer att ge en ny upplevelse för kommunalmän, men också för medborgarna, att upptäcka att de är direkt påverkade av hur kommunen sköts även beträffande möjligheten att ha en bra skattebas och att åstadkomma en ekonomisk tillväxt.

I dag kan man leva med problemen, och de påverkar inte intäkterna. Problemen kommer i stället när folk flyttar från kommunen. Det är många Norrlandskommuner som har märkt det. Man måste vända på detta och i stället ge en högre kompensation i samband med befolkningsomflyttningar för att inte minska intäkterna för de kommuner som drabbas av befolkningsminskningar.

Det finns alltså stora förändringar att göra. Vi får se vad regeringen så småningom kommer fram till.

Fru talman! Jag tänker i mitt anförande tala om kulturens betydelse för tillväxt.

Kultur är inte det första som man tänker på när man pratar om tillväxt. Men kulturens roll för tillväxt och utveckling har under senare år uppmärksammats såväl internationellt som nationellt i olika utredningar och rapporter.

Det har visat sig att satsningar på kulturområdet stärker människors kreativitet och den lokala och regionala identiteten samt ökar regioners attraktionskraft.

Jag vill nämna ett par skrifter som tar upp betydelsen av kulturen ur ett tillväxtperspektiv.

Regeringen uppdrog 1995 åt Närings- och teknikutvecklingsverket, NUTEK, att sammanställa ett nationellt analys- och planeringsunderlag som stöd för bl.a. regionalt utvecklingsarbete. Rapporten var klar i januari 1997 och heter: *Kultur som strategi i lokalt och regionalt utvecklingsarbete*.

En annan viktig skrift, *Kultur för regional tillväxt*, kom vid årsskiftet och är författad av Kulturdepartementet och Näringsdepartementet tillsammans.

NUTEK:s rapport visar att förhållanden på regional och lokal nivå blir allt viktigare dels för företagens lokalisering, dels för människors bostadsval. Den tekniska infrastrukturen har av tradition haft mest betydelse för en regions utveckling. I dag är det en annan syn. Även andra infrastrukturkvaliteter anses värdefulla. Bl.a. tillgången till kvalificerad forskning och goda möjligheter till högre utbildning har fått ökad betydelse.

Även om intresset har ökat för att få med kulturaspekter när olika beslut fattas av staten, kommunerna och landstingen, uppfattar jag att det är långt kvar innan man ute i kommunerna på allvar väger in kulturaspekterna när det är dags för budgetbehandling. Jag tror att det behövs fler konkreta exempel på kulturens positiva inverkan på tillväxten.

De goda exempel som ändå finns kanske har en möjlighet att lyftas fram ute i landet i samband med att de lokala tillväxtavtalen tecknas under 1999 för att träda i kraft vid årsskiftet 2000. Precis som näringsministern sade här i dag blir avtalen säkert olika, eftersom kommunerna, länen och regionerna är väldigt olika.

De regionala tillväxtavtalen blir ett viktigt redskap för den regionala näringspolitiken, och det är en viktig uppgift att ta till vara kulturområdets möjligheter i tillväxtavtalen.

I dag är debatten tyvärr tidvis mycket splittrad och oklar när det gäller kulturens betydelse för lokal och regional utveckling.

De traditionella lokaliseringsfaktorerna har minskat i betydelse. Men infrastrukturens kvalitet är av strategisk betydelse såväl för företag som för orter och samhällen. Kvaliteten på infrastrukturen är många gånger avgörande för att företag skall kunna expandera och utveckla sin verksamhet och för att orter och samhällen skall kunna attrahera företag att lokalisera sin verksamhet till orten.

Men det räcker inte i dag. I dag krävs specifika infrastruktursatsningar i området. God kvalitet i väg- och järnvägssystem räcker inte.

Enligt Regionberedningen medverkar ett rikt kulturliv och en levande kulturmiljö till att en bygd, region eller en landsdel blir attraktiv vid företagsetableringar som skapar nya arbetstillfällen, men också medverkar vid människors val av bostadsort.

Väl marknadsförda kulturmiljöer och kulturminnen bidrar till ökat turistiskt intresse och ger därmed fler sysselsättningstillfällen i regionen.

Men jag vill understryka att kulturen har ett självständigt konstnärligt värde. Det är viktigt att inte glömma bort det när vi diskuterar tillväxt. Genom att betrakta kulturen som en regional utvecklingsfaktor får kulturen ytterligare ett värde.

Den framväxande kulturindustrin har ofta undervärderats. Men studier under senare år har påvisat att kulturindustrins tillväxttakt är starkare än många traditionella industrisektorer.

I dag är kulturturism en snabbt växande bransch, och inom ramen för det europeiska samarbetet har kulturturismens potential och värde uppmärksammats.

Kulturmiljövårdens betydelse för lokal och regional utveckling har inte uppmärksammats på samma sätt som andra kulturella yttringar och verksamheter.

Det är framför allt kulturmiljöns betydelse för turismen som framhålls i olika rapporter och utredningar. I en brittisk studie från början av 1980-talet dras slutsatser att kulturmiljön har en avsevärd betydelse för turismutvecklingen i England och på så sätt indirekt bidrar till det offentliga samhällets inkomster i en omfattning som överstiger utgifterna för kulturmiljövård.

Under 1990-talet har det gjorts ett flertal större satsningar på projekt inom kulturarvs- och kulturmiljöområdet, t.ex. Sesamprojektet, där en viktig del av det svenska kulturarvet har räddats samtidigt som 850 kvalificerade årsarbeten har skapats.

Insatserna har ofta dessutom givit synergieffekter. En insats för upprustning av t.ex. en bruksmiljö eller ett samiskt viste bidrar till att kulturarvet bevaras. Samtidigt tillkommer en sevärdhet i ett område där turismen är en viktig näring, och sysselsättning skapas både direkt vid arbetsinsatsen och indirekt genom att besöksnäringen får ytterligare en tillgång.

En regional satsning på form och design av det slag som har skett i Småland ökar kontakterna mellan kulturskapare och småföretagare, vilket främjar utvecklingen av nya produkter.

Upprustningen av kulturhistoriskt värdefulla byggnader ger omedelbart arbetstillfällen inom ett område där det i dag råder stor arbetslöshet.

Gunilla Wahlén, Vänsterpartiet, tog i sitt anförande i dag upp vikten av att möta de ungas intressen genom att satsa på kulturområden som musik, dans och teater.

Jag vill verkligen instämma i hur viktigt det är att satsa på kultur när det gäller ungdomar. Jag vill också ta upp hur viktigt det är med kultur i olika former inom skolan. Det stärker ungdomarnas identitet, och det är ett effektivt sätt att komma till rätta med problem inom skolan som mobbning, främlingsfientlighet och inte minst det som massmedierna har tagit upp de senaste dagarna om att eleverna blir mindre demokratiska ju längre de går i skolan.

I Kulturutredningens slutbetänkande framhålls också föreningslivets verksamheter på kulturområdet, bl.a. genom dess roll som en kraft i samhällets demokratiska, sociala och kulturella utveckling.

Kultur engagerar många människor i hela landet. Kultur får människor att växa. Kultursatsningar kan alltså stimulera tillväxten i hela landet.

Fru talman! Som siste talare vill jag avsluta dagens debatt med att säga att även jag är glad åt den regionalpolitiska utredningen. Jag vill också tillägga att jag tycker att det är mycket glädjande att det blir en ordförande med kulturgeografisk bakgrund i utredningen.

Anf. 126 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att höra Eva Arvidsson tala om hur kulturella satsningar kan bidra till ekonomisk tillväxt.

Låt mig, för att anknyta till mitt anförande, säga att om vi nu tänker oss att en kommun gör sådana satsningar som medverkar till tillväxt, så uppstår det ju kommunala kostnader. Å andra sidan ökar t.ex. skattekraften när man får till stånd en ekonomisk tillväxt i kommunen genom de kulturella satsningarna.

Kan Eva Arvidsson då verkligen tycka att dagens system, där kommunen inte får behålla någonting av den ekonomiska tillväxt som den har åstadkommit, är särskilt bra ens för kulturen?

Anf. 127 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Jag tror att man i diskussionerna om de kommunala tillväxtavtalen kommer fram till hur man skall lösa olika problem. Det är inte bara kommunerna som kan göra satsningar, utan det måste vara ett samarbete mellan olika aktörer.

Anf. 128 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! I så fall får jag tolka svaret så, att när man börjar diskutera problemen med tillväxt genom de regionala tillväxtavtalen, kommer man sannolikt att bli varse hur ruttet det inomkommunala utjämningsystemet är ur tillväxtsynpunkt. Det ger ju i dag rent negativa incitament, oavsett om det är en rik eller en fattig kommun. Det innebär ju att om man satsar på någonting som ger tillväxt, får man under inga förhållanden behålla pengarna.

Den allmänpolitiska debatten var härmed avslutad.

4 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

Den ekonomiska utvecklingen av Carl Bildt m.fl. (m)

Motionen väcktes med åberopande av 3 kap. 15 § riksdagsordningen om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt.

Prot. 1998/99:44
22 januari

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik

Frågan om hänvisning av motionen till utskott skulle avgöras vid inledningen av sammanträdet tisdagen den 26 januari.

Motionen hade följande lydelse:

1 Omedelbara åtgärder krävs

Årets statsbudget vilar på felaktiga förutsättningar. Redan när regeringen lade fram budgetpropositionen i oktober, stod det klart att den bedömde de ekonomiska utsikterna alltför ljusa. Detta hävdade sedan den borgerliga oppositionen under höstens riksdagsarbete – utan att vinna gehör.

När riksdagsmajoriteten redan fattat beslut om budgetens utgiftsramar, medgav regeringen i ett pressmeddelande den 11 december att den ekonomiska tillväxten inte blir 3 %, vilket var bedömningen i budgetpropositionen, utan 2,2 %. Vidare erkände regeringen att målet att få ned den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000 inte kommer att nås. Den beräknas nu bli 5,3 % 2000 och förutses inte komma ned till 4 % ens påföljande år. Erfarenhetsmässigt mer träffsäkra bedömare har samtidigt redovisat prognoser, som förutser en betydligt sämre tillväxt och större arbetslöshet än vad regeringen ännu så länge kommit fram till.

Regeringen skyller den väntade avmattningen på den internationella utvecklingen. Men Sveriges ekonomiska problem är i allt väsentligt hemmagjorda, vilket framgår av att vi successivt förlorar i välbefinnande jämfört med andra länder. Den tidigare konjunkturförbättringen har inte utnyttjats till att vidta åtgärder mot strukturfelen i Sveriges ekonomi, främst de höga skatterna och regleringarna på arbetsmarknaden.

Alldeles efter det att riksdagen avslutat höstens arbete med att fastställa en statsbudget som uppenbarligen vilar på lösa sand, bröt de s.k. tillväxtsamtalen mellan löntagarnas och arbetsgivarnas centralorganisationer samman. Därmed uteblev den hjälp som regeringen sett fram emot i arbetet på att avhjälpa de stelheter på arbetsmarknaden som hämmar den ekonomiska tillväxten och tillkomsten av nya jobb.

Det är ofrånkomligt att svagare tillväxt och större arbetslöshet leder till lägre statsintäkter och högre statsutgifter, vilket försämrar budgetsaldot. I den statsbudget som riksdagen fastställt finns ett överskott på 16 miljarder kronor. Men dagen innan detta beslut fattades meddelade Ekonomistyrningsverket, som ändå inte hunnit beakta regeringens senaste prognosneddragning, att det i stället blir ett underskott på ca 14 miljarder. Även om hänsyn tas till statens försäljning av aktier i Pharmacia-Upjohn är det fråga om en kraftig försämring.

Till betydande del beror försämringen av budgetsaldot på försvagningen av den svenska kronan. Regeringens oförmåga till ledarskap beträffande införandet av euron och det därav följande svenska utanförskapet slår rakt in i statsbudgeten. Anmärkningsvärt nog lämnade, samtidigt som detta konstaterades, regeringen ett s.k. konvergensprogram till EU, som vill ge intryck av att problemet med den svaga och svängiga kronan inte existerar.

Under hösten stod varslen om friställningar och företagsnedläggelser som spön i backen. Svenska företag beslöt att flytta huvudkontor eller forskningsavdelningar utomlands. För närvarande diskuteras stora före-

tagsaffärer, där tendensen är att tillverkningsenheter och arbetstillfällen flyttar ut ur landet. Samtidigt kan noteras att välutbildad arbetskraft i växande utsträckning lämnar Sverige för utlandsjobb med högre löner och lägre skatter.

Det är uppenbart att det nödvändiga strukturella reformarbetet inte kan skjutas på framtiden. När de allvarliga orostecknen i ekonomin framträdde i december begärde vi från moderat håll att regeringen inför riksdagen före juluppehållet skulle redovisa vilka åtgärder den ämnade vidta för att inte fallet i jobb och välfärd skulle bli ännu större. Något sådant besked kom inte. Och som framgår av den nyligen avlämnade propositionsförteckningen avser regeringen inte att lägga fram de förslag till tillväxtfrämjande åtgärder som den tidigare aviserat till vårsessionens start. Finansministern har meddelat att några nya förslag inte kommer förrän i vårpropositionen i april, vilket betyder att riksdagen kan fatta beslut tidigast i mitten av juni, dvs. om ett halvår.

Det är tydligt att den parlamentariskt svaga regeringen inte förmår samla sig till handling. Saken blir inte bättre av att den söker stöd hos uttalat tillväxt- och europafientliga krafter. Men det duger inte att passivt betrakta den svagare utvecklingen av statsfinanser och arbetsmarknad samt flykten av företag och välutbildad arbetskraft från Sverige. Omläggningen av den ekonomiska politiken måste påbörjas genast – med sikte på både den väntade konjunkturdämpningen och, än viktigare, de strukturella svagheter i den svenska ekonomin.

När regeringen inte förmår visa ledarskap, måste oppositionen ta ansvar. För att snabbt få till stånd riksdagsbeslut om åtgärder för att förbättra tillväxten, sysselsättningen och företagsklimatet lägger därför Moderata samlingspartiet – i enlighet med 3 kap. 15 § riksdagsordningen – i denna motion fram ett antal förslag, som berör följande fyra områden:

Euron: Regeringens beslut att ställa Sverige utanför den gemensamma valutan skadar landet ekonomiskt och politiskt. Stora företag flyttar – helt eller delvis – sin verksamhet, och mindre företag har svårt att hävda sig mot konkurrenter i Euroland. Dessutom försvagas Sveriges inflytande över EU:s framtida utveckling. Sverige måste så snart som möjligt införa euron. Riksdagen bör lägga fast en tidtabell för hur detta skall ske, där det första steget blir en anslutning till den europeiska växelkursmekanismen (ERM).

Skatterna: Det råder numera bred enighet om att dubbelbeskattningen, förmögenhetsskatten och de höga marginalsatserna är starkt negativa för det svenska näringsklimatet. Här krävs snabba signaler om en ändrad politik. Sverige behöver också en strategi för att sänka skatten på arbete – inte minst för låg- och medelinkomsttagare – och för att långsiktigt nedbringa det totala skattetrycket till en internationellt konkurrenskraftig och hållbar nivå.

Arbetsmarknaden: För att sysselsättningen skall kunna nå uppställda mål måste nuvarande stelheter på arbetsmarknaden avlägsnas. Större hänsyn behöver tas till den ökade individualiseringen i arbetslivet. Det krävs regelförändringar som bidrar till en bättre fungerande lönebildning, men som också minskar de in- och utläsningsfenomen som i dag är ett stort ekonomiskt och socialt problem.

Företagsamheten: Sverige skall vara en ledande tillväxt- och företagarnation. Det förutsätter att det blir enklare och ekonomiskt fördelaktigt

att utbilda sig samt att starta och driva en egen rörelse. Regelfloran måste ses över och förenklingar göras för framför allt de små företagen, och den enskilde skall ges bättre ekonomiska incitament att utveckla sin kunskap och kompetens.

2 Budgetmässiga förutsättningar

Den nu förutsedda lägre tillväxten kan förväntas medföra att den offentliga sektorns sparande reduceras med 0,5 % av BNP 1999 och 1 % av BNP 2000 och 2001. I viss mån kompenseras detta dock av att räntorna på statsskulden beräknas bli lägre samt av att skatteintäkterna tenderar att bli högre än tidigare förutsett. Å andra sidan har kronans försvagning medfört att statsskulden ökat. EU-avgiften för 1999 kommer att bli närmare 2 miljarder kronor högre än väntat, då den beräknas på den kronkurs som gällde vid årsskiftet och denna var betydligt lägre än vad som förutsattes i regeringens kalkyler.

Enligt Ekonomistyrningsverket kommer statens budgetsaldo för första gången på flera år att försvagas 1999. Det underliggande budgetunderskottet (rensat för engångseffekter som försäljningar av statliga företag) beräknas till 41,9 miljarder kronor 1999 att jämföra med ett underliggande underskott på 33,6 miljarder 1998. De överskott som regeringen i valrörelsen lovade att dela ut i form av överföringar till hushållen finns alltså ännu inte, och huruvida de kommer att uppstå framöver ter sig allt mer osäkert – i alla fall med den nu förda politiken.

De åtgärder som nu behöver vidtas måste mot denna bakgrund vara fullt finansierade. I den moderata motionen med anledning av 1998 års budgetproposition föreslogs omfattande besparingar. Dessa sträcker sig långt utöver de budgeteffekter som följer av förslagen i denna motion, men vi är beredda att diskutera även annan finansiering. Förutsättningen är dock att skattetrycket skall sänkas.

Även om statsbudgeten för 1999, som framgått av det föregående, vilar på osäker grund, är den dock fastställd och regleringsbrev utfärdade. Det betyder att det är svårt att genomföra minskningar av statliga utgifter redan 1999. Därmed måste ikraftträdandet av de föreslagna skattesänkningarna dröja till 2000. Det är likväl angeläget att besluten fattas utan tidsutdräkt eftersom det är viktigt att sända signaler om att Sverige är ett land, i vilket det lönar sig att arbeta, att utbilda sig och att driva företag.

3 Inför euron skyndsamt

Vid årsskiftet övergick elva av EU:s medlemsländer till den gemensamma valutan euron. Till den kretsen hör tyvärr inte Sverige. Regeringens senfärdighet att själv ta ställning, att förbereda och att bilda opinion för ett införande av euron har fått negativa konsekvenser för Sverige, såväl ekonomiskt som politiskt. Tydligast hittills är att den svenska kronan drabbades betydligt hårdare än de blivande euroländernas valutor av den finansiella oron under andra halvåret 1998. Den har svängt mer och dessutom långsiktigt försvagats. Betecknande nog stärktes kronan och sjönk räntorna, när statsministern strax efter årsskiftet gjorde uttalanden som tolkades som mer positiva till ett införande av euron än tidigare.

Sveriges utanförskap har naturligtvis en negativ inverkan på företagens vilja att satsa och verka i Sverige. Ett snabbt beslut att införa euron i vårt land är ingen garanti mot fortsatta förluster av företag och jobb, men det skulle ge större möjligheter för att strömmen även kunde gå i motsatt riktning.

Utanförskapet får även politiska konsekvenser för Sverige. Rent konkret har vi inte kunnat delta i detaljbesluten angående den europeiska centralbanken och den penningpolitik den skall föra. Vi är utestängda från diskussionerna i Euro 11, dvs. det forum där mycket av den ekonomisk-politiska samordningen inom EU sker. Men därutöver får Sverige räkna med att vårt inflytande inom EU blir mindre även utanför det ekonomiska området.

Strax före jul lämnade regeringen in ett nytt konvergensprogram till EU. Detta har till syfte att visa hur landet avser att fylla de krav som ställs för deltagande i valutasamarbetet. Därför är det egendomligt att endast ett obetydligt utrymme ägnas åt det konvergenskriterium där Sverige fick underkänt vid EU:s prövning i våras, nämligen valutastabiliteten. Likaledes är det egendomligt att regeringen valt att förankra programmet hos två partier – Centerpartiet och Miljöpartiet – som är negativa till att införa euron i Sverige.

Vi moderater har i olika sammanhang efterlyst en tidtabell från regeringen för förberedelser och beslut om införande av euron i Sverige. Redan när socialdemokraterna just hade bundit sig för att frågan måste bli föremål för folkets prövning i ett allmänt val eller en folkomröstning, framförde vi att ställningstagandet kunde ske i samband med valet till Europaparlamentet i juni 1999. Syftet var då att Sverige skulle kunna delta fullt ut i valutasamarbetet, när vårt land för första gången svarar för ordförandeskapet i EU första halvåret 2001.

Men genom regeringens oförmåga att fatta beslut har denna tidsplan blivit överspelad. Vi torde nu få inrikta oss på att komma med fr.o.m. 2002, då euron kommer att introduceras även i form av sedlar och mynt. Detta förutsätter att de praktiska förberedelserna får högre prioritet och drivs med större kraft i regeringskansliet än hittills. Riksskatteverket har angett att det tar mer än två år från beslut till att nya blanketter och data-system är färdiga, men förberedelsetiden är naturligtvis beroende av vilka resurser som ställs till förfogande.

En tidtabell med ovan angiven inriktning bör nu läggas fast av riksdagen. Som tidigare nämnts är det ett villkor för införande av euron att den nationella valutan visat varaktig stabilitet viss tid dessförinnan. Detta är bl.a. en förutsättning för att en rimlig ingångskurs skall kunna fastställas. Den svenska kronan bör därför skyndsamt anslutas till ERM 2 på samma villkor som gäller för den danska. Därmed utesluts en fortsatt depreciering av vår valuta, och det ger en viktig signal om att vi svenskar inte drar oss för att ta itu med de strukturella problemen i ekonomin som annars bromsar vår välbefinningsutveckling. Då kan företag och välutbildad arbetskraft stanna i Sverige.

4 Sänkt skatt för fler jobb

4.1 Sänk skatten för alla

Skattetrycket i Sverige uppgår till ca 55 % av den samlade produktionen. Eftersom vinster beskattas lägre än löner, blir det genomsnittliga skatteuttaget på låg- och medelinkomsttagares arbetsinkomster drygt 60 %. De enskilda hushållen blir därmed starkt beroende av politiska beslut och de valda företrädarnas förmåga att uppfylla gjorda åtaganden. Men trots världens högsta skatter har vårddköerna växt, kvaliteten i utbildningen ifrågasatts och grundläggande uppgifter som rättsväsen och försvar eftersatts.

Det höga skatteuttaget leder också till ekonomiska snedvridningar, som hämmar tillväxtkraften och sysselsättningen. Ibland hävdas det att det inte finns något samband mellan å ena sidan skattetryck och den offentliga sektorns storlek och å andra sidan tillväxt. Det torde emellertid stå klart att stat och kommun inte förmår att på ett effektivt sätt hantera de omfattande resurser de satts att förvalta. Dessutom kan det noteras att de länder som hållit sig kvar i eller avancerat till den internationella välfärdsligans topp har skattekvoter och offentliga utgiftsandelar som ligger under genomsnittet för industriländerna.

Även av konkurrensskäl i en allt mer internationaliserad värld finns det starka skäl att sänka skattetrycket i Sverige. Med hänsyn till det höga skatteuttaget även på lägre inkomster måste skatten sänkas för alla. Beskattningen av arbetsinkomster skall sänkas successivt med målet att den genomsnittliga marginalskatten inklusive egenavgifter för vanliga inkomstagare minskas till 30 %.

Vissa inslag i den svenska skattestrukturen är emellertid mer snedvridande än andra. Besked om hur de skall ändras behöver därför lämnas med förtur. Det gäller exempelvis de höga marginalskatter som motverkar arbete och utbildning och som gör personer med hög kompetens benägna att flytta utomlands. Det gäller vidare dubbelbeskattningen av vinster i aktiebolagen och den extra beskattning av sparande och investeringar som ligger i förmögenhetsskatten och fastighetsskatten. Ytterligare exempel på kraftigt snedvridande skatter är den extra höga beskattningen av elektrisk kraft och bränsle till arbetsredskap i bl.a. jordbrukssektorn.

4.2 Sänk de höga marginalskatterna

Den skatteomläggning som trädde i kraft 1991 syftade till att minska inte bara de höga marginalskatter som drabbade högre inkomstagare utan också de kraftiga marginaleffekter som i kombination med avtrappade bidrag och upptrappade avgifter uppträdde för vanliga inkomstagare. Det främsta motivet för reformen var att göra det mer lönsamt att arbeta och mer intressant att utbilda sig i syfte att öka arbetsutbudet och höja den samlade kompetensnivån. Ytterligare ett skäl för att sänka marginalskatterna var då liksom nu att undvika att hushåll med låga och normala inkomster hamnade i "fattigdomsfällan", där de inte av egen kraft genom ökade arbetsinsatser kunde förbättra sin ekonomiska situation.

Dessa skäl är lika bärande i dag. Marginalskattesänkningen har emellertid urholkats i flera avseenden. Främst till följd av införandet av egenavgifter är marginalskatten för vanliga inkomstagare ca 37 % vid ge-

nomsnittlig kommunal utdebitering, och här skall alltså strävan vara att återgå till det ursprungliga målet 30 %. För högre inkomster har uppräkningsbrytpunkten, där statlig inkomstskatt tillkommer, inte fullföljts, och den s.k. värnskatten, som skulle upphöra vid utgången av 1998, har permanentats vid en inkomst över ca 30 000 kr i månaden. Det innebär att den högsta marginalskatten, vid genomsnittlig kommunal utdebitering uppgår till nära 57 % i stället för ursprungligen avsedda 50 % vid genomsnittlig kommunal utdebitering.

Skärpningen av den högsta marginalskatten till nästan 60 % har ökat risken för att personer med god utbildning och stor kompetens skall lämna landet. Ledande svenska företag har anmält svårigheter att få tillgång till tillräcklig kompetens i Sverige, vilket kan föranleda fler utlokaliseringar. Regeringen har övervägt att reducera skatteuttaget för utländska experter och därmed medgett att problemet är allvarligt. Den förhöjda statliga inkomstskatten på inkomster över ca 30 000 kr i månaden måste därför slopas 2000 och gränsen för statlig inkomstskatt successivt höjas till en årsinkomst som motsvarar 7,5 basbelopp.

4.3 Slopas dubbelbeskattningen

Dubbelbeskattningen av utdelade och kvarhållna vinster i aktiebolag leder till kraftiga snedvridningar. Medan kapitalinkomster generellt beskattas med 30 %, blir effekten av dubbelbeskattningen att motsvarande inkomster från aktiebolag beskattas med ca 50 %. Det är uppenbart att detta måste leda till svårigheter vad beträffar försörjningen med riskkapital.

Emellanåt sägs det att stora svenska företag inte drabbas av dubbelbeskattningen, eftersom de avkastningskrav som ställs är internationellt bestämda. Det är visserligen korrekt, men det leder till att det utländska ägandet i svenska företag av skatteskal blir mer omfattande.

Även om riskkapitalförsörjningen inte direkt försvåras för de större företagen utan främst för de mindre och de medelstora, är det inte önskvärt med ägarförskjutningar till följd av svenska skatteregler. Dessutom medverkar dubbelbeskattningen till att företagens bas vid fusioner mellan svenska och utländska aktiebolag förläggs till utlandet.

I likhet med vad som skett i bl.a. Norge och Finland måste därför dubbelbeskattningen av utdelade vinster slopas omedelbart, dvs. från 2000. Beskattningen av i företagen kvarhållna vinster i samband med realisationsvinstbeskattning bör successivt avvecklas.

4.4 Avskaffa förmögenhetsskatten

Förmögenhetsskatten är en extra skatt på avkastningen av kapital. Den fungerar därför som en straffbeskattning på sparande och motverkar därigenom kapitalbildningen i samhället. Många jämförbara länder tar därför inte ut någon förmögenhetsskatt. Förekomsten av sådana länder är naturligtvis en faktor som bidrar till utflyttningen av kapital och kompetens från Sverige.

Fram till 1991 utgick beräkningen av förmögenhetsskatt på börsnoterade aktier från marknadsvärdet, medan den för onoterade företag baserades på värdet av det beskattade egna kapitalet. Beskattningen av arbetande kapital slopades på initiativ av den borgerliga regeringen hösten

1991. Samtidigt beslöt också riksdagen att avskaffa förmögenhetsskatten i dess helhet för att undvika de snedvridningseffekter som annars skulle följa, om skilda tillgångsslag beskattades olika.

Socialdemokraterna, som ursprungligen motsatte sig slopandet av förmögenhetsskatten även på arbetande kapital, godtog vid sin återkomst till regeringsmakten denna förändring men återinförde förmögenhetsskatt för övriga tillgångar. Detta framkallade tendenser hos stora huvudägare av börsnoterade företag att flytta noteringen från aktiebörsens huvudlista eller att själva flytta till utlandet, vilket föranledde undantagsbestämmelser för just denna kategori av kapitalägare.

En stor del av förmögenhetsskatten tas därför i dag ut av vanliga hushåll med begränsade tillgångar. Av förmögenhetsskatteuttaget avser 36 % egna hem. Särskilt utsatta är pensionärer, som amorterat ned lånen på sina bostäder.

Det råder numera enighet om att förmögenhetsskatt inte bör tas ut på arbetande kapital. Det leder i sin tur till slutsatsen att förmögenhetsskatt över huvudtaget inte bör förekomma, eftersom det annars uppträder snedvridningar och oacceptabla skillnader i hur beskattningen slår. Förmögenhetsskatten skall därför helt avskaffas 2000.

4.5 Sluta att överbeskatta småföretagare

De särskilda regler för fåmansbolag och de stoppregler som finns i skattelagstiftningen ger perversa effekter. Särskilt hårt drabbas mindre, snabbväxande och vinstrika företag, vilket från samhällsekonomisk synpunkt är orimligt. Det torde föreligga en tämligen bred enighet om att bestämmelserna snabbt bör omprövas. Detta kräver ett beredningsarbete, som utesluter att beslut tas omedelbart. Men regeringen bör genast ges i uppdrag av riksdagen att lägga fram förslag med den angivna inriktningen i så god tid under 1999 att förändringarna kan träda i kraft 2000.

4.6 Sänk skatten på hushållstjänster

Den hårda beskattningen av arbete i Sverige har medfört att den del av tjänstesektorn som vänder sig till hushållen i princip har försvunnit. Till den del sådana tjänster utförs i dag rör det sig främst om svartarbete. Denna situation leder till att många arbetstillfällen aldrig uppkommer och att det i stort sett är omöjligt för hushåll med vanliga inkomster att få avlastning i hushållsarbetet. Det drabbar främst kvinnor.

Sedan hösten 1993 har två statliga utredningar lagt fram förslag om skattesänkningar med inriktning på hushållstjänster. År 1998 presenterade Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet ett gemensamt förslag i riksdagen om en skattereduktion på 50 % upp till ett tak på 25 000 kr per hushåll och år. Denna senare modell är enkel och kan väntas leda till tiotusentals nya jobb. Det är nödvändigt att snarast möjligt införa skattelättnader med den inriktning som finns i det gemensamma trepartiförslaget.

4.7 Möjliggör konkurrens på lika villkor

De senaste årens skattehöjningar har lett till stora problem för vissa branscher. Det gäller jordbruket, där beskattningen av elektrisk kraft och

av drivmedel till arbetsredskapen väsentligt överstiger vad som gäller i närbelägna konkurrentländer som Danmark och Finland. Även åkerinäringen har problem, som härrör från beskattningen av såväl drivmedel som fordon och som föranleder tendenser till "utflaggning". Den elintensiva industrin har svårt att konkurrera med utländska företag till följd av de produktionsskatter som belastar försörjningen med elektrisk kraft.

Dessa branschspecifika förhållanden, som försvagar den internationella konkurrenskraften, måste åtgärdas. Vad jordbruket anbelangar föreligger förslag från den s.k. Björkska utredningen. Även för åkerinäringen och den elintensiva industrin måste situationen förbättras. Riksdagen bör skyndsamt uppdra åt regeringen att i dessa senare avseenden genomföra ett beredningsarbete, så att förslag om ändringar i samtliga fall kan föreläggas riksdagen under innevarande år och träda i kraft från 2000.

5 Rätten till arbete viktigare än oförändrad rätt

arbets-

Till strukturfelen i Sveriges ekonomi hör de stelheter på arbetsmarknaden som orsakas av en otidsenlig arbetsrättslig lagstiftning och starka fackliga organisationers benägenhet att sätta de arbetslösas intressen åt sidan. Regeringen har länge förlitat sig på att arbetsmarknadens parter själva förhandlingsvägen skall finna en lösning på problemen. Dessutom har den uppdragit åt förre statssekreteraren Svante Öberg att utarbeta förslag med sikte på en bättre fungerande lönebildning.

Öberg har nyligen lagt fram ett betänkande om bl.a. ett förstärkt medlingsinstitut och stramare konfliktregler med inriktning på att skapa en bättre balans mellan arbetsgivare och löntagarorganisationer. Sålunda föreslås att rätten till sympatiåtgärder begränsas, att ett proportionalitetskrav införs beträffande möjligheten till stridsåtgärder och att ett förbud mot stridsåtgärder mot enmans- eller familjeföretag återinförs.

Trots att särskilt löntagarsidan är angelägen om att undvika en lagreglering av detta slag bröt de s.k. tillväxtsamtalerna mellan LO, TCO, SACO och SAF samman strax före jul. Sprängpunkten var LO:s krav att huvudorganisationerna skall tilldelas en roll i löneförhandlingarna, vilket mötte ett bestämt motstånd inte bara hos SAF utan även hos TCO och SACO.

Från samhällsekonomisk synpunkt är det angeläget att löneförhandlingar bedrivs decentraliserat så nära arbetsplatsen som möjligt, så att hänsyn kan tas till lokala och individuella förhållanden. Lönerörelsernas utformning är emellertid inte en fråga som lämpar sig för politiska beslut. Å andra sidan kan inte utformningen av den arbetsrättsliga lagstiftningen göras till en förhandlingsfråga mellan parterna. Vi politiker har ett ansvar för att det arbetsrättsliga ramverket är så utformat att det främjar en lönebildning på samhällsekonomiskt försvarbar nivå och samtidigt underlättar för friställda och nytillträdande på arbetsmarknaden att få jobb.

I ett längre perspektiv krävs det en genomgripande reform av arbetsrätten. Den svenska arbetsmarknaden styrs i dag av en lagstiftning framvuxen ur det tidiga industrisamhällets förutsättningar och värderingar. Kollektiva grepp och lösningar framstod som naturliga i en tid, då arbetskraften i stor utsträckning ansågs utbytbar. Den överarbetning av

mellankrigstidens arbetsrättslagar som sedan skedde främst under 1970-talet hämtade sin inspiration från den tidens uppfattning om 1950-talets arbetsmarknad.

Dagens arbetsmarknad skiljer sig avsevärt från vad som gällde när den nuvarande lagstiftningen tillkom. Det är numera sällan så att man arbetar sina 40 timmar i veckan på en och samma arbetsplats livet ut. Den ökade individualiseringen i arbetslivet och de friare arbetsformerna har gjort arbetsrätten i bästa fall bara obsolet, i värsta fall till ett hinder för utveckling och nya jobb.

Utgångspunkten måste vara att reglerna på arbetsmarknaden medger individualisering och att arbetets rättigheter skall tillfålla den enskilde och inte organisationerna på arbetsmarknaden. Det är den enskilde individens avtal med arbetsgivaren som skall vara grunden för anställningen. Grundläggande rättigheter skall regleras i lag, men därutöver skall den enskilde kunna bestämma över sin arbetstid och förhandla om lön.

En genomgripande arbetsrättsreform kräver givetvis viss tids förarbete. Men själva beslutet att inleda detta ger en viktig signal. Dessutom finns det ett antal mindre, men nog så betydelsefulla, förändringar som kan genomföras omedelbart. Hit hör att slopa turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (LAS), att förbjuda sympatiåtgärder, att avskaffa det fackliga vetot vid upphandlingar och att stoppa möjligheten att försätta enmansföretagare i blockad. Dessutom måste alla planer på att lagstiftningsvägen ytterligare begränsa arbetstiden skrinläggas – tvärtom bör större möjligheter öppnas för den enskilde att själv bestämma vilka arbetsinsatser han är beredd att utföra.

6 Förenkla företagandet och höj kompetensen

Under 1998 avlämnade Småföretagsdelegationen ett betänkande med 71 förslag för att underlätta företagandet. Gällande regelverk är inte primärt utformat för att underlätta företagande utan snarare inriktat på att förenkla offentlig kontroll över företagandet. Det begärs uppgifter och material från enskilda företagare, som kräver tidsödande merarbete. Det leder i sin tur till att företagandet försvåras, och i vissa fall är tröskeln att bli företagare hög. Företag, som skulle kunna startas, kommer aldrig i gång.

Huvuddelen av de förslag som Småföretagsdelegationen lämnat måste snarast förverkligas genom lagstiftning. Statliga myndigheter bör genast ges i uppdrag att se över gällande regelverk och lämna förslag till förenklingar. I de fall myndigheten själv fattar beslut om förändringar skall dessa rapporteras till regeringen. Regeringen skall sedan i samband med varje vårproposition och budgetproposition rapportera till riksdagen vilka åtgärder som vidtagits i förenklingssyfte. Alla nya regler skall konsekvensbeskrivas och en sammanställning skall åtfölja den rapportering som sker till riksdagen två gånger per år. En särskild grupp bestående av företagare och forskare bör inrättas inom regeringskansliet för att fungera som idégivare till regeringen i det fortsatta avregleringsarbetet.

Utöver detta regelförenklingsprogram måste en särskild solnedgångsparagraf införas. Dess syfte är att förhindra en tillväxt av regelverket samt att skapa institutionella förutsättningar för en fortlöpande utvärde-

ring av gällande regler. En bestämmelse som ifrågasätts därför att den är för gammal måste åter motiveras och beslutas, om den skall fortsätta att gälla. En solnedgångsparagraf skall införas i all ny lagstiftning som berör företagandet. För befintliga regler bör särskilda övergångsregler fastställas.

Riksdagen måste dessutom omedelbart besluta att utvidga rätten att använda s.k. F-skattsedel.

Av stor betydelse för att återupprätta Sverige som tillväxt- och företagarnation är också att höja kompetensen hos arbetskraften. God grundutbildning samt attraktiva möjligheter till vidare- och fortbildning är en investering i framtida välbefinnande. Behovet av välutbildad personal ökar mycket snabbt, och en välutbildad befolkning bidrar till att fler företag startas och till att befintliga företag växer. Forskningen, inte minst grundforskningen, är betydelsefull, bl.a. för det klimat avancerat företagande kräver.

Tre kompetenshöjande åtgärder måste genomföras utan dröjsmål. För det första måste i grundskolan den nya informationstekniken utnyttjas fullt ut i undervisningen. Det ställer krav på dels tillgänglig infrastruktur, dels utbildning och fortbildning av lärare. Riksdagen bör nu fatta beslut om ett program omfattande 3 miljarder kronor över tre år, som leder till att alla landets grundskolor får tillgång till bredbandskommunikation.

För det andra måste ytterligare resurser tillskjutas forskningen. Utbildning som egen investering skall befrämjas. Det bör ske i anslutning till höstens forskningsproposition. Avancerat företagande kräver avancerat vetenskapande.

För det tredje måste vidareutbildning av den yrkesverksamma befolkningen kunna ske på individuella villkor. Utrymmet för avsättning till pensionssparande bör utvidgas så att avdrag kan göras med sammanlagt ett basbelopp årligen. Inom denna ram bör ett motsvarande avdrag till ett utbildningskonto få ske. När uttag sker från utbildningskonto, beskattas det som inkomst av tjänst.

De åtgärder vi föreslår i denna motion är nödvändiga för att skapa förutsättningar för god tillväxt och ökad sysselsättning, vilket i sin tur leder till ökat välbefinnande och stabila offentliga finanser. Självfallet kan detaljutformningen av våra förslag diskuteras i syfte att uppnå tillräcklig parlamentarisk uppslutning. En viktig förutsättning är emellertid att varje förslag finansieras fullt ut.

Det torde ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

7 Hemställan

1. att riksdagen beslutar om en tidtabell för förberedelser inför och beslut om införande av euron i Sverige i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen uppdrar åt regeringen att ansluta kronan till ERM 2 i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen beslutar uttala att skattetrycket skall sänkas och att inkomstskatten i vanliga inkomstlägen skall minskas till 30 % vid

- genomsnittlig kommunal beskattning, i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen beslutar om en enhetlig statlig inkomstkattesats på 20 % fr.o.m. den 1 januari 2000, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjning av gränsen för uttag av statlig inkomstskatt, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 6. att riksdagen beslutar slopa dubbelbeskattningen av vinster i aktiebolag fr.o.m. den 1 januari 2000, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 7. att riksdagen beslutar avskaffa förmögenhetsskatten med verkan från år 2000, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om lindrade fåmansbologsregler och stoppregler i enlighet med vad som anförts i motionen,
 9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skattereduktion för hushållstjänster i enlighet med vad som anförts i motionen,
 10. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skattesänkningar för ökad internationell konkurrensneutralitet i enlighet med vad som anförts i motionen,
 11. att riksdagen beslutar slopa turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (LAS), i enlighet med vad som anförts i motionen,
 12. att riksdagen beslutar förbjuda sympatiåtgärder i samband med arbetskonflikt, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 13. att riksdagen beslutar avskaffa det fackliga vetot vid upphandlingar, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 14. att riksdagen beslutar avskaffa rätten att försätta enmansföretagare i blockad, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 15. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en genomgripande reform av arbetsmarknadsreglerna i enlighet med vad som anförts i motionen,
 16. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett regelförenklingsprogram i enlighet med vad som anförts i motionen,
 17. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av en s.k. solnedgångsparagraf i enlighet med vad som anförts i motionen,
 18. att riksdagen beslutar utvidga rätten att använda s.k. F-skattsedel, i enlighet med vad som anförts i motionen,
 19. att riksdagen hos regeringen begär förslag om kompetenshöjande åtgärder i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 19 januari 1999

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Chris Heister (m)

Henrik Landerholm (m)

Bo Lundgren (m)

Per Unckel (m)

Beatrice Ask (m)

Carl Fredrik Graf (m)

Gun Hellsvik (m)

Göran Lennmarker (m)

Inger René (m)

Per Westerberg (m)

5 § Anmälan om interpellation

Prot. 1998/99:44
22 januari

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 21 januari

1998/99:111 av *Anne Ludvigsson* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Problem för invandrare utan svenskt medborgarskap

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 januari.

6 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 januari

1998/99:271 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Det kommunala utjämnningssystemet och äldreomsorgen

1998/99:272 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Det kommunala utjämnningssystemet och stödet till kvinnor

den 22 januari

1998/99:273 av *Per Lager* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Grigorij Pasko

1998/99:274 av *Britt-Marie Danestig* (v) till utbildningsministern
Medicinarutbildningen och kvicksilverförgiftning m.m.

1998/99:275 av *Göran Haggglund* (kd) till finansministern
Skatteuppgörelse om maxtaxa på dagis

1998/99:276 av *Karin Pilsäter* (fp) till näringsministern
Telia

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 januari.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 3 § anf. 58
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 124 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Avsägelse.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet, försvarsutskottet samt OSSE-delegationen	1
3 § Allmänpolitisk debatt (forts. från prot. 43).....	1
<i>Regionalpolitik.....</i>	<i>1</i>
Anf. 1 PER-RICHARD MOLÉN (m)	1
Anf. 2 AGNE HANSSON (c) replik	3
Anf. 3 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	4
Anf. 4 AGNE HANSSON (c) replik	4
Anf. 5 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	4
Anf. 6 GUNILLA WAHLÉN (v)	4
Anf. 7 HARALD BERGSTRÖM (kd)	7
Anf. 8 AGNE HANSSON (c).....	8
Anf. 9 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	10
Anf. 10 AGNE HANSSON (c) replik	10
Anf. 11 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	10
Anf. 12 AGNE HANSSON (c) replik	10
Anf. 13 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	11
Anf. 14 AGNE HANSSON (c) replik	11
Anf. 15 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	11
Anf. 16 AGNE HANSSON (c) replik	12
Anf. 17 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	12
Anf. 18 AGNE HANSSON (c) replik	12
Anf. 19 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	12
Anf. 20 AGNE HANSSON (c) replik	13
Anf. 21 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp).....	13
Anf. 22 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	15
Anf. 23 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	15
Anf. 24 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	15
Anf. 25 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	15
Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	16
Anf. 27 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	17
Anf. 28 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	18
Anf. 29 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	18
Anf. 30 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	18
Anf. 31 ULF BJÖRKLUND (kd) replik.....	18
Anf. 32 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	19
Anf. 33 ULF BJÖRKLUND (kd) replik.....	19
Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	19
Anf. 35 AGNE HANSSON (c) replik	19
Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	19
Anf. 37 AGNE HANSSON (c) replik	20
Anf. 38 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	20
Anf. 39 LENA OLSSON (v) replik.....	20
Anf. 40 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	20

Anf. 41	LENA OLSSON (v) replik.....	21
Anf. 42	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	21
Anf. 43	HARALD BERGSTRÖM (kd) replik.....	21
Anf. 44	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	21
Anf. 45	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	21
Anf. 46	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	22
Anf. 47	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	22
Anf. 48	GUNILLA WAHLÉN (v) replik.....	22
Anf. 49	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	23
Anf. 50	GUNILLA WAHLÉN (v) replik.....	23
Anf. 51	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s) replik	23
Anf. 52	STIG ERIKSSON (v).....	23
Anf. 53	KERSTIN KRISTIANSSON (s).....	25
Anf. 54	PER-RICHARD MOLÉN (m) replik.....	27
Anf. 55	KERSTIN KRISTIANSSON (s) replik.....	27
Anf. 56	PER-RICHARD MOLÉN (m) replik.....	27
Anf. 57	KERSTIN KRISTIANSSON (s) replik.....	27
Anf. 58	ROY HANSSON (m).....	28
Anf. 59	SYLVIA LINDGREN (s) replik	30
Anf. 60	ROY HANSSON (m) replik	30
Anf. 61	SYLVIA LINDGREN (s) replik	31
Anf. 62	ROY HANSSON (m) replik	31
Anf. 63	STIG ERIKSSON (v) replik	31
Anf. 64	ROY HANSSON (m) replik	31
Anf. 65	STIG ERIKSSON (v) replik	32
Anf. 66	ROY HANSSON (m) replik	32
Anf. 67	ULF BJÖRKLUND (kd).....	32
Anf. 68	LENA OLSSON (v) replik.....	34
Anf. 69	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	34
Anf. 70	LENA OLSSON (v) replik.....	34
Anf. 71	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	35
Anf. 72	MICHAEL HAGBERG (s) replik.....	35
Anf. 73	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	35
Anf. 74	MICHAEL HAGBERG (s) replik.....	35
Anf. 75	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	36
Anf. 76	SVEN BERGSTRÖM (c)	36
Anf. 77	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	38
Anf. 78	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	38
Anf. 79	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	38
Anf. 80	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	38
Anf. 81	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	39
Anf. 82	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	39
Anf. 83	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	39
Anf. 84	LENNART HEDQUIST (m) replik	39
Anf. 85	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	40
Anf. 86	LENNART HEDQUIST (m) replik	40
Anf. 87	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	40
Anf. 88	GUNILLA WAHLÉN (v) replik.....	40
Anf. 89	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	40

Anf. 90	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	41
Anf. 91	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	41
Anf. 92	GÖRAN NORLANDER (s)	41
Anf. 93	PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	43
Anf. 94	GÖRAN NORLANDER (s) replik	43
Anf. 95	PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	43
Anf. 96	GÖRAN NORLANDER (s) replik	43
Anf. 97	LENA OLSSON (v)	43
Anf. 98	KENNETH LANTZ (kd)	45
Anf. 99	CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	47
Anf. 100	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	49
Anf. 101	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	49
Anf. 102	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	49
Anf. 103	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	49
Anf. 104	STIG ERIKSSON (v) replik	50
Anf. 105	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	50
Anf. 106	STIG ERIKSSON (v) replik	50
Anf. 107	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	50
Anf. 108	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	50
Anf. 109	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	50
Anf. 110	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	51
Anf. 111	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	51
Anf. 112	SYLVIA LINDGREN (s)	51
Anf. 113	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	53
Anf. 114	SYLVIA LINDGREN (s) replik	53
Anf. 115	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	53
Anf. 116	SYLVIA LINDGREN (s) replik	53
Anf. 117	JOHNNY GYLLING (kd)	54
Anf. 118	MICHAEL HAGBERG (s)	56
Anf. 119	OLLE LINDSTRÖM (m)	57
Anf. 120	LENA OLSSON (v) replik	58
Anf. 121	OLLE LINDSTRÖM (m) replik	59
Anf. 122	LENA OLSSON (v) replik	59
Anf. 123	OLLE LINDSTRÖM (m) replik	59
Anf. 124	LENNART HEDQUIST (m)	59
Anf. 125	EVA ARVIDSSON (s)	61
Anf. 126	LENNART HEDQUIST (m)	63
Anf. 127	EVA ARVIDSSON (s)	63
Anf. 128	LENNART HEDQUIST (m)	63
4 §	Bordläggning	63
5 §	Anmälan om interpellation	75
6 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	75
7 §	Kammaren åtskildes kl. 13.13	76

